



Ogólne Warunki Ubezpieczenia

NNW Szkolne Bezpieczne kroki

obowiązujące od 1 sierpnia 2025 r.

Kod: OWU/01/1750406 /2025/M

Skorowidz sporządzony zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Finansów z dnia 16 grudnia 2015 r. (Dz.U. z 2015 r. poz. 2189) w sprawie informacji zamieszczanych we wzorcach umów stosowanych przez zakład ubezpieczeń:

Rodzaj informacji	Numer zapisu z wzorca umownego
Przesłanki, których zaistnienie zobowiązuje zakład ubezpieczeń do wypłaty świadczenia/ odszkodowania lub wartości wykupu	§ 2, § 3, § 4, § 5, § 7, § 12
Ograniczenia oraz wyłączenia odpowiedzialności zakładu ubezpieczeń uprawniające do odmowy wypłaty świadczenia/ odszkodowania lub ich obniżenia	§ 2, § 3 ust. 5, 6, 7, § 4, § 9, § 10, § 11, § 12

Spis treści

§ 1 Postanowienia wstępne	4
§ 2 Słownik – co oznaczają pojęcia użyte w tych OWU	4
§ 3 Przedmiot i zakres ubezpieczenia – co obejmuje ubezpieczenie	9
§ 4 Świadczenia ubezpieczeniowe – opis przysługujących świadczeń	12
§ 5 Umowa ubezpieczenia – kiedy i z kim ją zawieramy	22
§ 6 Składka ubezpieczeniowa – od czego zależy i kiedy ją opłacasz	23
§ 7 Okres ubezpieczenia i okres ochrony – jak długo trwa	23
§ 8 Suma ubezpieczenia i limity świadczeń – czym są i jak działają	24
§ 9 Obowiązki Twoje lub ubezpieczonego – co należy do zadań Twoich lub ubezpieczonego	24
§ 10 Wyłączenia i ograniczenia odpowiedzialności – w jakich sytuacjach nasze ubezpieczenie nie działa	25
§ 11 Co należy zrobić, aby otrzymać pomoc lub pieniądze z ubezpieczenia, jak i kiedy zgłosić szkodę	28
§ 12 Czynności podejmowane przez nas w razie powstania zdarzenia ubezpieczeniowego oraz realizacja świadczenia ubezpieczeniowego	30
§ 13 Reklamacje – jak je składać	32
§ 14 Odstąpienie od umowy ubezpieczenia, wypowiedzenie umowy ubezpieczenia i wystąpienie z ubezpieczenia – kiedy można zrezygnować z ubezpieczenia	32
§ 15 Zawiadomienia i oświadczenia – jak je przekazywać	33
§ 16 Regres ubezpieczeniowy w ubezpieczeniach majątkowych	33
§ 17 Postanowienia końcowe i klauzula sankcyjna	34
Załącznik nr 1 do OWU – „Normy oceny procentowej trwałego uszczerbku na zdrowiu TU Europa S.A.”	35
Załącznik nr 2 do OWU – Katalog poważnych zachorowań	64
Załącznik nr 3 do OWU – Katalog sportów wysokiego ryzyka	68

NNW Szkolne Bezpieczne kroki

obowiązujące od 1 sierpnia 2025 r.

Kod: OWU/01/1750406 /2025/M

§ 1 Postanowienia wstępne

1. Na podstawie i na zasadach opisanych w niniejszych Ogólnych Warunkach Ubezpieczenia NNW Szkolne Bezpieczne kroki (zwanych dalej: **OWU**) zawieramy z Tobą umowę ubezpieczenia (my – czyli Towarzystwo Ubezpieczeń Europa Spółka Akcyjna z siedzibą we Wrocławiu, pełnimy rolę ubezpieczyciela).
2. OWU mogą mieć zastosowanie do zawierania umów ubezpieczenia przy wykorzystaniu środków porozumiewania się na odległość, w tym z zastosowaniem przepisów o świadczeniu usług drogą elektroniczną oraz ustawy o prawach konsumenta.
3. Umowa ubezpieczenia może zostać zawarta na warunkach odbiegających od postanowień OWU. Klauzule umowne, zawierające postanowienia dodatkowe lub odmienne od postanowień OWU, wymagają zachowania formy jaką strony przewidziały do zawarcia umowy lub formy pisemnej, pod rygorem ich nieważności.

§ 2 Słownik – co oznaczają pojęcia użyte w tych OWU

Poniżej znajdziesz wyjaśnienia dla pojęć znajdujących się w tych OWU:

1. **agent** – podmiot, który wykonuje w naszym imieniu i na naszą rzecz czynności pośrednictwa ubezpieczeniowego;
2. **akt terroryzmu** – indywidualne lub grupowe działania przestępcze, które są organizowane z pobudek ekonomicznych, politycznych, ideologicznych lub religijnych; terroryści kierują je przeciwko ludności lub mieniu, aby wprowadzić chaos, zastraszyć ludność i dezorganizować życie publiczne;
3. **amatorskie uprawianie sportów** – aktywność fizyczna, jaką ubezpieczony wykonuje indywidualnie lub zbiorowo, w celu wypoczynku, rozrywki i rekreacji, odnowy sił psychofizycznych, a także poznania atrakcji turystycznych, wykonywana w miejscach dostępnych dla takiej aktywności; amatorskie uprawianie sportów nie obejmuje sportów wysokiego ryzyka;
4. **ambulatorium** – zakład leczenia otwartego, w którym odbywa się leczenie inne niż hospitalizacja;
5. **aplikacja** – oprogramowanie komputerowe udostępnione przez serwis informatyczny wskazany przez Centrum Pomocy, instalowane na urządzeniu należącym do ubezpieczonego za pośrednictwem, którego (urządzenia) następuje realizacja zdalnego i bezpiecznego wsparcia informatycznego;
6. **borelioza** – choroba zakaźna wywołana zakażeniem bakteriami o kształcie krętka *Borrelia burgdorferi* przenoszonymi przez kleszcze, zakwalifikowana w Międzynarodowej Statystycznej Klasyfikacji Chorób i Problemów Zdrowotnych ICD-10 jako kod: A69.2;
7. **bójka** – starcie dwóch albo więcej osób wzajemnie wymierzających sobie ciosy, z których każda występuje w podwójnym charakterze – jako napadnięty i napastnik;
8. **choroba** – reakcja organizmu na działanie czynnika chorobotwórczego rozpoznana w okresie ochrony ubezpieczeniowej i prowadząca do zaburzeń czynnościowych, zmian organicznych w tkankach, narządach, układach lub całym ustroju;
9. **choroba psychiczna** – choroba opisana w Międzynarodowej Statystycznej Klasyfikacji Chorób i Problemów Zdrowotnych ICD-10 jako zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania (symbol: F00-F99); za chorobę psychiczną uważamy także depresję i nerwicę;
10. **Centrum Pomocy** – jednostka organizacyjna zajmująca się realizacją naszych praw i obowiązków uprawniona do wykonywania świadczeń dotyczących ubezpieczenia assistance oraz hejt w sieci wynikających z tytułu umów ubezpieczenia zawartych na podstawie niniejszych OWU; dane kontaktowe do Centrum Pomocy podane są w polisie; w przypadku umów ubezpieczenia zawieranych przy wykorzystaniu środków porozumiewania się na odległość, numer telefonu Centrum Pomocy przekazywany jest ponadto drogą elektroniczną;

11. **czasowa niezdolność ubezpieczonego do nauki lub do pracy** – powstała w następstwie nieszczęśliwego wypadku czasowa niemożność uczestniczenia ubezpieczonego we wszystkich zajęciach szkolnych lub do świadczenia przez ubezpieczonego, będącego pracownikiem placówki oświatowej, pracy na podstawie stosunku pracy, umowy cywilnoprawnej, wykonywania wolnego zawodu lub do prowadzenia działalności gospodarczej, która zostanie potwierdzona:
 - 1) zaświadczeniem lekarskim/wydrukiem zaświadczenia oraz zaświadczeniem z placówki szkolnej potwierdzającym nieobecność na zajęciach lekcyjnych – w przypadku ubezpieczonego będącego uczniem uczęszczającym do placówki szkolnej; zwolnienie z zajęć wychowania fizycznego nie oznacza niezdolności do nauki w rozumieniu OWU,
 - 2) zaświadczeniem lekarskim/wydrukiem zaświadczenia lekarskiego wystawionego zgodnie z przepisami prawa polskiego, potwierdzonym za zgodność z oryginałem przez pracodawcę lub placówkę medyczną, która wystawiła ww. zaświadczenie oraz zaświadczeniem stwierdzającym zatrudnienie – w przypadku ubezpieczonego będącego pracownikiem placówki oświatowej,w ramach niniejszych OWU czasowa niezdolność nie dotyczy dni wolnych od nauki lub pracy przez co należy rozumieć ferie i wakacje;
12. **działania wojenne** – objęcie terytorium kraju lub jego części działaniami zbrojnymi, które wynikają z konfliktu zbrojnego danego kraju z innymi państwami lub z wojny domowej;
13. **hospitalizacja** – dzień pobytu ubezpieczonego w szpitalu;
14. **interwencja lekarska** – działanie lekarza podejmowane w odniesieniu do ubezpieczonego, który doznał uszkodzenia ciała;
15. **jednorazowe świadczenie** – świadczenie przysługujące ubezpieczonemu jeden raz w okresie ubezpieczenia z tytułu jednego i wszystkich zdarzeń ubezpieczeniowych;
16. **klauzula do OWU** – dodatkowe postanowienia rozszerzające zakres ochrony ubezpieczeniowej określonej w OWU; klauzule zatwierdzamy uchwałą naszego Zarządu;
17. **koszty leczenia** – koszty poniesione w celu leczenia skutków nieszczęśliwego wypadku, obrażeń ciała powstałych wskutek napadu padaczki albo omdlenia, zawału serca, krwotoku śródczaszkowego obejmujące koszty: wizyt lekarskich (wizyt u lekarzy, wizyt domowych), teleporad, badań diagnostycznych, rehabilitacji, zabiegów ambulatoryjnych, operacji chirurgicznych, w tym niezbędnych operacji plastycznych, pobytu w placówce medycznej, zakupu lekarstw i środków opatrunkowych, w tym lekkiego gipsu;
18. **koszty odbudowy stomatologicznej** – koszty wizyt lekarskich, stomatologicznego leczenia ambulatoryjnego, znieczulenia (w tym koszty podania znieczulenia), wykonania badań rentgenowskich zleconych przez lekarza poniesione w celu odbudowy, leczenia utraconych lub uszkodzonych w wyniku nieszczęśliwego wypadku zębów stałych;
19. **koszty rehabilitacji** – koszty konsultacji lekarzy rehabilitantów lub zabiegów rehabilitacyjnych, niezbędnych z medycznego punktu widzenia, które ubezpieczony poniósł w związku z zaleconą przez lekarza rehabilitacją po nieszczęśliwym wypadku, albo w wyniku obrażeń ciała powstałych wskutek napadu padaczki albo omdlenia, zawału serca, krwotoku śródczaszkowego; rehabilitacja musi stanowić integralną część leczenia następstw nieszczęśliwego wypadku, obrażeń ciała powstałych wskutek napadu padaczki albo omdlenia, zawału serca, krwotoku śródczaszkowego, które będzie prowadzone na zlecenie i pod kontrolą lekarza, w celu uzyskania przez ubezpieczonego optymalnego poziomu funkcjonowania narządu lub narządów uszkodzonych w wyniku nieszczęśliwego wypadku albo w wyniku obrażeń ciała powstałych wskutek napadu padaczki albo omdlenia, zawału serca, krwotoku śródczaszkowego;
20. **krwotok śródczaszkowy** – wynaczynienie krwi do jamy czaszki;
21. **lekarz Centrum Pomocy** – lekarz konsultant Centrum Pomocy (internista, specjalista medycyny rodzinnej, pediatra, ortopeda);
22. **lekarz prowadzący leczenie** – lekarz, który prowadzi leczenie ubezpieczonego, niebędący członkiem rodziny ubezpieczonego ani lekarzem Centrum Pomocy;
23. **napad padaczki** – nagłe zaburzenia czynności bioelektrycznej mózgu;

24. **nieszczęśliwy wypadek – (dalej NW)** niezależne od woli ubezpieczonego zdarzenie wywołane przyczyną zewnętrzną, poza organizmem ubezpieczonego, niezależne od jakiejkolwiek choroby, w następstwie, którego ubezpieczony doznał obrażeń ciała, rozstroju zdrowia lub zmarł; nieszczęśliwy wypadek musi zostać potwierdzony dokumentacją medyczną; za nieszczęśliwy wypadek nie uważamy zdarzeń wywołanych procesami zachodzącymi wewnątrz organizmu ludzkiego tj.: zawału, krwotoku, udaru mózgu, nagłego zatrzymania krążenia i długotrwałego działania stresu, a także zdarzeń wywołanych infekcjami;
25. **nowotwór złośliwy** – potwierdzony badaniem histopatologicznym, niekontrolowany rozrost komórek nowotworowych, cechujących się zdolnością do naciekania i niszczenia tkanek oraz tworzenia odległych przerzutów; w rozumieniu OWU nowotworem złośliwym jest także nowotwór ze zmianami przerzutowymi, gdy nie pobrano materiału do badania histopatologicznego, ale obraz kliniczny i badania diagnostyczne jednoznacznie wskazują na złośliwy proces nowotworowy;
26. **odmrożenie** – czasowe lub nieodwracalne uszkodzenie skóry (tkanek powłoki właściwej) na skutek działania niskiej temperatury;
27. **omdlenie** – nagła, przejściowa i samoistnie ustępująca utrata przytomności;
28. **oparzenie** – uszkodzenie skóry i w zależności od stopni oparzenia także głębiej położonych tkanek lub narządów w wyniku nieszczęśliwego wypadku, w związku, z którym ubezpieczony poddany był działaniu ciepła, żrących substancji chemicznych (stałych, płynnych, gazowych), prądu elektrycznego lub promieniowania jonizującego;
29. **operacja chirurgiczna** – zabieg wykonany w placówce medycznej, w znieczuleniu, niezbędny z medycznego punktu widzenia w celu wyleczenia lub zmniejszenia objawów choroby lub urazu, powstałych w następstwie nieszczęśliwego wypadku, obrażeń ciała powstałych wskutek napadu padaczki albo omdlenia, zawału serca, krwotoku śródczaszkowego;
30. **osoba bliska** – małżonek, małżonka, dzieci, pasierbowie, dzieci przysposobione albo przyjęte na wychowanie, rodzice, przysposabiający, rodzeństwo, ojczym, macocha, teściowie, dziadkowie, wnuki, zięciowie i synowie ubezpieczonego oraz osoby pozostające w konkubinacie z ubezpieczonym, jeśli mieszkają razem z ubezpieczonym i prowadzą z ubezpieczonym wspólne gospodarstwo domowe;
31. **osoba trzecia** – osoba pozostająca poza stosunkiem ubezpieczenia, nie będąca ubezpieczającym, ubezpieczonym ani osobą bliską;
32. **placówka medyczna** – podmiot leczniczy w rozumieniu ustawy o działalności leczniczej;
33. **placówka oświatowa** – funkcjonujący na terytorium RP żłobek, przedszkole, szkoła podstawowa, liceum ogólnokształcące, liceum zawodowe, technikum, zasadnicza szkoła zawodowa, zespół szkół, centrum kształcenia, dom dziecka, szkoły sportowe wszystkich szczebli, szkoła policealna, szkoła wyższa lub inne placówki, które zajmują się opieką nad dzieckiem za wyjątkiem placówek sprawujących okazjonalną opiekę nad dzieckiem tj.: sale zabaw, placówki organizujące zajęcia językowe, sportowe, kulturalne;
34. **placówka szkolna** – szkoła podstawowa, liceum ogólnokształcące, liceum zawodowe, technikum, zasadnicza szkoła zawodowa, zespół szkół, centrum kształcenia, szkoły sportowe wszystkich szczebli, szkoła policealna, szkoła wyższa;
35. **pobyt na SOR** – udokumentowane przebywanie ubezpieczonego w szpitalnym oddziale ratunkowym, podczas którego została udzielona pomoc medyczna w celu ratowania życia i zdrowia ubezpieczonego;
36. **pobyt w szpitalu** – udokumentowane, stałe i nieprzerwane przebywanie w szpitalu, w tym na OIOM, spowodowane chorobą, nieszczęśliwym wypadkiem, obrażeniami ciała powstałymi wskutek napadu padaczki albo omdlenia, zawału serca, krwotoku śródczaszkowego, służące zachowaniu, przywróceniu lub poprawie stanu zdrowia ubezpieczonego; w rozumieniu OWU dzień pobytu w szpitalu oznacza dzień, w którym ubezpieczony przebywał w szpitalu, niezależnie od tego, ile czasu w danym dniu trwał jego pobyt, przy czym za pierwszy dzień przyjmuje się dzień rejestracji, a za ostatni dzień wypisu ze szpitala; pojęcie to obejmuje wyłącznie przypadki leczenia stacjonarnego, w których odroczenie w czasie pomocy może skutkować utratą życia lub zdrowia; pobyt w szpitalu obejmuje także przypadki leczenia stanów, w których nie można uzyskać celu leczniczego podczas leczenia ambulatoryjnego; pobytu w szpitalu nie przerywa przeniesienie do innego szpitala zgodnie z zaleceniem lekarza; za pobyt w szpitalu nie uważa się pobytu ubezpieczonego na szpitalnym oddziale ratunkowym (SOR), o ile leczenie nie jest dalej kontynuowane na oddziale szpitalnym (bez dnia przerwy);
37. **pogryzienie** – uszkodzenie ciała wskutek pogryzienia przez psa;
38. **pokąsanie** – uszkodzenie ciała przez zwierzęta inne niż psy lub owady;

39. **polisa** – dokument potwierdzający zawarcie przez strony umowy ubezpieczenia;
40. **poważne zachorowanie** – wystąpienie u ubezpieczonego jednej z chorób wymienionych w katalogu poważnych zachorowań, który zamieściliśmy w tabeli stanowiącej załącznik nr 2 do OWU;
41. **pracownik placówki oświatowej** – pracownik dydaktyczny albo administracyjny, świadczący pracę zarobkową w placówce oświatowej;
42. **przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze** – niezbędne z medycznego punktu widzenia wyroby medyczne, zastępujące utracone narządy (organy) lub wspomagające utraconą lub pogorszoną funkcję narządów (organów); wykaz przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych zawiera rozporządzenie Ministra Zdrowia w sprawie wykazu wyrobów medycznych wydawanych na zlecenie;
43. **przeszkolenie zawodowe osoby niepełnosprawnej** – przeszkolenie zawodowe osoby, w stosunku do której Zakład Ubezpieczeń Społecznych lub powiatowy (wojewódzki) zespół ds. orzekania o niepełnosprawności orzekł celowość przekwalifikowania zawodowego ze względu na niezdolność do pracy ubezpieczonego w jego dotychczas wykonywanym zawodzie lub na podstawie decyzji ZUS przyznano rentę szkoleniową jako osobie trwale niezdolnej do pracy w dotychczasowym wykonywanym zawodzie;
44. **przyczyna zewnętrzna** – czynnik zewnętrzny wobec organizmu, który stanowi wyłączny powód powstania obrażeń ciała, rozstroju zdrowia lub śmierci, polegający na oddziaływaniu na organizm:
- 1) energii kinetycznej – powodującej obrażenia w postaci urazów, uderzeń,
 - 2) energii termicznej, elektrycznej – powodujących obrażenia w postaci oparzeń,
 - 3) czynników chemicznych – powodujących obrażenia w postaci oparzeń i zatruć,
 - 4) czynników akustycznych – powodujących obrażenia w postaci urazów akustycznych;
45. **RP** – Rzeczpospolita Polska;
46. **rana** – uszkodzenie skóry powstałe w wyniku nieszczęśliwego wypadku, zaopatrzone chirurgicznie poprzez założenie szwów lub zszywek czy klamer; w rozumieniu niniejszych OWU, za rany nie uważa się ran związanych z operacją chirurgiczną ubezpieczonego;
47. **rehabilitacja** – zlecone przez lekarza prowadzącego leczenie specjalistyczne zabiegi fizjoterapeutyczne, wspomagające leczenie następstw nieszczęśliwego wypadku, obrażeń ciała powstałych wskutek napadu padaczki albo omdlenia, zawału serca, krwotoku śródczaszkowego wykonywane przez osoby mające odpowiednie kwalifikacje i uprawnienia;
48. **sabotaż** – umyślne niewypełnienie albo wypełnianie wadliwie swoich obowiązków w zamiarze wywołania dezorganizacji, strat i szkód; sabotaż ma na celu uniemożliwienie lub utrudnienie prawidłowego funkcjonowania zakładów albo urzędów lub instytucji o poważnym znaczeniu dla działania państwa;
49. **sepsa (posocznica)** – ogólnoustrojowa, nieswoista reakcja organizmu na obecne we krwi drobnoustroje oraz ich toksyny, która doprowadziła do niewydolności narządów lub układów;
50. **sporty obronne** – dyscyplina sportu wymagająca dużej kondycji fizycznej i odporności psychicznej, związana ze strzelaniem lub walką wręcz;
51. **sporty powietrzne** – szybownictwo, baloniarstwo, spadochroniarstwo, lotnictwo, lotniarstwo, paralotniarstwo, motolotniarstwo, sterowanie dronami i ich odmiany oraz sporty związane z przemieszczaniem się w powietrzu;
52. **sporty wysokiego ryzyka** – dyscypliny sportowe, których uprawianie wiąże się z większym ryzykiem; listę aktywności, które zaliczamy do sportów wysokiego ryzyka, umieściliśmy w katalogu sportów wysokiego ryzyka w tabeli stanowiącej załącznik nr 3 do OWU;
53. **stan nietrzeźwości** – stan, w którym zawartość alkoholu we krwi przekracza 0,5 promila albo prowadzi do stężenia przekraczającego tę wartość; za stan nietrzeźwości uważamy też stan, w którym zawartość alkoholu w wydychanym powietrzu przekracza 0,25 mg na dm³ lub prowadzi do stężenia przekraczającego tę wartość;
54. **stan po użyciu alkoholu** – stan, w którym stężenie alkoholu we krwi wynosi od 0,2 do 0,5 promila lub obecność alkoholu w wydychanym powietrzu wynosi od 0,1 do 0,25 mg alkoholu w 1 dm³;
55. **suma ubezpieczenia** – kwota określona dla danego ryzyka, będąca podstawą do ustalenia wysokości świadczenia w razie zajścia zdarzenia ubezpieczeniowego objętego ochroną ubezpieczeniową dla tego ryzyka, ustalona z Tobą przed zawarciem umowy ubezpieczenia i potwierdzona w polisie;

56. **szpital** – działający na terenie RP, na podstawie właściwych przepisów, publiczny lub niepubliczny zakład lecznictwa zamkniętego; przeznaczony jest dla chorych wymagających opieki leczniczej, zabiegów operacyjnych, zabiegów diagnostycznych, które nie mogą być realizowane w ramach ambulatorium; zapewnia chorym całodobową opiekę średniego i wyższego personelu medycznego; definicja szpitala nie obejmuje ośrodków opieki społecznej, zakładów opiekuńczo-leczniczych ani pielęgnacyjno-opiekuńczych, ośrodków leczenia uzależnień, hospicjów onkologicznych, ośrodków ani szpitalnych oddziałów rekonwalescencyjnych, rehabilitacyjnych lub sanatoryjnych, uzdrowiskowych;
57. **świadczenie ubezpieczeniowe** – świadczenie należne ubezpieczonemu lub uposażonemu albo poszkodowanemu z tytułu zajścia zdarzenia ubezpieczeniowego, za które ponosimy odpowiedzialność zgodnie z OWU;
58. **teren placówki szkolnej** – budynki oraz teren placówki szkolnej;
59. **ubezpieczający – czyli Ty**, osoba fizyczna, mająca miejsce zamieszkania na terytorium RP – zawierasz z nami umowę ubezpieczenia na zasadach określonych w OWU i masz obowiązek opłacić składkę;
60. **ubezpieczony** – osoba fizyczna **mająca miejsce zamieszkania na terytorium RP**, na rzecz, której zawarliśmy z Tobą umowę ubezpieczenia; ubezpieczonym, w dniu zawarcia umowy ubezpieczenia, w ramach niniejszych OWU, może zostać osoba spełniająca jeden z poniższych warunków:
- 1) dziecko:
 - a. od dnia narodzin do ukończenia 18. roku życia,
 - b. osoba fizyczna od 19. roku życia do 26. roku życia ucząca się;
 - 2) pracownik placówki oświatowej w wieku do 26. roku życia;
- Ileokroć w treści niniejszych OWU mówimy o składaniu oświadczeń woli lub wiedzy przez ubezpieczonego, który nie ma pełnej zdolności do czynności prawnych, rozumiemy przez to, że oświadczenie za ubezpieczonego składa przedstawiciel ustawowy. Przedstawiciel ustawowy pozostaje także adresatem czynności faktycznych dokonywanych względem ubezpieczonego;
61. **ubezpieczyciel – czyli my**, Towarzystwo Ubezpieczeń Europa Spółka Akcyjna, posiadające zezwolenie MF nr DU/2849/A/CG/94 z 07.11.1994 r. na prowadzenie działalności ubezpieczeniowej; mamy status dużego przedsiębiorcy w rozumieniu przepisów Ustawy z dnia 8 marca 2013 r. o przeciwdziałaniu nadmiernym opóźnieniom w transakcjach handlowych; nasza strona internetowa to www.tueuropa.pl;
62. **ukąszenie** – naruszenie tkanki skóry przez owada;
63. **uprawniony** – osoba uprawniona, którą wskaże nam ubezpieczony, aby otrzymała wypłatę świadczenia z ubezpieczenia w przypadku jego śmierci; Jeśli uprawniony nie zostanie wskazany lub wskazany uprawniony umrze przed śmiercią ubezpieczonego lub utraci prawo do wypłaty, świadczenie przysługuje członkom rodziny ubezpieczonego – według kolejności:
- 1) mężowi lub żonie – w całości,
 - 2) dzieciom – w równych częściach,
 - 3) rodzicom – w równych częściach,
 - 4) rodzeństwu – w równych częściach,
 - 5) innym ustawowym spadkobiercom -w częściach przypadającym im stosownie do postanowień kodeksu cywilnego dotyczących dziedziczenia ustawowego;
- wypłata świadczenia osobie lub osobom należącym do wyższej kategorii wyklucza wypłatę świadczenia osobie lub osobom należącym do niższej kategorii (kategorię najwyższą stanowi ust. 1);
64. **uszkodzenia ciała** – uszkodzenie ciała doznane przez ubezpieczonego w następstwie nieszczęśliwego wypadku, niezakwalifikowane do Norm oceny procentowej trwałego uszczerbku na zdrowiu TU Europa S.A. stanowiących załącznik nr 1 do OWU, wymagające interwencji lekarskiej, podczas której przeprowadzone zostało badanie ubezpieczonego; e-wizyta – wizyta z wykorzystaniem zdalnych środków porozumiewania się na odległość – nie jest uznawana za wizytę;
65. **uszczerbek na zdrowiu** – trwałe, nierokujące poprawy uszkodzenie ciała lub rozstrój zdrowia ubezpieczonego spowodowane nieszczęśliwym wypadkiem albo napadem padaczki albo omdlenia, zawałem serca, krwotokiem śródczaszkowym; stopień uszczerbku na zdrowiu jest ustalany na podstawie zgłoszenia roszczenia i dostarczonej dokumentacji medycznej z przebiegu leczenia oraz na podstawie Norm oceny procentowej trwałego uszczerbku na zdrowiu TU Europa S.A. obowiązujących w dniu zawarcia umowy, stanowiących załącznik nr 1 do OWU;

66. **wrodzona wada serca** – nieprawidłowość anatomiczna budowy serca istniejąca w chwili narodzin ubezpieczonego;
67. **wstrząśnienie mózgu** – pourazowe zaburzenie czynności mózgu, którego głównym objawem jest krótkotrwała utrata przytomności z towarzyszącą niepamięcią wsteczną lub następczą;
68. **wycieczka szkolna** – trwający co najmniej 2 dni wyjazd (z noclegiem) zorganizowany przez placówkę szkolną, do której uczęszcza albo w której zatrudniony jest ubezpieczony; w rozumieniu niniejszych OWU rozpoczęcie wycieczki szkolnej ma miejsce z chwilą opuszczenia terenu placówki szkolnej lub wyznaczonego miejsca zbiórki, a jej zakończenie z chwilą przekroczenia terenu placówki szkolnej przy powrocie z wycieczki szkolnej lub wyznaczonego miejsca odbioru dziecka z wycieczki szkolnej; pojęcie to nie obejmuje wyjazdów realizowanych w okresie wolnym od obowiązku szkolnego przez co rozumie się ferie oraz wakacje;
69. **wyczynowe uprawianie sportów** – uprawianie dyscyplin sportowych w ramach sekcji lub klubów sportowych, które polega na regularnym uczestniczeniu w treningach, obozach sportowych, imprezach i zawodach sportowych, dla uzyskania maksymalnych wyników sportowych, niezwiązane z otrzymywaniem wynagrodzenia lub innych gratyfikacji finansowych; wyczynowe uprawianie sportu nie obejmuje uprawiania sportów wysokiego ryzyka;
70. **wypadek komunikacyjny** – nieszczęśliwy wypadek w ruchu lądowym, powietrznym lub wodnym, zaistniały w okresie naszej ochrony:
 - 1) wywołany ruchem pojazdu bądź pojazdów na drodze, w którym ubezpieczony brał udział jako uczestnik ruchu; pojęcia: „pojazd”, „droga”, „uczestnik ruchu” – rozumiane zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa o ruchu drogowym,
 - 2) w którym ubezpieczony brał udział jako pasażer pozostałych pojazdów szynowych, statku morskiego, promu morskiego lub pasażerskiego statku powietrznego;
71. **zamieszki** – spontaniczne, niezorganizowane, zwykle połączone z aktami przemocy fizycznej wystąpienie określonej grupy społecznej, wywołane poczuciem niezadowolenia z istniejącej sytuacji politycznej, ekonomicznej lub społecznej, skierowane przeciw strukturom sprawującym, na mocy obowiązującego prawa, władzę;
72. **zatrucie gazami lub chemikaliami** – zespół objawów chorobowych wywołanych działaniem na organizm gazów lub chemikaliów, w dawce szkodliwej dla organizmu, w wyniku nieszczęśliwego wypadku;
73. **zawał serca** – martwica części mięśnia sercowego spowodowana nagłym zmniejszeniem dopływu krwi do tej części mięśnia sercowego;
74. **zawodowe uprawianie sportów** – uprawianie dyscyplin sportowych, za które ubezpieczony otrzymuje wynagrodzenie w dowolnej formie, w tym także stypendium, niezależnie od tego, czy sport uprawia indywidualnie, czy w ramach gier zespołowych; zawodowe uprawianie sportu nie obejmuje uprawiania sportów wysokiego ryzyka;
75. **zdarzenie ubezpieczeniowe** – zdarzenie nagłe, niemożliwe do przewidzenia i niezależne od woli – odpowiednio ubezpieczonego lub rodzica albo opiekuna prawnego, które zajdzie w okresie naszej ochrony, z przyczyn powstałych w tym okresie (za wyjątkiem świadczenia z tytułu śmierci ubezpieczonego w wyniku wady wrodzonej serca) i skutkować będzie powstaniem prawa do wystąpienia z roszczeniem o realizację lub wypłatę świadczenia ubezpieczeniowego; zdarzenia ubezpieczeniowe, za które ponosimy odpowiedzialność jak i ograniczenia naszej odpowiedzialności szczegółowo opisane są w dalszej części OWU.

§ 3 Przedmiot i zakres ubezpieczenia – co obejmuje ubezpieczenie

1. Przedmiotem ubezpieczenia jest życie i zdrowie ubezpieczonego oraz jego rodzica albo opiekuna prawnego (tylko w przypadku świadczenia z tytułu śmierci rodzica albo opiekuna prawnego ubezpieczonego w wyniku nieszczęśliwego wypadku).
2. Ochronę ubezpieczeniową świadczymy w zakresie wskazanym w polisie, zgodnie z zakresem jaki wybierzesz we wniosku o zawarcie umowy ubezpieczenia.
3. Zakres ubezpieczenia obejmuje:
 - 1) śmierć w wyniku NW oraz w wyniku obrażeń ciała powstałych wskutek napadu padaczki albo omdlenia, oraz w wyniku zawału serca, krwotoku śródczaszkowego;
 - 2) śmierć na terenie placówki oświatowej w wyniku NW oraz w wyniku obrażeń ciała powstałych wskutek napadu padaczki albo omdlenia, oraz w wyniku zawału serca, krwotoku śródczaszkowego;
 - 3) śmierć podczas wycieczki szkolnej w wyniku NW oraz w wyniku obrażeń ciała powstałych wskutek napadu padaczki albo omdlenia, oraz w wyniku zawału serca, krwotoku śródczaszkowego;

- 4) śmierć w wyniku wypadku komunikacyjnego;
 - 5) śmierć w wyniku nowotworu złośliwego;
 - 6) śmierć w wyniku wady wrodzonej serca;
 - 7) śmierć rodzica albo opiekuna prawnego ubezpieczonego w wyniku nieszczęśliwego wypadku;
 - 8) uszczerbek na zdrowiu w wyniku NW oraz w wyniku obrażeń ciała powstałych wskutek napadu padaczki albo omdlenia, oraz w wyniku zawału serca, krwotoku śródczaszkowego;
 - 9) uszczerbek na zdrowiu w wyniku NW oraz w wyniku obrażeń ciała powstałych wskutek napadu padaczki albo omdlenia, oraz w wyniku zawału serca, krwotoku śródczaszkowego podczas wycieczki szkolnej;
 - 10) odmrożenie lub oparzenie w wyniku NW;
 - 11) odmrożenie lub oparzenie w wyniku NW podczas wycieczki szkolnej;
 - 12) interwencję lekarską w wyniku NW;
 - 13) pobyt w szpitalu w wyniku NW oraz w wyniku obrażeń ciała powstałych wskutek napadu padaczki albo omdlenia oraz w wyniku zawału serca, krwotoku śródczaszkowego;
 - 14) pobyt w szpitalu w wyniku choroby;
 - 15) pobyt w szpitalu w związku z pogryzieniem, pokąsaniem, ukąszeniem;
 - 16) pobyt w szpitalu w związku z pogryzieniem, pokąsaniem, ukąszeniem doznany podczas wycieczki szkolnej;
 - 17) pobyt w szpitalu w związku ze wstrząśnieniem mózgu;
 - 18) pobyt w szpitalu w związku ze wstrząśnieniem mózgu doznany podczas wycieczki szkolnej;
 - 19) pobyt w szpitalu w związku z zatruciem gazami i produktami chemicznymi, porażeniem prądem, piorunem;
 - 20) wystąpienie sepsy;
 - 21) zdiagnozowanie poważnego zachorowania;
 - 22) zwrot kosztów nabycia, wypożyczenia lub naprawy przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych, kosztów nabycia nowych lub naprawy uszkodzonych okularów korekcyjnych, aparatów słuchowych oraz zwrot kosztów odbudowy stomatologicznej zębów stałych, poniesionych w następstwie NW oraz w wyniku obrażeń ciała powstałych wskutek napadu padaczki albo omdlenia, zawału serca, krwotoku śródczaszkowego;
 - 23) zwrot kosztów leczenia (w tym dotyczących ukąszenia przez kleszcza, operacji chirurgicznych) i rehabilitacji, poniesionych w następstwie NW oraz w wyniku obrażeń ciała powstałych wskutek napadu padaczki albo omdlenia, oraz w wyniku zawału serca, krwotoku śródczaszkowego;
 - 24) zwrot kosztów dostosowania mieszkania/domu lub samochodu poniesionych w następstwie NW oraz w wyniku obrażeń ciała powstałych wskutek napadu padaczki albo omdlenia, oraz w wyniku zawału serca, krwotoku śródczaszkowego;
 - 25) zwrot kosztów przeszkolenia zawodowego osób z niepełnosprawnością poniesionych w następstwie NW oraz w wyniku obrażeń ciała powstałych wskutek napadu padaczki albo omdlenia, oraz w wyniku zawału serca, krwotoku śródczaszkowego;
 - 26) czasową niezdolność do nauki lub pracy w związku z NW.
4. Zakres ubezpieczenia może być rozszerzony o assistance w związku z NW i hejt w sieci.
 5. Ochrona ubezpieczeniowa udzielana jest w okresie trwania naszej ochrony 24 godziny na dobę z zastrzeżeniem postanowień ust. 7. Ochroną ubezpieczeniową są objęte zdarzenia ubezpieczeniowe zaistniałe na terytorium całego świata, z zastrzeżeniem postanowień ust. 6 oraz tego, że niektóre świadczenia przysługujące na podstawie tych OWU są realizowane wyłącznie na terytorium RP. Szczegóły dotyczące zakresu terytorialnego poszczególnych ryzyk opisujemy w tabeli nr 1:

Tabela nr 1 – Zakres terytorialny

Rodzaj ryzyka/świadczenia	Ochrona terytorialna	
	Świat	RP
śmierć w wyniku NW oraz w wyniku obrażeń ciała powstałych wskutek napadu padaczki albo omdlenia, oraz w wyniku zawału serca, krwotoku śródczaszkowego	tak	tak
śmierć na terenie placówki oświatowej w wyniku NW oraz w wyniku obrażeń ciała powstałych wskutek napadu padaczki albo omdlenia, oraz w wyniku zawału serca, krwotoku śródczaszkowego	nie	tak
śmierć podczas wycieczki szkolnej w wyniku NW oraz w wyniku obrażeń ciała powstałych wskutek napadu padaczki albo omdlenia, oraz w wyniku zawału serca, krwotoku śródczaszkowego	tak	tak
śmierć w wyniku wypadku komunikacyjnego	tak	tak
śmierć w wyniku nowotworu złośliwego	tak	tak
śmierć w wyniku wady wrodzonej serca	tak	tak
śmierć rodzica albo opiekuna prawnego ubezpieczonego w wyniku nieszczęśliwego wypadku	tak	tak
uszczerbek na zdrowiu w wyniku NW oraz w wyniku obrażeń ciała powstałych wskutek napadu padaczki albo omdlenia, oraz w wyniku zawału serca, krwotoku śródczaszkowego	tak	tak
uszczerbek na zdrowiu w wyniku NW oraz w wyniku obrażeń ciała powstałych wskutek napadu padaczki albo omdlenia, oraz w wyniku zawału serca, krwotoku śródczaszkowego podczas wycieczki szkolnej	tak	tak
odmrożenie lub oparzenie w wyniku NW	tak	tak
odmrożenie lub oparzenie w wyniku NW podczas wycieczki szkolnej	tak	tak
interwencja lekarska w wyniku NW	tak	tak
pobyt w szpitalu w wyniku NW oraz w wyniku obrażeń ciała powstałych wskutek napadu padaczki albo omdlenia, oraz w wyniku zawału serca, krwotoku śródczaszkowego	nie	tak
pobyt w szpitalu w wyniku choroby	nie	tak
pobyt w szpitalu w związku z pogryzieniem, pokąsaniem, ukąszeniem	nie	tak
pobyt w szpitalu w związku z pogryzieniem, pokąsaniem, ukąszeniem doznany podczas wycieczki szkolnej	nie	tak
pobyt w szpitalu związku ze wstrząśnieniem mózgu	nie	tak
pobyt w szpitalu związku ze wstrząśnieniem mózgu doznany podczas wycieczki szkolnej	nie	tak
pobyt w szpitalu w związku z zatruciem gazami i produktami chemicznymi, porażeniem prądem, piorunem	nie	tak
wystąpienie sepsy	nie	tak
zdiagnozowanie poważnego zachorowania	nie	tak
zwrot kosztów nabycia, wypożyczenia lub naprawy przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych, kosztów nabycia nowych lub naprawy uszkodzonych okularów korekcyjnych, aparatów słuchowych oraz zwrot kosztów odbudowy stomatologicznej zębów stałych, poniesionych w następstwie NW oraz w wyniku obrażeń ciała powstałych wskutek napadu padaczki albo omdlenia, oraz w wyniku zawału serca, krwotoku śródczaszkowego	nie	tak
zwrot kosztów leczenia (w tym dotyczących ukąszenia przez kleszcza, operacji chirurgicznych) i rehabilitacji, poniesionych w następstwie NW oraz w wyniku obrażeń ciała powstałych wskutek napadu padaczki albo omdlenia, oraz w wyniku zawału serca, krwotoku śródczaszkowego	nie	tak
zwrot kosztów dostosowania mieszkania/domu lub samochodu poniesionych w następstwie NW oraz w wyniku obrażeń ciała powstałych wskutek napadu padaczki albo omdlenia, oraz w wyniku zawału serca, krwotoku śródczaszkowego	nie	tak

Rodzaj ryzyka/świadczenia	Ochrona terytorialna	
	Świat	RP
zwrot kosztów przeszkolenia zawodowego osób z niepełnosprawnością poniesionych w następstwie NW oraz w wyniku obrażeń ciała powstałych wskutek napadu padaczki albo omdlenia, oraz w wyniku zawału serca, krwotoku śródczaszkowego	nie	tak
czasowa niezdolność do nauki lub pracy w związku z NW	nie	tak
assistance w związku z NW	nie	tak
hejt w sieci	nie	tak

6. Zasięg terytorialny ochrony w ramach ubezpieczenia hejt w sieci ogranicza świadczenia do wypadków, w których ubezpieczony padł ofiarą hejtu w sieci przebywając na terytorium RP.
7. Świadczenia w ramach ubezpieczenia hejt w sieci realizowane są od poniedziałku do piątku w godzinach od 8.00 do 19.00 z wyłączeniem dni ustawowo wolnych od pracy oraz 24 grudnia i 31 grudnia.
8. W ramach umowy ubezpieczenia ochroną objęte jest **amatorskie uprawianie sportu, wyczynowe oraz zawodowe uprawianie sportu**. Ochroną ubezpieczeniową nie jest objęte uprawianie sportów wysokiego ryzyka o jakich mowa w § 2 pkt. 52.

§ 4 Świadczenia ubezpieczeniowe – opis przysługujących świadczeń

1. Ubezpieczenie na wypadek **śmierci w wyniku NW** oraz w wyniku obrażeń ciała powstałych wskutek napadu padaczki albo omdlenia, oraz w wyniku zawału serca, krwotoku śródczaszkowego:
 - 1) zdarzeniem ubezpieczeniowym jest:
 - a. nieszczęśliwy wypadek,
 - b. obrażenie ciała powstałe wskutek napadu padaczki albo omdlenia,
 - c. zawał serca lub krwotok śródczaszkowy,
 skutkujący śmiercią ubezpieczonego, jeśli zdarzenie to zaszło w okresie naszej ochrony, a śmierć nastąpiła nie później niż 24 miesiące od dnia zajścia tego zdarzenia;
 - 2) w przypadku zajścia zdarzenia ubezpieczeniowego, o ile uznanym naszą odpowiedzialność, wypłacimy uprawnionemu świadczenie w wysokości 100% sumy ubezpieczenia określonej w polisie dla tego świadczenia.
2. Ubezpieczenie na wypadek **śmierci na terenie placówki oświatowej w wyniku NW** oraz w wyniku obrażeń ciała powstałych wskutek napadu padaczki albo omdlenia, oraz w wyniku zawału serca, krwotoku śródczaszkowego:
 - 1) zdarzeniem ubezpieczeniowym jest:
 - a. nieszczęśliwy wypadek,
 - b. obrażenie ciała powstałe wskutek napadu padaczki albo omdlenia,
 - c. zawał serca lub krwotok śródczaszkowy,
 skutkujący śmiercią ubezpieczonego, jeśli zdarzenie to zaszło w okresie naszej ochrony na terenie placówki oświatowej, do której uczęszcza lub pod opieką, której jest ubezpieczony lub w której pracuje ubezpieczony, a śmierć nastąpiła nie później niż 24 miesiące od dnia zajścia zdarzenia ubezpieczeniowego oraz zdarzenie zostało udokumentowane zaświadczeniem dyrektora placówki oświatowej, na terenie której doszło do zdarzenia ubezpieczeniowego skutkującego śmiercią ubezpieczonego;
 - 2) w przypadku zajścia zdarzenia ubezpieczeniowego, o ile uznanym naszą odpowiedzialność, wypłacimy uprawnionemu świadczenie będące skumulowaną kwotą świadczenia z tytułu:
 - a. śmierci ubezpieczonego w wyniku NW oraz w wyniku obrażeń ciała powstałych wskutek napadu padaczki albo omdlenia, oraz w wyniku zawału serca, krwotoku śródczaszkowego **oraz**
 - b. śmierci ubezpieczonego na terenie placówki oświatowej w wyniku NW oraz w wyniku obrażeń ciała powstałych wskutek napadu padaczki albo omdlenia, oraz w wyniku zawału serca, krwotoku śródczaszkowego.
3. Ubezpieczenie na wypadek **śmierci podczas wycieczki szkolnej w wyniku NW** oraz w wyniku obrażeń ciała powstałych wskutek napadu padaczki albo omdlenia, oraz w wyniku zawału serca, krwotoku śródczaszkowego:

- 1) zdarzeniem ubezpieczeniowym jest:
 - a. nieszczęśliwy wypadek,
 - b. obrażenie ciała powstałe wskutek napadu padaczki albo omdlenia,
 - c. zawał serca lub krwotok śródczaszkowy,skutkujący śmiercią ubezpieczonego, jeśli zdarzenie to zaszło w okresie naszej odpowiedzialności podczas wycieczki szkolnej, a śmierć nastąpiła nie później niż 24 miesiące od dnia zajścia zdarzenia ubezpieczeniowego oraz fakt uczestnictwa ubezpieczonego w wycieczce został udokumentowany zaświadczeniem dyrektora placówki szkolnej;
- 2) w przypadku zajścia zdarzenia ubezpieczeniowego, o ile uznanym naszą odpowiedzialność, wypłacimy uprawnionemu świadczenie będące skumulowaną kwotą świadczenia z tytułu:
 - a. śmierci ubezpieczonego w wyniku NW oraz w wyniku obrażeń ciała powstałych wskutek napadu padaczki albo omdlenia, zawału serca, krwotoku śródczaszkowego oraz
 - b. śmierci ubezpieczonego podczas wycieczki szkolnej w wyniku NW oraz w wyniku obrażeń ciała powstałych wskutek napadu padaczki albo omdlenia, zawału serca, krwotoku śródczaszkowego;
- 3) jeśli, podczas wycieczki szkolnej dojdzie do wypadku komunikacyjnego, wypłacimy wyłącznie świadczenie o jakim mowa w ust. 4 (nie wypłacimy świadczenia z tytułu wypadku o jakim mowa w niniejszym ustępie).
4. **Ubezpieczenie na wypadek śmierci w wyniku wypadku komunikacyjnego:**
 - 1) zdarzeniem ubezpieczeniowym jest wypadek komunikacyjny skutkujący śmiercią ubezpieczonego, jaki zaszedł w okresie naszej ochrony, jeżeli śmierć nastąpiła nie później niż 24 miesiące od dnia wypadku komunikacyjnego;
 - 2) w przypadku zajścia zdarzenia ubezpieczeniowego, o ile uznanym naszą odpowiedzialność, wypłacimy uprawnionemu świadczenie będące skumulowaną kwotą świadczenia z tytułu:
 - a. śmierci ubezpieczonego w wyniku NW oraz w wyniku obrażeń ciała powstałych wskutek napadu padaczki albo omdlenia, zawału serca, krwotoku śródczaszkowego oraz
 - b. śmierci ubezpieczonego w wyniku wypadku komunikacyjnego;
 - 3) jeśli do wypadku komunikacyjnego dojdzie podczas wycieczki szkolnej wypłacimy świadczenie o jakim mowa powyżej, ale nie wypłacimy świadczenia z tytułu śmierci ubezpieczonego podczas wycieczki szkolnej w wyniku NW oraz w wyniku obrażeń ciała powstałych wskutek napadu padaczki albo omdlenia, oraz w wyniku zawału serca, krwotoku śródczaszkowego, o którym mowa w ust. 3.
5. **Ubezpieczenie na wypadek śmierci z powodu nowotworu złośliwego:**
 - 1) zdarzeniem ubezpieczeniowym jest śmierć ubezpieczonego w okresie naszej ochrony z powodu nowotworu złośliwego zdiagnozowanego w okresie naszej ochrony;
 - 2) w przypadku zajścia zdarzenia ubezpieczeniowego, o ile uznanym naszą odpowiedzialność, wypłacimy uprawnionemu świadczenie w wysokości 100% sumy ubezpieczenia określonej w polisie dla tego świadczenia.
6. **Ubezpieczenie na wypadek śmierci w wyniku wady wrodzonej serca:**
 - 1) zdarzeniem ubezpieczeniowym jest śmierć ubezpieczonego w wyniku wady wrodzonej serca, jeśli śmierć nastąpiła w okresie naszej ochrony;
 - 2) w przypadku zajścia zdarzenia ubezpieczeniowego, o ile uznanym naszą odpowiedzialność, wypłacimy uprawnionemu świadczenie w wysokości 100% sumy ubezpieczenia określonej w polisie dla tego świadczenia.
7. **Ubezpieczenie na wypadek śmierci rodzica albo opiekuna prawnego w wyniku nieszczęśliwego wypadku:**
 - 1) zdarzeniem ubezpieczeniowym jest nieszczęśliwy wypadek rodzica albo opiekuna prawnego ubezpieczonego dziecka, o którym mowa w § 2 ust. 60 pkt.1), skutkujący jego śmiercią, jeśli śmierć nastąpiła nie później niż 24 miesiące od dnia zajścia nieszczęśliwego wypadku, który zaszedł w okresie naszej ochrony;
 - 2) w przypadku ubezpieczonego dziecka, o którym mowa w § 2 ust. 60 pkt.1) lit. b), odpowiadamy za śmierć rodzica albo opiekuna prawnego, nawet po ustaniu władzy rodzicielskiej albo opieki prawnej;
 - 3) w przypadku zajścia zdarzenia ubezpieczeniowego w postaci:
 - a. śmierci rodzica albo opiekuna prawnego ubezpieczonego dziecka, o ile uznanym naszą odpowiedzialność, wypłacimy świadczenie w wysokości 100% sumy ubezpieczenia, określonej w polisie dla tego świadczenia,

- b. śmierci obojga rodziców albo opiekunów prawnych ubezpieczonego dziecka, o ile uznanym naszą odpowiedzialność, wypłacimy świadczenie w wysokości 200% sumy ubezpieczenia (za każdego rodzica albo opiekuna prawnego należne jest 100% sumy ubezpieczenia określonej w polisie dla tego świadczenia).
8. Ubezpieczenie na wypadek **uszczerbku na zdrowiu w wyniku NW** oraz w wyniku obrażeń ciała powstałych wskutek napadu padaczki albo omdlenia, oraz w wyniku zawału serca, krwotoku śródczaszkowego:
- 1) zdarzeniem ubezpieczeniowym jest:
 - a. nieszczęśliwy wypadek,
 - b. obrażenie ciała powstałe wskutek napadu padaczki albo omdlenia,
 - c. zawał serca lub krwotok śródczaszkowy,skutkujący powstaniem u ubezpieczonego uszczerbku na zdrowiu; uszczerbki na zdrowiu, które obejmujemy ochroną, wskazaliśmy w Normach oceny procentowej trwałego uszczerbku na zdrowiu stanowiących załącznik nr 1 do OWU;
 - 2) w przypadku zajścia w okresie naszej ochrony zdarzenia ubezpieczeniowego, o ile uznamy naszą odpowiedzialność, wypłacimy ubezpieczonemu świadczenie w wysokości procenta sumy ubezpieczenia wskazanej w polisie dla tego świadczenia odpowiadającego procentowi uszczerbku na zdrowiu; uszczerbek na zdrowiu ustalany jest:
 - a. maksymalnie za 100% uszczerbku na zdrowiu w następstwie jednego i wszystkich zdarzeń ubezpieczeniowych,
 - b. w oparciu o Normy oceny procentowej trwałego uszczerbku na zdrowiu TU Europa S.A., obowiązujące w dniu zawarcia umowy ubezpieczenia, stanowiące załącznik nr 1 do OWU,
 - c. najpóźniej w 24. miesiącu od dnia zajścia zdarzenia ubezpieczeniowego – późniejsza zmiana stopnia uszczerbku na zdrowiu (polepszenie albo pogorszenie) nie daje podstawy do zmiany wysokości świadczenia;
 - 3) w przypadku doznania uszczerbku na zdrowiu w wyniku odmrożenia lub oparzenia, świadczenie realizowane jest wyłącznie na podstawie Tabeli nr 2 wskazanej w ust. 10.
9. Ubezpieczenie na wypadek **uszczerbku na zdrowiu w wyniku NW** oraz w wyniku obrażeń ciała powstałych wskutek napadu padaczki albo omdlenia, oraz w wyniku zawału serca, krwotoku śródczaszkowego **podczas wycieczki szkolnej**:
- 1) zdarzeniem ubezpieczeniowym jest:
 - a. nieszczęśliwy wypadek,
 - b. obrażenie ciała powstałe wskutek napadu padaczki albo omdlenia,
 - c. zawał serca lub krwotok śródczaszkowy,jeśli zdarzenie to zaszło w okresie naszej ochrony oraz podczas wycieczki szkolnej skutkując powstaniem u ubezpieczonego uszczerbku na zdrowiu; uszczerbki na zdrowiu, które obejmujemy ochroną, wskazaliśmy w Normach oceny procentowej trwałego uszczerbku na zdrowiu stanowiących załącznik nr 1 do OWU;
 - 2) zajście zdarzenia ubezpieczeniowego podczas uczestnictwa w wycieczce szkolnej wymaga udokumentowania zaświadczeniem wydanym przez dyrektora placówki szkolnej;
 - 3) w przypadku zajścia w okresie naszej ochrony zdarzenia ubezpieczeniowego, o ile uznamy naszą odpowiedzialność, wypłacimy ubezpieczonemu świadczenie w wysokości procenta sumy ubezpieczenia wskazanej w polisie dla tego świadczenia odpowiadającego procentowi uszczerbku na zdrowiu; uszczerbek na zdrowiu ustalany jest:
 - a. maksymalnie za 100% uszczerbku na zdrowiu w następstwie jednego i wszystkich zdarzeń ubezpieczeniowych,
 - b. w oparciu o Normy oceny procentowej trwałego uszczerbku na zdrowiu TU Europa S.A., obowiązujące w dniu zawarcia umowy ubezpieczenia, stanowiące załącznik nr 1 do OWU,
 - c. najpóźniej w 24. miesiącu od dnia zajścia zdarzenia ubezpieczeniowego – późniejsza zmiana stopnia uszczerbku na zdrowiu (polepszenie albo pogorszenie) nie daje podstawy do zmiany wysokości świadczenia;
 - 4) wskazana w polisie wysokość świadczenia jest skumulowaną kwotą świadczeń z tytułu:

- a. uszczerbku na zdrowiu w wyniku NW oraz w wyniku obrażeń ciała powstałych wskutek napadu padaczki albo omdlenia, oraz w wyniku zawału serca, krwotoku śródczaszkowego oraz
 - b. uszczerbku na zdrowiu w wyniku NW oraz w wyniku obrażeń ciała powstałych wskutek napadu padaczki albo omdlenia, oraz w wyniku zawału serca, krwotoku śródczaszkowego doznanego podczas wycieczki szkolnej;
- 5) w przypadku doznania uszczerbku na zdrowiu w wyniku odmrożenia lub oparzenia, uszczerbku na zdrowiu w przypadku odmrożenia lub oparzenia podczas wycieczki szkolnej, świadczenie realizowane jest wyłącznie na podstawie Tabeli nr 2 wskazanej w ust. 10.
10. Ubezpieczenie na wypadek **odmrożenia lub oparzenia**:
- 1) zdarzeniem ubezpieczeniowym jest doznanie przez ubezpieczonego w okresie naszej ochrony odmrożenia lub oparzenia;
 - 2) w przypadku zajścia zdarzenia ubezpieczeniowego, o ile uznamy naszą odpowiedzialność, wypłacimy ubezpieczonemu świadczenie w wysokości procenta określonego w polisie dla tego świadczenia oraz współczynnika określonego zgodnie z tabelą nr 2, jednak nie więcej niż suma ubezpieczenia wskazana w polisie:

Tabela nr 2 – Rodzaj i rozległość odmrożenia bądź oparzenia

Rodzaj i rozległość oparzenia bądź odmrożenia	Współczynnik dla 1% określonego w polisie
Oparzenie wyłącznie II stopnia do 1% powierzchni ciała	1,5
Oparzenie wyłącznie II stopnia powyżej 1% do 15% powierzchni ciała	4
Oparzenie wyłącznie II stopnia obejmujące powyżej 15% do 30% powierzchni ciała	7
Oparzenie wyłącznie II stopnia powyżej 30% powierzchni ciała	20
Oparzenie wyłącznie III stopnia obejmujące do 5% powierzchni ciała	4
Oparzenie III stopnia lub II/III stopnia obejmujące od 5% do 10% powierzchni ciała	10
Oparzenie III stopnia obejmujące powyżej 10% powierzchni ciała	20
Oparzenie dróg oddechowych wymagające hospitalizacji	20
Odmrożenie II lub wyższego stopnia – jednego palca ręki lub jednego palca stopy	1,5
Odmrożenie II lub wyższego stopnia – dwóch lub więcej palców ręki, lub dwóch, lub więcej palców stopy, lub odmrożenie nosa, lub odmrożenie ucha	4

- 3) świadczenie z tytułu odmrożenia lub oparzenia wypłacane jest maksymalnie do wysokości sumy ubezpieczenia określonej w polisie dla tego świadczenia; w przypadku doznania uszczerbku na zdrowiu w wyniku odmrożenia lub oparzenia, świadczenie ubezpieczeniowe realizowane jest wyłącznie na podstawie Tabeli nr 2; Normy oceny procentowej trwałego uszczerbku na zdrowiu TU Europa S.A. stanowiące załącznik nr 1 do OWU nie mają tu zastosowania.
11. Ubezpieczenie na wypadek **odmrożenia lub oparzenia podczas wycieczki szkolnej**:
- 1) zdarzeniem ubezpieczeniowym jest doznanie przez ubezpieczonego w okresie naszej ochrony odmrożenia lub oparzenia jakie zaszło podczas wycieczki szkolnej;
 - 2) zajście zdarzenia ubezpieczeniowego podczas uczestnictwa w wycieczce szkolnej wymaga udokumentowania zaświadczeniem wydanym przez dyrektora placówki szkolnej;
 - 3) w przypadku zajścia zdarzenia ubezpieczeniowego, o ile uznamy naszą odpowiedzialność, wypłacimy ubezpieczonemu świadczenie w wysokości procenta określonego w polisie dla tego świadczenia oraz współczynnika określonego zgodnie z tabelą nr 2 wskazaną w ust. 10 pkt 2, jednak nie więcej niż suma ubezpieczenia wskazana w polisie;
 - 4) wskazana w polisie wysokość świadczenia jest skumulowaną kwotą świadczenia z tytułu:
 - a. odmrożenia i oparzenia oraz
 - b. odmrożenia i oparzenia podczas wycieczki szkolnej;

- 5) w przypadku doznania uszczerbku na zdrowiu w wyniku odmrożenia lub oparzenia, świadczenie ubezpieczeniowe realizowane jest wyłącznie na podstawie Tabeli nr 2 – Normy oceny procentowej trwałego uszczerbku na zdrowiu TU Europa S.A. stanowiące załącznik nr 1 do OWU nie mają tu zastosowania.
12. Ubezpieczenie **interwencji lekarskiej w wyniku NW**:
- 1) zdarzeniem ubezpieczeniowym jest nieszczęśliwy wypadek jaki zaszedł w okresie naszej ochrony, skutkujący powstaniem uszkodzeń ciała u ubezpieczonego, w wyniku których konieczna była interwencja lekarska w placówce medycznej, o ile zdarzenie nie spowodowało uszczerbku na zdrowiu, za który ponosimy odpowiedzialności w ramach niniejszych OWU oraz ubezpieczonemu nie są należne inne świadczenia wynikające z OWU; świadczenie przysługuje ubezpieczonemu, jeżeli przynajmniej pierwsza wizyta związana z interwencją lekarską w placówce medycznej odbyła się w ciągu 7 dni od daty nieszczęśliwego wypadku;
 - 2) świadczenie jest należne pod warunkiem uczestnictwa w co najmniej jednej wizycie lekarskiej związanej z uszkodzeniem ciała; uczestnictwo ubezpieczonego w wizytach jest obowiązkowe, a e-wizyta nie jest uznawana za wizytę ani za wizytę lekarską;
 - 3) w przypadku zajścia zdarzenia ubezpieczeniowego, o ile uznamy naszą odpowiedzialność, wypłacimy ubezpieczonemu jednorazowe świadczenie w wysokości wskazanej w polisie dla tego świadczenia;
 - 4) jeżeli po wypłacie świadczenia z tytułu interwencji lekarskiej w wyniku NW okaże się, że u ubezpieczonego na skutek tego samego nieszczęśliwego wypadku powstał uszczerbek na zdrowiu zgodnie z ust. 8 albo 9 powyżej, to świadczenie ubezpieczeniowe z tytułu uszczerbku na zdrowiu o jakim mowa w ust. 8 albo 9 zostanie pomniejszone o wcześniejszą wypłatę świadczenia z tytułu interwencji lekarskiej w wyniku NW, a ubezpieczonemu ponownie przysługuje prawo do świadczenia z tytułu interwencji lekarskiej w wyniku NW; w przypadku, gdy świadczenie z tytułu uszczerbku na zdrowiu zgodnie z ust. 8 albo 9 będzie równe albo niższe od wypłaconego świadczenia z tytułu interwencji lekarskiej w wyniku NW wówczas nie wypłacimy już świadczenia z tytułu uszczerbku na zdrowiu zgodnie z ust. 8 albo 9.
13. Ubezpieczenie **pobytu w szpitalu w wyniku NW** oraz w wyniku obrażeń ciała powstałych wskutek napadu padaczki albo omdlenia, oraz w wyniku zawału serca, krwotoku śródczaszkowego:
- 1) zdarzeniem ubezpieczeniowym jest:
 - a. nieszczęśliwy wypadek,
 - b. obrażenie ciała powstałe wskutek napadu padaczki albo omdlenia,
 - c. zawał serca lub krwotok śródczaszkowy,jeżeli zdarzenie to zaszło w okresie naszej ochrony i skutkowało koniecznością pobytu w szpitalu w celu leczenia skutków zdarzenia ubezpieczeniowego;
 - 2) w przypadku zajścia zdarzenia ubezpieczeniowego, o ile uznamy naszą odpowiedzialność, wypłacimy ubezpieczonemu dzienne świadczenie szpitalne maksymalnie za 60 dni pobytu ubezpieczonego w szpitalu, w wysokości wskazanej w polisie dla tego świadczenia; dzienne świadczenie wypłacana jest za każdy dzień pobytu w szpitalu licząc od pierwszego dnia pobytu w szpitalu trwającego przynajmniej 2 dni; świadczenie szpitalne przysługuje ubezpieczonemu, jeżeli konieczność hospitalizacji powstała nie później niż w okresie 24 miesięcy liczonych od dnia zajścia nieszczęśliwego wypadku, obrażeń ciała powstałych wskutek napadu padaczki albo omdlenia, zawału serca, krwotoku śródczaszkowego; świadczenie przysługuje maksymalnie przez okres 60 dni z tytułu jednego i wszystkich zdarzeń wymienionych w pkt 1).
14. Ubezpieczenie **pobytu w szpitalu z powodu choroby**:
- 1) zdarzeniem ubezpieczeniowym jest choroba, która została zdiagnozowana w okresie naszej ochrony i wymagała leczenia szpitalnego;
 - 2) w przypadku zajścia zdarzenia ubezpieczeniowego, o ile uznamy naszą odpowiedzialność, wypłacimy ubezpieczonemu dzienne świadczenie szpitalne maksymalnie za 60 dni pobytu ubezpieczonego w szpitalu, w wysokości wskazanej w polisie dla tego świadczenia; dzienne świadczenie szpitalne wypłacana jest za każdy dzień pobytu licząc od pierwszego dnia pobytu w szpitalu i trwającego przynajmniej 3 dni; świadczenie przysługuje ubezpieczonemu, jeżeli konieczność pobytu w szpitalu powstała nie później niż w okresie 24 miesięcy liczonych od dnia zdiagnozowania choroby; świadczenie przysługuje maksymalnie przez okres 60 dni z tytułu jednego i wszystkich zdarzeń wymienionych w pkt. 1).
 - 3) świadczenie z tytułu pobytu w szpitalu z powodu zawału serca lub krwotoku śródczaszkowego realizowane jest wyłącznie na podstawie ust. 13.

15. Ubezpieczenie **pobytu w szpitalu w związku z pogryzieniem, pokąsaniem, ukąszeniem**:
- 1) zdarzeniem ubezpieczeniowym jakie miało miejsce w okresie naszej ochrony jest pogryzienie, pokąsanie lub ukąszenie, jeśli w związku z tym zdarzeniem w celu ratowania życia i zdrowia, ubezpieczony:
 - a. przebywał w szpitalu, a jego pobyt trwał minimum 2 dni – dotyczy pokąsania lub ukąszenia albo
 - b. uzyskał pomoc udzieloną na SOR lub na innym oddziale szpitalnym – dotyczy pogryzieniaa celem pobytu w szpitalu albo na SOR była konieczność udzielenia pomocy medycznej w związku z wystąpieniem silnej reakcji alergicznej wymagającej podania leków przeciwwstrząsowych, antyalergicznym lub surowicy albo w związku z koniecznością zaopatrzenia rany i podania odpowiednich leków;
 - 2) w przypadku zajścia zdarzenia ubezpieczeniowego, o ile uznamy naszą odpowiedzialność, wypłacimy ubezpieczonemu jednorazowe świadczenie w wysokości wskazanej w polisie dla tego świadczenia; niezależnie od liczby pogryzień, pokąsań lub ukąszenia wypłacane jest w okresie naszej ochrony jedno świadczenie z tytułu pobytu w szpitalu w związku z pogryzieniem, pokąsaniem, ukąszeniem; świadczenie jest wypłacane niezależnie od innych świadczeń należnych z umowy ubezpieczenia za wyjątkiem świadczeń o jakich mowa w ust. 12.
16. Ubezpieczenie **pobytu w szpitalu w związku z pogryzieniem, pokąsaniem, ukąszeniem doznany podczas wycieczki szkolnej**:
- 1) zdarzeniem ubezpieczeniowym jakie miało miejsce w okresie naszej ochrony jest pogryzienie, pokąsanie lub ukąszenie do jakiego doszło podczas wycieczki szkolnej, jeśli w związku z tym zdarzeniem w celu ratowania życia i zdrowia, ubezpieczony:
 - a. przebywał w szpitalu, a jego pobyt trwał minimum 2 dni – dotyczy pokąsania lub ukąszenia albo
 - b. uzyskał pomoc udzieloną na SOR lub na innym oddziale szpitalnym w związku z pogryzieniema celem pobytu w szpitalu albo na SOR była konieczność udzielenia pomocy medycznej w związku z wystąpieniem silnej reakcji alergicznej wymagającej podania leków przeciwwstrząsowych, antyalergicznym lub surowicy albo w związku z koniecznością zaopatrzenia rany i podania odpowiednich leków;
 - 2) zajście zdarzenia ubezpieczeniowego podczas uczestnictwa w wycieczce szkolnej wymaga udokumentowania zaświadczeniem wydanym przez dyrektora placówki szkolnej;
 - 3) w przypadku zajścia zdarzenia ubezpieczeniowego, o ile uznamy naszą odpowiedzialność, wypłacimy ubezpieczonemu jednorazowe świadczenie będące skumulowaną kwotą świadczenia z tytułu pobytu w szpitalu w związku z pogryzieniem, pokąsaniem, ukąszeniem oraz z tytułu pobytu w szpitalu w związku z pogryzieniem, pokąsaniem, ukąszeniem doznany podczas wycieczki szkolnej; niezależnie od liczby pogryzień, pokąsań lub ukąszeń wypłacane jest w okresie naszej ochrony jedno świadczenie z tytułu pogryzienia, pokąsania, ukąszenia; świadczenie jest wypłacane niezależnie od innych świadczeń należnych z umowy ubezpieczenia za wyjątkiem świadczenia o jakim mowa w ust. 12.
17. Ubezpieczenie **pobytu w szpitalu w związku ze wstrząśnieniem mózgu**:
- 1) zdarzeniem ubezpieczeniowym jakie miało miejsce w okresie ochrony jest wstrząśnienie mózgu doznane przez ubezpieczonego, skutkujące koniecznością co najmniej dwudniowego pobytu ubezpieczonego w szpitalu;
 - 2) w przypadku zajścia zdarzenia ubezpieczeniowego, wypłacimy ubezpieczonemu świadczenie w wysokości sumy ubezpieczenia określonej w polisie dla tego świadczenia; świadczenie jest wypłacane niezależnie od innych świadczeń należnych z umowy ubezpieczenia za wyjątkiem świadczeń o jak ich mowa w ust. 12..
18. Ubezpieczenie **pobytu w szpitalu w związku ze wstrząśnieniem doznany podczas wycieczki szkolnej**:
- 1) zdarzeniem ubezpieczeniowym jakie miało miejsce w okresie ochrony jest wstrząśnienie mózgu doznane przez ubezpieczonego podczas wycieczki szkolnej, skutkujące koniecznością co najmniej dwudniowego pobytu ubezpieczonego w szpitalu;
 - 2) zajście zdarzenia ubezpieczeniowego podczas uczestnictwa w wycieczce szkolnej wymaga udokumentowania zaświadczeniem wydanym przez dyrektora placówki szkolnej;
 - 3) w przypadku zajścia zdarzenia ubezpieczeniowego, o ile uznamy naszą odpowiedzialność, wypłacimy ubezpieczonemu świadczenie będące skumulowaną kwotą świadczenia z tytułu pobytu w szpitalu w związku ze wstrząśnieniem mózgu oraz świadczenia z tytułu pobytu w szpitalu w związku ze wstrząśnieniem doznany podczas wycieczki szkolnej; świadczenie jest wypłacane niezależnie od innych świadczeń należnych z umowy ubezpieczenia za wyjątkiem świadczenia o jakim mowa w ust. 12.

19. Ubezpieczenie na wypadek **pobytu w szpitalu w związku z zatruciem gazami lub chemikaliami, porażeniem prądem, piorunem:**
- 1) zdarzeniem ubezpieczeniowym jakie zaszło w okresie naszej ochrony jest zatrucie gazami lub chemikaliami, porażenie prądem lub piorunem, skutkujące koniecznością co najmniej dwudniowego pobytu ubezpieczonego w szpitalu;
 - 2) w przypadku zajścia zdarzenia ubezpieczeniowego, o ile uznamy naszą odpowiedzialność, wypłacimy ubezpieczonemu jednorazowe świadczenie ubezpieczeniowe w wysokości wskazanej w polisie dla tego świadczenia; świadczenie jest wypłacane niezależnie od innych świadczeń należnych z umowy ubezpieczenia za wyjątkiem świadczenia o jakim mowa w ust. 12.
20. Ubezpieczenie **wystąpienia sepsy:**
- 1) zdarzeniem ubezpieczeniowym jest wystąpienie u ubezpieczonego sepsy w okresie naszej ochrony;
 - 2) w przypadku zajścia zdarzenia ubezpieczeniowego, o ile uznamy naszą odpowiedzialność, wypłacimy ubezpieczonemu jednorazowe świadczenie w wysokości wskazanej w polisie dla tego świadczenia.
21. Ubezpieczenie **zdiagnozowania poważnego zachorowania:**
- 1) zdarzeniem ubezpieczeniowym jest zdiagnozowanie u ubezpieczonego w okresie naszej ochrony, jednej z poważnych chorób wymienionych w tabeli nr 2 stanowiącej załącznik nr 2 do OWU – Katalog poważnych zachorowań;
 - 2) w przypadku zajścia zdarzenia ubezpieczeniowego, o ile uznamy naszą odpowiedzialność, wypłacimy ubezpieczonemu jednorazowe świadczenie w wysokości wskazanej w polisie dla tego świadczenia; świadczenie z tytułu zdiagnozowania poważnego zachorowania należne jest raz w okresie ubezpieczenia bez względu na liczbę poważnych zachorowań jakie zostaną zdiagnozowane.
22. Ubezpieczenie **zwrotu kosztów nabycia, wypożyczenia lub naprawy przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych, kosztów nabycia nowych lub naprawy uszkodzonych okularów korekcyjnych, aparatów słuchowych oraz zwrot kosztów odbudowy stomatologicznej zębów stałych oraz:**
- 1) zdarzeniem ubezpieczeniowym jest:
 - a. nieszczęśliwy wypadek,
 - b. obrażenie ciała powstałe wskutek napadu padaczki albo omdlenia,
 - c. zawał serca lub krwotok śródczaszkowy,jeśli zdarzenie to zaszło w okresie naszej ochrony i skutkowało powstaniem kosztów związanych z nabyciem lub wypożyczeniem przedmiotów ortopedycznych, środków pomocniczych, poniesieniem kosztów odbudowy stomatologicznej uszkodzonych lub utraconych zębów stałych, nabyciem nowych lub naprawą uszkodzonych okularów korekcyjnych lub aparatów słuchowych dotychczas używanych, które uległy uszkodzeniu w związku ze zdarzeniem ubezpieczeniowym;
 - 2) odpowiadamy za powyższe koszty, jeżeli
 - a. zostały one poniesione na terytorium RP przez ubezpieczonego lub rodzica albo prawnego opiekuna ubezpieczonego w okresie 24 miesięcy od zdarzenia ubezpieczeniowego oraz
 - b. zostały zalecone przez lekarza jako niezbędne z medycznego punktu widzenia – dotyczy przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych oraz
 - c. nie zostały pokryte w ramach powszechnego ubezpieczenia zdrowotnego lub innego ubezpieczenia;
 - 3) za koszty odbudowy stomatologicznej zębów stałych odpowiadamy do wysokości 200 zł na ząb;
 - 4) za koszty nabycia nowych lub naprawę uszkodzonych okularów korekcyjnych lub aparatów słuchowych odpowiadamy do łącznej wysokości 300 zł; przyjmujemy naszą odpowiedzialność, jeśli przyjęliśmy odpowiedzialność zgodnie z zapisami ust. 8, 9, 12, 13, 15, 16, 17, 18 lub 19;
 - 5) w przypadku zajścia zdarzenia ubezpieczeniowego, o ile uznamy naszą odpowiedzialność, zwrócimy ubezpieczonemu w granicach sumy ubezpieczenia z uwzględnieniem limitów świadczeń wskazanych w ust. 22 pkt 3) i 4), udokumentowane koszty nabycia albo wypożyczenia przedmiotów ortopedycznych, środków pomocniczych, koszty odbudowy stomatologicznej zębów stałych, koszty nabycia nowych lub naprawy uszkodzonych okularów korekcyjnych, aparatów słuchowych.

23. Ubezpieczenie **zwrotu kosztów leczenia (w tym dotyczących ukąszenia przez kleszcza, operacji chirurgicznych i rehabilitacji)**:
- 1) zdarzeniem ubezpieczeniowym jest:
 - a. nieszczęśliwy wypadek,
 - b. obrażenie ciała powstałe wskutek napadu padaczki albo omdlenia,
 - c. zawał serca lub krwotok śródczaszkowy,jaki zaszedł w okresie naszej ochrony, skutkujący powstaniem kosztów leczenia lub rehabilitacji.
 - 2) w przypadku zajścia zdarzenia ubezpieczeniowego, o ile uznamy naszą odpowiedzialność, odpowiadamy za koszty leczenia lub rehabilitacji, jeśli koszty te:
 - a. zostały poniesione na terytorium RP przez ubezpieczonego lub rodzica albo prawnego opiekuna ubezpieczonego w okresie 24 miesięcy od dnia zdarzenia ubezpieczeniowego, oraz
 - b. były niezbędne z medycznego punktu widzenia po zdarzeniu ubezpieczeniowym oraz ubezpieczony przekaże nam dokumentację medyczną to potwierdzającą, oraz
 - c. nie zostały pokryte w ramach powszechnego ubezpieczenia zdrowotnego lub innego ubezpieczenia;
 - 3) w odniesieniu do zwrotu kosztów leczenia wynikających z ukąszenia ubezpieczonego przez kleszcza w granicach sumy ubezpieczenia kosztów leczenia oraz w ramach limitów świadczeń wskazanych poniżej, zakres ubezpieczenia obejmuje jednorazowe świadczenie z tytułu zdiagnozowania boreliozy w wysokości do 750 zł oraz zwrot kosztów:
 - a. wizyty u lekarza w celu usunięcia wkłutego kleszcza do wysokości 150 zł,
 - b. badań diagnostycznych, których celem jest potwierdzenie lub wykluczenie zakażenia boreliozą, zaleconych przez lekarza po ugryzieniu przez kleszcza – do wysokości 150 zł,
 - c. antybiotyku w celu leczenia boreliozy do wysokości 200 zł,
 - 4) w przypadku zajścia zdarzenia ubezpieczeniowego, zwrócimy ubezpieczonemu udokumentowane koszty, w granicach sumy ubezpieczenia i do limitów świadczeń wskazanych w ust 23 pkt 3).
24. W ubezpieczeniu **zwrotu kosztów dostosowania mieszkania/domu lub samochodu**:
- 1) zdarzeniem ubezpieczeniowym jest:
 - a. nieszczęśliwy wypadek,
 - b. obrażenie ciała powstałe wskutek napadu padaczki albo omdlenia,
 - c. zawał serca lub krwotok śródczaszkowy,jaki zaszedł w okresie naszej ochrony, powodujący doznanie przez ubezpieczonego 100% uszczerbku na zdrowiu – zgodnie z Normami oceny procentowej trwałego uszczerbku na zdrowiu TU Europa S.A stanowiącymi załącznik nr 1 do OWU oraz skutkujące powstaniem kosztów dostosowania mieszkania/domu lub samochodu do potrzeb osoby ubezpieczonej;
 - 2) koszty dostosowania mieszkania/domu lub samochodu:
 - a. mogą obejmować koszty niezbędnej przebudowy mieszkania/domu, dostosowania wnętrza domu/ mieszkania (na przykład likwidacja barier architektonicznych, przebudowa łazienki, kuchni, uchwyty pomocnicze na ścianach) – aby umożliwić lub ułatwić użytkowanie mieszkania/domu ubezpieczonemu,
 - b. mogą obejmować koszty niezbędnego przystosowania samochodu do poruszania się nim przez ubezpieczonego lub umożliwić ubezpieczonemu kierowanie tym samochodem,
 - c. muszą zostać poniesione przez ubezpieczonego na terytorium RP w okresie 24 miesięcy od daty ustalenia uszczerbku na zdrowiu;
 - 3) dostosowanie mieszkania/domu lub samochodu do potrzeb osoby niepełnosprawnej musi zostać przeprowadzone w mieszkaniu/domu lub samochodzie należącym do ubezpieczonego lub osoby jemu bliskiej, przez osoby posiadające kwalifikacje do wykonania takich prac i zgodnie z przepisami prawa;
 - 4) w przypadku zajścia zdarzenia ubezpieczeniowego, o ile uznamy naszą odpowiedzialność oraz o ile koszty te nie zostały pokryte przez inne instytucje, zwrócimy ubezpieczonemu w granicach sumy ubezpieczenia, udokumentowane koszty dostosowania mieszkania/domu lub samochodu, jeśli zajdzie konieczność dostosowania jego miejsca zamieszkania lub samochodu do powstałego uszczerbku na zdrowiu.

25. W ubezpieczeniu **zwrotu kosztów przeszkolenia zawodowego osób z niepełnosprawnością (na terenie RP)**:
- 1) zdarzeniem ubezpieczeniowym jest:
 - a. nieszczęśliwy wypadek,
 - b. obrażenie ciała powstałe wskutek napadu padaczki albo omdlenia,
 - c. zawał serca lub krwotok śródczaszkowy,skutkujący powstaniem kosztów przeszkolenia zawodowego ubezpieczonego;
 - 2) odpowiadamy za koszty przeszkolenia zawodowego ubezpieczonego poniesione w związku ze zdarzeniem ubezpieczeniowym, jeżeli:
 - a. koszty te zostały poniesione na terytorium RP przez ubezpieczonego oraz
 - b. następstwa zdarzenia ubezpieczeniowego spowodowały całkowitą niezdolność do pracy zarobkowej w zawodzie dotychczas wykonywanym przez ubezpieczonego lub zawodzie co do którego posiada kwalifikacje oraz
 - c. zostaną dostarczone rachunki albo faktury za przeszkolenie zawodowe ubezpieczonego wystawione na ubezpieczonego oraz
 - d. nie zostały pokryte w ramach powszechnego ubezpieczenia zdrowotnego lub innego ubezpieczenia;
 - 3) w przypadku zajścia zdarzenia ubezpieczeniowego, o ile uznamy naszą odpowiedzialność, zwrócimy ubezpieczonemu w granicach sumy ubezpieczenia wskazanej w polisie dla tego świadczenia, udokumentowane koszty po warunkiem, że zostały one poniesione w okresie nie dłuższym niż 24 miesiące od daty zdarzenia ubezpieczeniowego.
26. Ubezpieczenie **czasowej niezdolności do nauki lub pracy** trwającej dłużej niż 14 dni:
- 1) zdarzeniem ubezpieczeniowym jest nieszczęśliwy wypadek jaki zaszedł w okresie naszej ochrony, w wyniku którego nastąpiła czasowa niezdolność ubezpieczonego do nauki albo pracy trwająca nieprzerwanie dłużej niż 14 dni;
 - 2) w przypadku zajścia zdarzenia ubezpieczeniowego, dziecku uczącemu się w szkole lub pracownikowi placówki oświatowej wypłacimyienne świadczenie za każdy dzień czasowej niezdolności do nauki albo pracy, jeśli niezdolność do nauki lub pracy trwała nieprzerwanie dłużej niż 14 dni; dienne świadczenie nie należne jest za dni wolne od nauki i pracy; świadczenie wypłacane jest maksymalnie za okres 60 dni z tytułu jednego lub wszystkich zdarzeń ubezpieczeniowych zaistniałych w okresie naszej ochrony;
 - 3) świadczenie przysługuje, jeżeli niezdolność do nauki albo pracy powstała nie później niż w okresie 24 miesięcy liczonych od dnia zajścia zdarzenia ubezpieczeniowego; świadczenie przysługuje maksymalnie przez okres 60 dni z tytułu jednego i wszystkich zdarzeń wymienionych w pkt. 1).
27. Ubezpieczenie **assistance w związku z NW**:
- 1) zdarzeniem ubezpieczeniowym jest nieszczęśliwy wypadek jakiemu uległ ubezpieczony w czasie naszej ochrony, skutkujący koniecznością realizacji świadczeń assistance;
 - 2) świadczenia assistance obejmują:
 - a. **pomoc medyczną (przysługująca na każdy nieszczęśliwy wypadek):**
 - a) wizytę lekarza Centrum Pomocy – organizacja i pokrycie kosztów jednego dojazdu i honorarium lekarza za pierwszą wizytę w miejscu pobytu ubezpieczonego, który uległ nieszczęśliwemu wypadkowi,
 - b) wizytę pielęgniarki – organizacja i pokrycie kosztów jednego dojazdu i honorarium pielęgniarki, jeżeli ubezpieczony uległ nieszczęśliwemu wypadkowi (dojazd do miejsca pobytu ubezpieczonego, wizyta musi być zlecona przez lekarza Centrum Pomocy),
 - c) dostawę leków – organizacja i pokrycie kosztu jednego transportu leków (bez kosztu leku) ubezpieczonemu, który uległ nieszczęśliwemu wypadkowi a wymaga on leżenia zgodnie z zaleceniem lekarza Centrum Pomocy,

- d) opiekę domową po hospitalizacji – jeżeli ubezpieczony uległ nieszczęśliwemu wypadkowi, w następstwie którego przebywał w szpitalu przez okres co najmniej 7 dni, Centrum Pomocy, po uzyskaniu zalecenia lekarza prowadzącego leczenie organizuje i pokrywa koszt opieki domowej po zakończeniu hospitalizacji; łącznie czas opieki domowej nie może przekroczyć 96 godzin; usługa opieki domowej obejmuje: robienie zakupów spożywczo-przemysłowych pierwszej potrzeby (koszty zakupów realizowanych na zlecenie ubezpieczonego pokrywa ubezpieczony), przygotowywanie posiłków przy użyciu produktów, środków i sprzętów udostępnionych przez ubezpieczonego, pomoc w utrzymaniu czystości w domu tj.; sprzątanie podłóg, dywanów i wykładzin dywanowych, ścieranie kurzy, wyrzucanie śmieci, zmywanie naczyń, czyszczenie powierzchni roboczych w kuchni (blatów, płyty kuchennej oraz zlewu), sprzątanie łazienki; podlewanie roślin w domu i ogrodzie (przy użyciu środków i sprzętów udostępnionych przez ubezpieczonego),
- e) transport medyczny – organizacja i pokrycie kosztów jednego transportu z miejsca pobytu ubezpieczonego do placówki medycznej, jeśli ubezpieczony uległ nieszczęśliwemu wypadkowi,
- f) infolinię medyczną – możliwość rozmowy z lekarzem Centrum Pomocy, który udzieli ubezpieczonemu ustnej informacji co do dalszego postępowania; ponadto za pośrednictwem Centrum Pomocy ubezpieczony uzyska: informacje medyczne o danym schorzeniu, zastosowanym leczeniu, nowoczesnych metodach leczenia w ramach obowiązujących w Polsce przepisów oraz informacje o badaniach kontrolnych dla grup wiekowych o podwyższonym ryzyku zachorowań i informacje o działaniu leków (stosowanie, odpowiedniki, skutki uboczne, interakcje z innymi lekami, możliwości przyjmowania w czasie ciąży i laktacji) w ramach obowiązujących w Polsce przepisów,
- b. **indywidualne korepetycje** – organizacja i pokrycie kosztów indywidualnych korepetycji z wybranych przez ubezpieczonego ucznia lub studenta przedmiotów wchodzących w zakres programowy realizowany w szkole lub uczelni maksymalnie do 10 godzin lekcyjnych w odniesieniu do jednego nieszczęśliwego wypadku; świadczenie realizowane jest, jeśli ubezpieczony uległ nieszczęśliwemu wypadkowi, w wyniku którego nie mógł uczęszczać na zajęcia lekcyjne nieprzerwanie przez okres co najmniej 7 dni;
- c. **pomoc rehabilitacyjną** – organizacja i pokrycie kosztu pracy rehabilitanta w miejscu pobytu ubezpieczonego maksymalnie do 8 godzin rehabilitacji w odniesieniu do jednego nieszczęśliwego wypadku; świadczenie dostępne na podstawie skierowania wystawionego przez lekarza prowadzącego leczenie dla ubezpieczonego będącego pracownikiem placówki oświatowej (nie dotyczy uczniów i studentów), który w związku z nieszczęśliwym wypadkiem czasowo utracił zdolność do wykonywania pracy przez okres co najmniej 7 dni.

28. Ubezpieczenie **hejt w sieci**:

- 1) zakres ubezpieczenia obejmuje organizację i pokrycie kosztów świadczeń pomocy informatycznej, pomocy psychologicznej oraz pomocy prawnej;
- 2) w przypadku pomocy informatycznej, pomocy psychologicznej lub pomocy prawnej Centrum Pomocy zorganizuje i pokryje koszty świadczenia ubezpieczonemu usług informatycznych lub udzielenia ubezpieczonemu konsultacji psychologicznych oraz porad prawnych, w ramach limitów świadczeń oraz w związku ze zdarzeniami, o których mowa w ppkt a – b poniżej:
 - a. **pomoc informatyczna** (4 zdarzenia w trakcie trwania ochrony ubezpieczeniowej) w zakresie zdarzeń:
 - a) bezpieczeństwo na portalach społecznościowych – w przypadku zajścia zdarzenia ubezpieczeniowego polegającego na zniesławieniu ubezpieczonego (opublikowaniu nieprawdziwego oświadczenia) lub znieważeniu za pośrednictwem zdjęć, pisma, nagrań wideo lub oświadczeń opublikowanych na blogu, forum, mediach społecznościowych lub w witrynie internetowej, lub opublikowaniu informacji bez uzyskania zgody albo niezgodne z prawem rozpowszechnianie informacji prywatnych (w tym, między innymi: zdjęć, nagrań wideo, adresu, numeru telefonu itd.) na blogu, forum, mediach społecznościowych lub w witrynie internetowej Centrum Pomocy organizuje i pokrywa koszty zdalnego wsparcia informatycznego, obejmującego: ustawienia hasła zgodnego z polityką bezpieczeństwa danego portalu, zabezpieczenia konta weryfikacją dwuetapową, przeanalizowania lokalizacji logowania do konta przez inne osoby (nieautoryzowany dostęp), ustawienie prywatności (profile publiczne, prywatne), usunięcie niechcianych reklam, witryn, aplikacji, gier, pomocy specjalisty IT w formie zdalnej polegającą na usunięciu lub zatrzymaniu dostępu do negatywnych lub bezprawnie udostępnionych informacji o ubezpieczonym na urządzeniu ubezpieczonego, skonfigurowania powiadomień o nierozpoznanych logowaniach do kont, szyfrowanie wiadomości z powiadomieniami,

- b) włamanie na konto na portalu społecznościowym – Centrum Pomocy organizuje i pokrywa koszty zdalnego wsparcia informatycznego dotyczącego możliwych rozwiązań w przypadku włamania na konto na portalu społecznościowym, do skrzynki e-mail, otrzymania lub otworzenia podejrzanego e-mail lub podejrzanego załącznika,
- b. **pomoc psychologiczna** (2 zdarzenia w trakcie trwania naszej ochrony, czas jednej konsultacji max. jedna godzina) oraz pomoc prawna (nielimitowana liczba zdarzeń w czasie naszej ochrony) w przypadku zajścia zdarzenia ubezpieczeniowego polegającego na: zniestawieniu ubezpieczonego (opublikowaniu nieprawdziwego oświadczenia) lub znieważeniu za pośrednictwem zdjęć, pisma, nagrań wideo lub oświadczeń opublikowanych na blogu, forum, mediach społecznościowych lub w witrynie internetowej, lub opublikowaniu informacji bez uzyskania zgody albo niezgodne z prawem rozpowszechnianie informacji prywatnych (w tym, między innymi: zdjęć, nagrań wideo, adresu, numeru telefonu itd.) na blogu, forum, mediach społecznościowych lub w witrynie internetowej, Centrum Pomocy realizuje świadczenia w postaci:
 - a) porady telefonicznej, video rozmowy lub mailowej w zakresie zdarzeń wymienionych w ppkt. b poprzez organizację i pokrycie kosztów konsultacji psychologicznych – pomoc psychologiczna,
 - b) zorganizowania i pokrycia kosztów doradztwa prawnego w formie konsultacji telefonicznej (infolinii prawnej) lub e-mail w zakresie powszechnie obowiązujących przepisów prawa polskiego, orzecnictwa i poglądów przedstawicieli doktryny prawnej, niewymagających analizy lub sporządzania dokumentów, dotyczących poniższych kwestii:
 - a.1. kroki, jakie można podjąć w przypadku nieuprawnionego przejęcia konta internetowego na portalach społecznościowych lub platformach handlowych, utraty nazw użytkownika, haseł lub identyfikatorów,
 - a.2. kroki, jakie można podjąć w przypadku bezprawnego wykorzystania wizerunku ubezpieczonego w sieci,
 - a.3. kroki, jakie można podjąć w przypadku zniestawienia, znieważenia lub napadu w sieci,
 - a.4. kroki, jakie można podjąć w przypadku nieautoryzowanego i niezgodnego z prawem ujawnienia lub publikacji danych osobowych online, bezprawnej publikacji online, nieuprawnionego i niezgodnego z przeznaczeniem wykorzystania opublikowanych online danych osobowych, obecności problematycznych treści w wyszukiwarkach, prawa do „bycia zapomnianym”, podejrzenia naruszenia prawa własności intelektualnej lub praw autorskich,
 - a.5. dane teleadresowe sądów, prokuratury, policji, urzędów administracji publicznej,
 - a.6. procedury i wiążące się z tym koszty obrony swoich praw w przypadku szkody na e-reputacji w postępowaniu sądowym lub egzekucyjnym,
 - a.7. aktualna lub archiwalna treść aktów prawnych oraz wzorów pism stosowanych w ramach postępowania danego rodzaju w sprawach hejtu w sieci,
 - a.8. obowiązujące procedury sądowe oraz koszty prowadzenia sporów prawnych związanych z hejtem w sieci,
 - a.9. dane adwokatów lub radców prawnych mogących się podjąć reprezentacji interesów ubezpieczonego, w przypadku zamiaru skierowania sprawy dotyczącej szkody na e-reputacji na drogę postępowania sądowego.
- 3) w ramach ubezpieczenia hejt w sieci ubezpieczonemu za jego zgodą na urządzeniu do niego należącym, instalowana jest przez serwis informatyczny aplikacja za pośrednictwem, której następuje realizacja zdalnego i bezpiecznego wsparcia informatycznego; zdalne wsparcie informatyczne możliwe jest tylko wtedy, jeśli ubezpieczony lub rodzic albo opiekun prawny wyrazi zgodę na instalację aplikacji;
- 4) pomoc informatyczna, pomoc prawna i pomoc psychologiczna udzielana są w ciągu 24 godzin od otrzymania przez Centrum Pomocy wszystkich informacji potrzebnych do udzielenia pomocy.

§ 5 Umowa ubezpieczenia – kiedy i z kim ją zawieramy

1. Umowę ubezpieczenia zawieramy na podstawie Twojego wniosku o zawarcie umowy ubezpieczenia.
2. Zakres ochrony i wysokość świadczeń wybierasz podczas zawierania umowy ubezpieczenia. Wniosek o zawarcie umowy ubezpieczenia udostępniamy my lub nasz agent w formie pisemnej, za pośrednictwem serwisu internetowego lub za pośrednictwem infolinii, o ile dana forma wnioskowania jest aktualnie dostępna.
3. Ubezpieczony w każdym czasie trwania umowy ubezpieczenia może wskazać uprawnionych lub zmienić wskazanych uprawnionych.
4. Ubezpieczony może żądać od nas udzielenia mu informacji o postanowieniach zawartej umowy ubezpieczenia oraz OWU w zakresie, w jakim dotyczą praw i obowiązków ubezpieczonego.
5. W przypadku, gdy umowę ubezpieczenia zawieramy na cudzy rachunek, to Ty jesteś zobowiązany do doręczenia ubezpieczonemu OWU przed przystąpieniem przez niego do umowy ubezpieczenia.
6. Umowę ubezpieczenia uznajemy za zawartą, gdy przyjmiemy złożoną przez Ciebie ofertę zawarcia umowy ubezpieczenia, co następuje w chwili potwierdzenia przez nas lub naszego agenta w naszym imieniu zgodności danych na wniosku o zawarcie umowy ubezpieczenia, który stanowi integralną część polisy.
7. Potwierdzeniem zawarcia umowy ubezpieczenia jest polisa. Jeżeli umowa ubezpieczenia została zawarta przy wykorzystaniu środków porozumiewania się na odległość, polisę prześlemy do Ciebie drogą elektroniczną na wskazany przez Ciebie adres e-mail.

§ 6 Składka ubezpieczeniowa – od czego zależy i kiedy ją opłacasz

1. Składkę obliczamy za okres naszej ochrony, na podstawie taryfy składek obowiązującej w dniu złożenia wniosku o zawarcie umowy ubezpieczenia, a jej wysokość zależy od:
 - 1) zakresu ubezpieczenia zgodnie z § 3 ust. 3 i 4;
 - 2) wysokości sum ubezpieczenia.
2. Jako ubezpieczający jesteś zobowiązany do zapłaty składki. Składkę opłacasz jednorazowo za cały okres naszej odpowiedzialności.
3. Składkę należy opłacić w dniu zawarcia umowy ubezpieczenia, chyba że w polisie wskażemy inny termin zapłaty składki.
4. Składkę należy opłacić za pośrednictwem agenta lub bezpośrednio do nas.
5. Składkę uznamy za opłaconą odpowiednio:
 - 1) w dniu jej pobrania za pośrednictwem agenta lub w dniu uznania rachunku bankowego agenta lub
 - 2) w dniu obciążenia Twojego rachunku bankowego, w przypadku opłacania składki na nasz rachunek bankowy.
6. Wysokość składki określona zostanie we wniosku o zawarcie umowy ubezpieczenia.
7. Jeśli nie opłacisz składki bądź opłacisz ją w niepełnej wysokości lub po terminie wskazanym w polisie, okres odpowiedzialności nie rozpocznie się, a umowa ubezpieczenia ulega rozwiązaniu.
8. W przypadku wygaśnięcia stosunku ubezpieczenia przed upływem okresu, na jaki została zawarta umowa, masz prawo do zwrotu składki za okres niewykorzystanej ochrony ubezpieczeniowej. Wysokość należnej do zwrotu składki wyliczymy proporcjonalnie do długości niewykorzystanego okresu ubezpieczenia, licząc od następnego dnia po wygaśnięciu stosunku ubezpieczenia.

§ 7 Okres ubezpieczenia i okres ochrony – jak długo trwa

1. Okres ubezpieczenia wskazujemy w polisie. Udzielamy ochrony w okresie ubezpieczenia. Okres naszej odpowiedzialności rozpoczyna się od wskazanego przez Ciebie dnia, jednak nie wcześniej niż od dnia następnego po dniu zawarcia umowy ubezpieczenia i pod warunkiem opłacenia składki i trwa 12 miesięcy tj. 365 dni, a w roku przestępnym 366 dni z zastrzeżeniem postanowień § 14.
2. Nasza ochrona wygasa od razu, gdy wystąpi przynajmniej jedno z poniższych zdarzeń:
 - 1) zakończy się okres odpowiedzialności wskazany w polisie;

- 2) wyczerpie się suma ubezpieczenia lub limit świadczeń – ochrona wygasa w stosunku do danego ubezpieczonego w zakresie ubezpieczenia, którego dotyczy wyczerpana suma ubezpieczenia lub wyczerpany limit świadczeń;
- 3) odstąpisz od umowy ubezpieczenia albo umowa ubezpieczenia zostanie rozwiązana przed upływem okresu, na jaki ją zawarliśmy;
- 4) nastąpi śmierć ubezpieczonego;
- 5) z bezskutecznym upływem terminu na wyrażenie zgody przez ubezpieczonego lub jego przedstawiciela ustawowego na przejęcie Twoich praw i obowiązków w przypadku Twojej śmierci – zgodnie z § 9 ust. 8.

§ 8 Suma ubezpieczenia i limity świadczeń – czym są i jak działają

1. Suma ubezpieczenia to maksymalna kwota, jaką możemy wypłacić z danego ubezpieczenia.
2. Suma ubezpieczenia to kwota określona dla danego ryzyka, będąca podstawą do ustalenia wysokości świadczenia w razie zajścia zdarzenia ubezpieczeniowego objętego ochroną ubezpieczeniową dla tego ryzyka, ustalona z Tobą przed zawarciem umowy ubezpieczenia i potwierdzona w polisie.
3. Za każdym razem, gdy wypłacimy świadczenie ubezpieczeniowe, suma ubezpieczenia, limity świadczeń w zakresie danego ryzyka pomniejszają się o wypłaconą kwotę, aż do jej wyczerpania. Tak samo zrealizowane świadczenia assistance i świadczenia hejt w sieci pomniejszają dostępne limity świadczeń, aż do ich wyczerpania. Świadczenia jednorazowe są ograniczone i można z nich skorzystać wyłącznie jeden raz w trakcie trwania umowy ubezpieczenia.
4. Wysokość sum ubezpieczenia wskazujemy w polisie. Limity świadczeń wskazujemy w OWU.
5. Sumy ubezpieczenia i limity odpowiedzialności dotyczą każdego ubezpieczonego.

§ 9 Obowiązki Twoje lub ubezpieczonego – co należy do zadań Twoich lub ubezpieczonego

1. Na Tobie spoczywają następujące obowiązki:
 - 1) gdy składasz wniosek o zawarcie umowy ubezpieczenia, podajesz do naszej wiadomości wszystkie znane Tobie okoliczności, o które pytamy przed zawarciem umowy ubezpieczenia. Jeżeli zawierasz umowę przez przedstawiciela, obowiązek ten ciąży również na nim i obejmuje dodatkowo okoliczności jemu znane; w razie zawarcia przez nas umowy ubezpieczenia mimo braku odpowiedzi na poszczególne pytania, pominięte okoliczności uważamy za nieistotne;
 - 2) w czasie trwania umowy ubezpieczenia niezwłocznie informujesz nas Ty lub ubezpieczony o każdej zmianie okoliczności, o których mowa w ust. 1 pkt 1), podanych przy zawieraniu umowy ubezpieczenia;
 - 3) po zajściu zdarzenia ubezpieczeniowego należy:
 - a. postępować zgodnie z postanowieniami § 11,
 - b. współdziałać z nami i Centrum Pomocy w toku czynności, które zmierzają do ustalenia zasadności roszczenia i rozmiaru szkody.
2. Jeżeli umowę ubezpieczenia zawarliśmy na cudzy rachunek, obowiązki, o jakich mówimy w ust. 1, spoczywają również na ubezpieczonym, jeżeli wiedział, że umowę ubezpieczenia zawarliśmy na jego rachunek.
3. Ubezpieczony ma obowiązek poddać się na naszą prośbę, zgodnie z § 12 ust. 8, badaniom diagnostycznym i lekarskim.
4. Na ubezpieczonym spoczywają ponadto obowiązki wynikające z § 11.
5. Nie ponosimy odpowiedzialności za skutki okoliczności, które z naruszeniem ust. 1 pkt 1) nie zostały podane do naszej wiadomości. Jeżeli do naruszenia postanowień ust. 1 pkt 1) doszło z winy umyślnej, w razie wątpliwości, przyjmujemy, że zdarzenie ubezpieczeniowe przewidziane umową i jego następstwa są skutkiem okoliczności, o których mowa w zdaniu poprzednim.
6. Masz obowiązek zapłacić składkę ubezpieczeniową.

7. Jeżeli umowę ubezpieczenia zawarliśmy na cudzy rachunek, w przypadku Twojej śmierci, Twoje prawa i obowiązki jako ubezpieczającego z umowy ubezpieczenia przejdą na pełnoletniego ubezpieczonego, jeżeli w ciągu 30 dni od Twojej śmierci wyrazi na to pisemną zgodę. Jeżeli jest więcej niż jeden pełnoletni ubezpieczony, Twoje prawa i obowiązki z umowy ubezpieczenia przejdą na tego z nich, który jako pierwszy wyrazi na to pisemną zgodę. W przypadku braku pełnoletnich ubezpieczonych, Twoje prawa i obowiązki może przejąć przedstawiciel ustawowy ubezpieczonego, jeżeli w ciągu 30 dni od Twojej śmierci wyrazi na to pisemną zgodę. Jeżeli zawrzesz umowę ubezpieczenia na cudzy rachunek i jednocześnie jesteś jedną z ubezpieczanych osób, na ubezpieczonego lub jego przedstawiciela ustawowego mogą przejść tylko Twoje prawa i obowiązki niewynikające z prawa do świadczenia ubezpieczeniowego.
8. Wyrażenie zgody, o jakiej mowa w ust. 7, powinno nastąpić poprzez złożenie nam pisemnego oświadczenia. Jeśli wskazane w ust. 7 osoby nie wyrażą w terminie 30 dni od Twojej śmierci zgody na przejęcie Twoich praw i obowiązków, nasza ochrona kończy się z bezskutecznym upływem tego terminu.

§ 10 Wyłączenia i ograniczenia odpowiedzialności – w jakich sytuacjach nasze ubezpieczenie nie działa

1. Nie wypłacimy świadczenia ubezpieczeniowego ani nie zorganizujemy świadczeń assistance, świadczeń hejt w sieci, jeśli zdarzenie wystąpi wskutek:
 - 1) umyślnego działania ubezpieczonego;
 - 2) leczenia eksperymentalnego i niepotwierdzonego badaniami;
 - 3) zabiegów ze wskazań estetycznych, za wyjątkiem leczenia następstwa nieszczęśliwego wypadku;
 - 4) zakażenia wirusem HIV;
 - 5) nieprzestrzegania zaleceń lekarza prowadzącego leczenie;
 - 6) użycia biologicznych lub chemicznych materiałów, substancji lub składników w celu spowodowania zagrożenia życia lub zdrowia ludzkiego;
 - 7) pełnienia przez ubezpieczonego służby wojskowej w jakimkolwiek kraju lub uczestnictwa ubezpieczonego w operacjach sił zbrojnych;
 - 8) działania energii jądrowej, skażenia radioaktywnego, napromieniowania radioaktywnego, działania promieni laserowych i maserowych, pola magnetycznego i elektromagnetycznego, azbestu, broni masowego rażenia;
 - 9) działań wojennych, stanu wojennego, wojny domowej, stanu wyjątkowego, rewolucji, powstania, zamieszek, rozruchów, buntów, sabotażu, aktów terroryzmu, posiadania lub użycia materiałów wybuchowych;
 - 10) przyczyn zaistniałych przed rozpoczęciem okresu ochrony (za wyjątkiem śmierci ubezpieczonego w wyniku wady wrodzonej serca);
 - 11) i w następstwie lub w związku z konsekwencjami wypadków, które zaszły przed rozpoczęciem naszej ochrony;
 - 12) i w następstwie lub w związku z wadami wrodzonymi i ich następstwami (za wyjątkiem ubezpieczenia śmierci ubezpieczonego w wyniku wady wrodzonej serca);
 - 13) posługiwania się wszelkiego rodzaju bronią palną lub pneumatyczną z wyjątkiem nieszczęśliwych wypadków lub zdarzeń powstałych podczas zajęć organizowanych przez placówkę oświatową w ramach prowadzonego programu edukacyjnego;
 - 14) patologicznego, marszowego złamania kości ubezpieczonego tzn. złamania powstałego wskutek istniejących wcześniej stanów chorobowych kości.
2. Nie wypłacimy świadczenia ubezpieczeniowego ani nie zorganizujemy świadczeń assistance, świadczeń hejt w sieci, jeśli dane zdarzenie powstanie bezpośrednio z powodu tego, iż ubezpieczony lub rodzic/opiekun prawny:
 - 1) będzie w stanie po użyciu alkoholu lub w stanie nietrzeźwości w rozumieniu przepisów o wychowaniu w trzeźwości o przeciwdziałaniu alkoholizmowi;
 - 2) będzie w stanie po użyciu środków odurzających lub substancji psychotropowych albo środków zastępczych, w rozumieniu przepisów o przeciwdziałaniu narkomanii, albo po użyciu środków dopingujących;
 - 3) będzie w stanie po użyciu lekarstw lub innych środków, które ograniczają świadomość – chyba że zażyje je w celach medycznych i po zaleceniu lekarza;
 - 4) weźmie udział w nielegalnych strajkach;

- 5) będzie przebywać na obszarach, na których obowiązuje zakaz poruszania się bądź zakaz korzystania z nich (np. akweny, szlaki turystyczne, trasy zjazdowe);
- 6) będzie usiłował popełnić lub popełni przestępstwo;
- 7) będzie usiłował popełnić lub popełni samobójstwo, umyślnie dokona samookaleczenia lub ciało ubezpieczonego zostanie uszkodzone na jego prośbę;
- 8) będzie prowadzić, kierować lub użytkować pojazd mechaniczny lub inny pojazd, sprzęt, maszynę bez wymaganych uprawnień albo będzie prowadzić pojazd niedopuszczony do ruchu drogowego zgodnie z obowiązującymi przepisami;
- 9) weźmie udział w locie – poza koncesjonowanymi liniami lotniczymi – jako pilot, członek załogi lub pasażer samolotu;
- 10) ma zdiagnozowaną chorobę zawodową, chorobę psychiczną lub choruje na alkoholizm;
- 11) będzie uprawiać amatorsko, zawodowo lub wyczynowo sporty wysokiego ryzyka;
- 12) będzie uprawiać sporty bez uprawnień, jakie są wymagane przepisami prawa lub w miejscu niedostępnym dla takiej aktywności, w miejscu, w którym taka aktywność fizyczna jest zabroniona;
- 13) weźmie udział w bójkach, z wyjątkiem działania w obronie koniecznej, udokumentowanego raportem policyjnym;

chyba że nie miało to wpływu na zajście zdarzenia ubezpieczeniowego.

3. Ubezpieczenie nie obejmuje zadośćuczynienia za doznany ból, cierpienia fizyczne ani moralne.
4. Za nieszczęśliwy wypadek nie uważamy zdarzeń, które zostały spowodowane przez procesy wewnątrz ludzkiego organizmu: zawał serca, krwotok, udar mózgu, nagłe zatrzymanie krążenia, długotrwałe działanie stresu, a także omdlenia, zasłabnięcia, ataku epilepsji oraz zatrucia w wyniku świadomego spożycia substancji szkodliwych.
5. Ponadto nie odpowiadamy za:
 - 1) następstwa chorób lub stanów chorobowych, nawet takich, które występują nagle lub zostały ujawnione dopiero w następstwie nieszczęśliwego wypadku lub stanowiących przyczynę zajścia nieszczęśliwego wypadku, przy czym wyłączenie to nie dotyczy następstw obrażeń ciała powstałych wskutek napadu padaczki albo omdlenia, zawału serca, krwotoku śródczaszkowego o ile w ramach danego ubezpieczenia odpowiadamy za te zdarzenia ubezpieczeniowe;
 - 2) fakt wystąpienia chorób lub stanów chorobowych, nawet takich, które występują nagle lub zostały ujawnione dopiero w następstwie nieszczęśliwego wypadku lub stanowiących przyczynę zajścia nieszczęśliwego wypadku, przy czym wyłączenie to nie dotyczy faktu wystąpienia poważnego zachorowania;
 - 3) pobyt w szpitalu w celach diagnostycznych przez co należy rozumieć pobyt w szpitalu, który na podstawie dokumentacji medycznej zakończył się brakiem postawienia rozpoznania w zakresie choroby i był pobytem w szpitalu w celach diagnostycznych;
 - 4) za koszty poniesione poza terytorium RP dotyczące:
 - a. kosztów nabycia, wypożyczenia lub naprawy przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych, okularów, aparatów słuchowych oraz zwrotu kosztów odbudowy stomatologicznej zębów stałych, poniesionych w następstwie NW oraz w wyniku obrażeń ciała powstałych wskutek napadu padaczki albo omdlenia, zawału serca, krwotoku śródczaszkowego;
 - b. kosztów leczenia (w tym dotyczących ukąszenia przez kleszcza, operacji chirurgicznych) i rehabilitacji, poniesionych w następstwie NW oraz w wyniku obrażeń ciała powstałych wskutek napadu padaczki albo omdlenia, zawału serca, krwotoku śródczaszkowego;
 - c. kosztów dostosowania mieszkania/domu lub samochodu poniesionych w następstwie NW oraz w wyniku obrażeń ciała powstałych wskutek napadu padaczki albo omdlenia, zawału serca, krwotoku śródczaszkowego.
6. W zakresie ubezpieczenia **zdiagnozowania poważnego zachorowania** nie ponosimy odpowiedzialności za:
 - 1) udar mózgu, który ma przyczynę inną niż naczyniowa lub powstał wskutek urazu;
 - 2) przemijający napad niedokrwienia mózgu (tzw. TIA);
 - 3) nowotwór złośliwy:
 - a. oceniony w badaniu histopatologicznym jako łagodny, o granicznej złośliwości, potencjalnie małej złośliwości, nieinwazyjne lub przedinwazyjne (tzw. in situ),

- b. ze zmianami o cechach dysplazji,
 - c. ziarnicę złośliwą w pierwszym stadium,
 - d. każdy nowotwór złośliwy skóry, oprócz czerniaka skóry,
 - e. każdy nowotwór związany z AIDS i zakażeniem wirusem HIV.
7. W przypadku pobytu w szpitalu w wyniku choroby, pobytu w szpitalu w wyniku NW oraz obrażeń ciała powstałych wskutek napadu padaczki albo omdlenia, oraz w wyniku zawału serca, krwotoku śródczaszkowego, nie ponosimy odpowiedzialności za hospitalizację ubezpieczonego związaną z:
- 1) pobytem zaplanowanym przed okresem naszej ochrony lub na podstawie skierowania wystawionego przed okresem naszej ochrony;
 - 2) ciążą, usuwaniem ciąży, porodem lub porodem;
 - 3) z wadami wrodzonymi i schorzeniami będącymi ich następstwem;
 - 4) poddaniem się przez ubezpieczonego zabiegom chirurgii plastycznej, z wyjątkiem leczenia następstw nieszczęśliwego wypadku.
8. Ponadto w zakresie ubezpieczeń **zwrotu kosztów nabycia, wypożyczenia lub naprawy przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych, zwrotu kosztów odbudowy stomatologicznej zębów stałych oraz kosztów nabycia nowych lub naprawy uszkodzonych okularów korekcyjnych, aparatów słuchowych, zwrot kosztów leczenia i rehabilitacji** nie ponosimy odpowiedzialności za koszty:
- 1) związane z działaniami podjętymi bez konsultacji z lekarzem, jak również w przypadku, jeśli ubezpieczony nie zastosuje się do zaleceń lekarza lub fizjoterapeuty;
 - 2) związane z profilaktycznymi zabiegami stomatologicznymi, paradontozą, usunięciem kamienia nazębnego, plombami, leczeniem ortodontycznym;
 - 3) zakupu implantów i implantacji.
9. Ponadto nie pokrywamy kosztów dojazdów do placówek medycznych przez ubezpieczonego za wyjątkiem transportu medycznego w ramach ubezpieczenia assistance, kosztów poniesionych w związku z uzyskaniem dokumentacji medycznej.
10. Zakres **świadczeń assistance** nie obejmuje:
- 1) zdarzeń, które wystąpiły poza terytorium RP;
 - 2) kosztów poniesionych przez ubezpieczonego bez uprzedniego powiadomienia i uzyskania zezwolenia Centrum Pomocy, nawet gdy koszty te mieszczą się w granicach limitów odpowiedzialności, chyba że brak powiadomienia i uzyskania zezwolenia Centrum Pomocy nastąpił z przyczyn niezależnych od ubezpieczonego;
 - 3) kosztów transportu leków nieprzepisanych przez lekarza prowadzącego leczenie;
 - 4) następstw katastrof naturalnych (trzęsienia ziemi, nagłe zmiany temperatury, powódzie, huragany, pożary, wybuchy, wyładowania atmosferyczne).
11. W ramach **pomocy informatycznej (hejt w sieci)** zakres ochrony ubezpieczeniowej nie obejmuje również kosztów będących następstwem:
- 1) zewnętrznego lub wewnętrznego uszkodzenia lub zniszczenia urządzenia;
 - 2) uszkodzenia lub zniszczenia urządzenia wywołanego przez złośliwe oprogramowanie oraz oprogramowanie nielegalne;
 - 3) katastrof naturalnych (trzęsienia ziemi, nagłe zmiany temperatury, powódzie, huragany, pożary, wybuchy, wyładowania atmosferyczne).
12. W ramach **pomocy psychologicznej i prawnej (hejt w sieci)** zakres ochrony ubezpieczeniowej nie obejmuje również zdarzeń:
- 1) pozostających w związku ze sporami zaistniałymi pomiędzy ubezpieczonym, ubezpieczającym a ubezpieczycielem;
 - 2) powstałych wskutek publikacji materiału przez osoby bliskie ubezpieczonego;
 - 3) powstałych wskutek publikacji materiału, która rozpoczęła się przed okresem ochrony ubezpieczeniowej;
 - 4) powstałych wskutek publikacji materiału, który jest merytorycznie poprawny (nie dotyczy sytuacji polegającej na opublikowaniu i/lub rozpowszechnianiu informacji prywatnych bez uzyskania zgody ubezpieczonego);

- 5) powstałych w ramach rejestracji w witrynach mających na celu promowanie przemocy, pornografii lub dyskryminacji albo nieprzestrzegających praw człowieka i zasad przyzwoitości;
- 6) powstałych za pośrednictwem komunikatora (czatu) lub poczty elektronicznej, jeśli nie są one publicznie dostępne;
- 7) powstałych w ramach korzystania z prywatnych pokoi rozmów, grup dyskusyjnych lub w innych strefach chronionych przed nieuprawnionym dostępem;
- 8) powstałych w innych mediach niż blog, forum dyskusyjne, media społecznościowe lub witryna internetowa;
- 9) będący następstwem katastrof naturalnych (trzęsienia ziemi, nagła zmiana temperatury, powódzie, huragany, wybuchy, wyładowań atmosferycznych).

§ 11 Co należy zrobić, aby otrzymać pomoc lub pieniądze z ubezpieczenia, jak i kiedy zgłosić szkodę

1. W przypadku powstania zdarzenia ubezpieczeniowego skutkującego naszą odpowiedzialnością w zakresie **następstw nieszczęśliwego wypadku, zawału serca, krwotoku śródczaszkowego, obrażeń ciała spowodowanych przez omdlenia albo napadu padaczki, pogryzienia, pokąsania, ukąszenia, ugryzienia przez kleszcza, odmrożenia lub oparzenia, wypadku komunikacyjnego, wstrząśnienia mózgu, zatrucia gazami lub chemikaliami, porażenia prądem, piorunem, interwencji lekarskiej wyniku NW, wystąpienia sepsy, uszczerbku na zdrowiu należy:**
 - 1) niezwłocznie uzyskać pomoc lekarską i poddać się leczeniu zgodnie z zaleceniami lekarza;
 - 2) zwolnić lekarzy i zakłady opieki zdrowotnej z zachowania tajemnicy lekarskiej na naszą rzecz;
 - 3) po zakończeniu leczenia i rehabilitacji dostarczyć nam dokumentację medyczną niezbędną do ustalenia okoliczności i przyczyn zdarzenia ubezpieczeniowego, zasadności i wysokości świadczenia, w tym dokumentację:
 - a. stwierdzającą przyczyny i zakres udzielonej pomocy medycznej,
 - b. potwierdzającą doznanie przez ubezpieczonego uszczerbku na zdrowiu, rodzaj i rozległość obrażeń i ich skutki, wyniki badań lekarskich;
 - 4) dostarczyć nam raporty policyjne z miejsca zdarzenia lub zeznania świadków zdarzenia, jeżeli zostały sporządzone;
2. W przypadku **śmierci**:
 - 1) ubezpieczonego w wyniku NW oraz w wyniku obrażeń ciała powstałych wskutek napadu padaczki albo omdlenia, zawału serca, krwotoku śródczaszkowego;
 - 2) ubezpieczonego na terenie placówki oświatowej w wyniku NW oraz w wyniku obrażeń ciała powstałych wskutek napadu padaczki albo omdlenia, zawału serca, krwotoku śródczaszkowego;
 - 3) ubezpieczonego podczas wycieczki szkolnej w wyniku NW oraz w wyniku obrażeń ciała powstałych wskutek napadu padaczki albo omdlenia, zawału serca, krwotoku śródczaszkowego;
 - 4) ubezpieczonego w wyniku wypadku komunikacyjnego;
 - 5) ubezpieczonego w wyniku nowotworu złośliwego;
 - 6) ubezpieczonego w wyniku wady wrodzonej serca;
 - 7) rodzica lub opiekuna prawnego ubezpieczonego w wyniku nieszczęśliwego wypadku dostarczyć nam:
 - a. odpis skrócony aktu zgonu,
 - b. dokument potwierdzający tożsamość – jeśli uprawniony jest wyznaczony imiennie; jeśli nie ma wyznaczonego imiennie uprawnionego, członek rodziny, który występuje o wypłatę pieniędzy z ubezpieczenia, powinien okazać dokument, który potwierdza pokrewieństwo lub powinowactwo z ubezpieczonym,
 - c. dokumentację medyczną potwierdzającą przyczynę zgonu lub kartę zgonu,
 - d. dokumenty stwierdzające okoliczności zgonu (np. informacja policji lub prokuratury), jeśli zostały sporządzone,
 - e. potwierdzenie przez placówkę oświatową, że zgon nastąpił na terenie placówki oświatowej (jeśli zgon nastąpił na terenie placówki oświatowej),
 - f. potwierdzenie przez placówkę szkolną, że zgon nastąpił podczas wycieczki szkolnej.

3. W przypadku **pobytu w szpitalu w związku NW oraz w wyniku obrażeń ciała powstałych wskutek napadu padaczki albo omdlenia, zawału serca, krwotoku śródczaszkowego, pobytu w szpitalu w wyniku choroby, pobytu w szpitalu w związku z pogryzieniem, pokąsaniem, ukąszeniem (również podczas wycieczki szkolnej), pobytu w szpitalu w związku ze wstrząśnieniem mózgu (również podczas wycieczki szkolnej), pobytu w szpitalu w związku z zatruciem gazami i produktami chemicznymi, porażeniem prądem, piorunem, wystąpienia sepsy i zdiagnozowania poważnego zachorowania** dostarczyć nam kartę informacyjną leczenia szpitalnego. W przypadku poważnego zachorowania dodatkowo dostarczyć do nas dokumentację medyczną potwierdzającą rodzaj i datę zdiagnozowania poważnego zachorowania.
4. W przypadku **ugryzienia przez kleszcza** należy dostarczyć nam:
 - 1) kopię imiennych rachunków lub faktur VAT dokumentujących poniesione koszty leczenia wynikające z ukąszenia ubezpieczonego przez kleszcza oraz dowody ich zapłaty;
 - 2) dokumentację medyczną z odbytej wizyty u lekarza, podczas której dokonano usunięcia kleszcza, zawierającą skierowanie na badania diagnostyczne lub zalecenie antybiotykoterapii
 - 3) dokumentację medyczną potwierdzającą zdiagnozowanie boreliozy – w przypadku jednorazowego świadczenia z tytułu zdiagnozowania boreliozy.
5. W celu zwrotu **kosztów nabycia, wypożyczenia lub naprawy przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych, okularów, aparatów słuchowych oraz zwrot kosztów odbudowy stomatologicznej zębów stałych, poniesionych w następstwie NW oraz w wyniku obrażeń ciała powstałych wskutek napadu padaczki albo omdlenia, oraz w wyniku zawału serca, krwotoku śródczaszkowego oraz zwrotu kosztów leczenia i rehabilitacji** należy dostarczyć nam:
 - 1) kopię imiennej faktury lub rachunku dokumentujących poniesione koszty o jakich mowa w ust. 5 oraz dowody ich zapłaty;
 - 2) dokumentację medyczną, z której wynika zalecenie lekarza w zakresie konieczności korzystania ze przedmiotów ortopedycznych, środków pomocniczych, okularów korekcyjnych, aparatów słuchowych w związku z zdarzeniem ubezpieczeniowym, jakiemu uległ ubezpieczony;
 - 3) oświadczenie zawierające datę i opis okoliczności zdarzenia, które spowodowało uszkodzenie okularów korekcyjnych lub aparatu słuchowego;
 - 4) dokumentację potwierdzającą fakt, korzystania z okularów korekcyjnych lub aparatów słuchowych, przed zajściem zdarzenia ubezpieczeniowego;
 - 5) zaświadczenie lekarskie o zakończeniu leczenia.
6. W celu **zwrotu kosztów dostosowania mieszkania/domu lub samochodu**, należy dostarczyć nam:
 - 1) dokumenty potwierdzające niepełnosprawność ubezpieczonego w związku ze zdarzeniem ubezpieczeniowym, jakiemu uległ ubezpieczony;
 - 2) rachunki lub faktury potwierdzające poniesione koszty związane z przystosowaniem domu/ mieszkania lub samochodu do potrzeb ubezpieczonego, jako osoby niepełnosprawnej oraz dowody ich opłat;
 - 3) jeżeli dom/ mieszkanie lub samochód nie jest własnością ubezpieczonego – zgodę właściciela nieruchomości lub samochodu na przebudowę/ dostosowanie do potrzeb osoby niepełnosprawnej.
7. W przypadku **czasowej niezdolności ubezpieczonego do nauki lub pracy** dostarczyć do nas:
 - 1) zaświadczenie lekarskie/ wydruk zaświadczenia lekarskiego potwierdzające okres niezdolności do nauki lub pracy;
 - 2) zaświadczenie ze szkoły potwierdzające nieobecność na zajęciach lekcyjnych – w przypadku ubezpieczonego będącego uczniem uczęszczającym do placówki szkolnej;
 - 3) zaświadczenie stwierdzającym zatrudnienie – w przypadku ubezpieczonego będącego pracownikiem placówki oświatowej.
8. W celu zwrotu poniesionych **kosztów przekwalifikowania zawodowego osób niepełnosprawnych** dostarczyć do nas:
 - 1) kopię decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, na podstawie, której przyznano rentę szkoleniową osobie trwale niezdolnej do pracy w dotychczasowym zawodzie lub orzeczenie powiatowego (lub wojewódzkiego) zespołu ds. orzekania o niepełnosprawności, w którym orzeczono o celowości przekwalifikowania zawodowego osoby niepełnosprawnej;
 - 2) kopie imiennych rachunków lub faktur VAT oraz dowody ich zapłaty.

9. Jeśli zajdzie zdarzenie ubezpieczeniowe uprawniające do świadczeń assistance lub hejt w sieci, należy w ciągu 48 godzin od zdarzenia lub uzyskania o nim wiadomości powiadomić telefonicznie Centrum Pomocy (adres, numer telefonu podany jest w polisie) i podać wszelkie dostępne informacje potrzebne do udzielania pomocy, opis zdarzenia objętego ochroną, rodzaj potrzebnej pomocy, numer telefonu do ubezpieczonego. Dodatkowo, na wniosek Centrum Pomocy, ubezpieczony zobowiązany jest przedstawić zaświadczenia medyczne, skierowania, zwolnienia lekarskie, inne dokumenty medyczne, recepty oraz kopie imiennych rachunków lub faktur wraz z dowodami ich zapłaty.
10. Zawiadomienie o zajściu zdarzenia ubezpieczeniowego może zgłosić ubezpieczony lub inna osoba. Zgłoszenia zawiadomienia (poza świadczeniami assistance i hejt w sieci) można dokonać: drogą elektroniczną przez naszą stronę internetową lub telefonicznie. **Numery telefonów do nas i do Centrum Pomocy podajemy w polisie.**
11. Każde zdarzenie nasuwające podejrzenie popełnienia przestępstwa należy zgłosić na policji w ciągu 48 godzin od zdarzenia lub od momentu, kiedy ubezpieczony dowiedział się o zajściu zdarzenia; jeśli zdarzenie zaszło poza granicami RP, należy powiadomić o tym miejscową policję lub inne właściwe organy ścigania.
12. Po zgłoszeniu zajścia zdarzenia ubezpieczeniowego należy postępować zgodnie z udzielonymi wskazówkami i współdziałać z nami w toku czynności zmierzających do ustalenia zasadności roszczenia i rozmiaru roszczenia, udzielić nam niezbędnych pełnomocnictw, a także udzielić nam pomocy w dochodzeniu roszczeń odszkodowawczych przeciwko sprawcy szkody.
13. Jako zgłaszający roszczenie masz także obowiązek dostarczyć inne dokumenty, o które my wystąpimy, a które okażą się niezbędne do rozpatrzenia roszczenia o wypłatę świadczenia ubezpieczeniowego.
14. Zastrzegamy sobie prawo do weryfikacji przedłożonych dokumentów związanych z ustaleniem naszej odpowiedzialności.

§ 12 Czynności podejmowane przez nas w razie powstania zdarzenia ubezpieczeniowego oraz realizacja świadczenia ubezpieczeniowego

1. Po otrzymaniu przez nas zawiadomienia o zajściu zdarzenia ubezpieczeniowego, w terminie 7 dni od dnia otrzymania tego zawiadomienia, poinformujemy o tym Ciebie lub ubezpieczonego, jeżeli nie jesteście osobami występującymi z tym zawiadomieniem oraz podejmiemy działania dotyczące ustalenia stanu faktycznego zdarzenia, zasadności zgłoszonych roszczeń i wysokości odszkodowania. Dodatkowo w terminie 7 dni od otrzymania zawiadomienia o zajściu zdarzenia informujemy zgłaszającego, jakich jeszcze potrzebujemy dokumentów. Robimy to pisemnie lub w inny sposób, na który ta osoba wyraziła zgodę.
2. Wypłacamy świadczenie ubezpieczeniowe w terminie do 30 dni od dnia, kiedy otrzymamy zgłoszenie o danym zdarzeniu. Jeśli nie wypłacimy pieniędzy w tym terminie, zawiadomimy zgłaszającego o przyczynach braku wypłaty świadczenia lub braku udzielenia pomocy.
3. Gdyby wyjaśnienie w terminie wskazanym w ust. 2 okoliczności koniecznych do ustalenia naszej odpowiedzialności albo wysokości świadczenia ubezpieczeniowego okazało się niemożliwe, świadczenie ubezpieczeniowe wypłacamy w terminie 14 dni od dnia, w którym przy zachowaniu należytej staranności wyjaśnienie tych okoliczności było możliwe. Jednakże bezsporną część świadczenia ubezpieczeniowego powinniśmy wypłacić w terminie przewidzianym w ust. 2.
4. Jeżeli świadczenie ubezpieczeniowe nie przysługuje lub przysługuje w innej wysokości niż określone w zgłoszonym roszczeniu, informujemy o tym na piśmie osobę zgłaszającą szkodę oraz ubezpieczonego, jeżeli nie jest on osobą występującą z roszczeniem, wskazując na okoliczności oraz na podstawę prawną uzasadniającą całkowitą lub częściową odmowę wypłaty świadczenia ubezpieczeniowego.
5. Brak kompletnej dokumentacji niezbędnej do wypłaty świadczenia ubezpieczeniowego, uniemożliwiającej ustalenie prawa do otrzymania świadczenia ubezpieczeniowego lub wysokości świadczenia ubezpieczeniowego stanowi podstawę do wstrzymania wypłaty świadczenia do czasu uzupełnienia tej dokumentacji lub podstawę do odmowy wypłaty świadczenia w przypadku nieuzupełnienia dokumentacji.
6. Wypłacamy pieniądze z ubezpieczenia w złotych polskich. Jeśli świadczenie przysługuje, przekazujemy informację o wypłacie świadczenia uprawnionemu lub ubezpieczonemu, w zależności od tego, komu jest wypłacane świadczenie.

7. Jeżeli ubezpieczony zrzeknie się praw, które mu przysługują do osób trzecich z tytułu wyrządzonych szkód i zrobi to bez naszej zgody, możemy odmówić wypłaty całości lub części pieniędzy z ubezpieczenia. Możemy też zażądać zwrotu wypłaconych już pieniędzy.
8. W celu potwierdzenia stanu zdrowia ubezpieczonego możemy poprosić ubezpieczonego, aby poddał się na nasz koszt badaniom diagnostycznym i lekarskim, z wyłączeniem badań genetycznych.
9. Zasadność i wysokość świadczenia ustalamy na podstawie dokumentów wskazanych w § 11, chyba że uprawniony lub ubezpieczony jest osobą, która takich dokumentów nie posiada i na podstawie przepisów powszechnie obowiązującego prawa polskiego nie może ich uzyskać. W takiej sytuacji uprawniony ma obowiązek poinformować nas o wiadomych sobie okolicznościach zajścia zdarzenia ubezpieczeniowego.
10. Na podstawie dokumentów, o których mowa w ust. 9 i po ustaleniu związku przyczynowo-skutkowego pomiędzy przyczyną szkody i szkodą, ustalamy rodzaj i wysokość świadczenia z zastrzeżeniem ust. 21
11. Przy ustaleniu wysokości świadczenia z tytułu uszczerbku na zdrowiu nie uwzględniamy rodzaju pracy lub innych czynności wykonywanych przez ubezpieczonego.
12. Zasady opodatkowania świadczeń należnych uprawnionemu na mocy niniejszych OWU regulują przepisy o podatku dochodowym od osób prawnych lub osób fizycznych obowiązujące na dzień zajścia zdarzenia ubezpieczeniowego.
13. W metodach kalkulacji rezerw techniczno-ubezpieczeniowych nie ma czynników, które mogą mieć wpływ na zmianę wysokości świadczeń ubezpieczeniowych.
14. Świadczenie ubezpieczeniowe wypłacimy ubezpieczonemu, a jeżeli nie jest osobą pełnoletnią – rodzicowi lub opiekunowi prawnemu ubezpieczonego. Jeżeli ubezpieczony umrze przed wypłatą należnego ubezpieczonemu świadczenia ubezpieczeniowego zgodnie z OWU, niewypłacone ubezpieczonemu świadczenie ubezpieczeniowe wypłacimy uprawnionemu z zastrzeżeniem ust. 15-16.
15. W przypadku śmierci ubezpieczonego, świadczenie ubezpieczeniowe wypłacimy uprawnionemu.
16. Świadczenie ubezpieczeniowe nie przysługuje uprawnionemu, który przyczynił się lub spowodował śmierć ubezpieczonego lub rodzica, opiekuna prawnego ubezpieczonego.
17. Mamy obowiązek udostępniać osobom, o których mowa w ust. 1, informacje i dokumenty gromadzone w celu ustalenia naszej odpowiedzialności, wysokości świadczenia ubezpieczeniowego i zasadności realizacji świadczenia w związku ze zgłoszoną szkodą. Osoby te mogą żądać pisemnego potwierdzenia przez nas udostępnionych informacji, a także sporządzenia na swój koszt kserokopii dokumentów i potwierdzenia ich zgodności z oryginałem. Dodatkowo w ubezpieczeniu **uszczerbek na zdrowiu w wyniku NW oraz w wyniku obrażeń ciała powstałych wskutek napadu padaczki albo omdlenia, zawału serca, krwotoku śródczaszkowego albo uszczerbek na zdrowiu w wyniku NW oraz w wyniku obrażeń ciała powstałych wskutek napadu padaczki albo omdlenia, oraz w wyniku zawału serca, krwotoku śródczaszkowego podczas wycieczki szkolnej** w przypadku doznania przez ubezpieczonego uszczerbku na zdrowiu w wyniku zdarzenia ubezpieczeniowego, procent uszczerbku na zdrowiu ustalimy, gdy ubezpieczony zakończy leczenie z uwzględnieniem zalecanej przez lekarza rehabilitacji, a w przypadku dłuższego leczenia – najpóźniej w 24-tym miesiącu od dnia zajścia zdarzenia ubezpieczeniowego. Późniejsza zmiana procentu uszczerbku na zdrowiu nie może być podstawą do zmiany wysokości świadczenia;
 - 1) w przypadku utraty lub uszkodzenia organu, narządu lub układu, których funkcje były już upośledzone w wyniku poprzednich uszczerbków na zdrowiu poniesionych przez ubezpieczonego lub w wyniku choroby, stopień uszczerbku na zdrowiu określimy jako różnicę między stopniem uszczerbku na zdrowiu właściwym dla danego organu, narządu lub układu po zajściu nieszczęśliwego wypadku, zawału serca, krwotoku śródczaszkowego, napadu padaczki albo omdlenia, a stopniem uszczerbku istniejącym odpowiednio przed nieszczęśliwym wypadkiem, zawałem serca, krwotokiem śródczaszkowym, napadem padaczki lub omdlenia ubezpieczonego;
 - 2) jeżeli w wyniku zdarzenia ubezpieczeniowego, powstanie więcej niż jedno uszkodzenie ciała, na wysokość świadczenia z tytułu uszczerbku na zdrowiu składa się suma procentów uszczerbku na zdrowiu z tytułu każdego uszkodzenia ciała, nie więcej niż suma ubezpieczenia.
18. Dodatkowo w ubezpieczeniu pobyt w szpitalu w wyniku NW oraz w wyniku obrażeń ciała powstałych wskutek napadu padaczki albo omdlenia, zawału serca, krwotoku śródczaszkowego, pobyt w szpitalu w wyniku choroby:
 - 1) następujące po sobie okresy hospitalizacji z powodu tego samego zdarzenia ubezpieczeniowego, sumujemy i traktujemy jako jedno zdarzenie ubezpieczeniowe;
 - 2) dziennego świadczenia nie wypłacamy za dni objęte przepustką w trakcie hospitalizacji.

19. W ubezpieczeniu **assistance, hejt w sieci**, Centrum Pomocy realizuje świadczenia, zgodnie z § 3 ust. 7 oraz § 4 ust. 27-28.
20. Jeśli wypłacimy pieniądze z ubezpieczenia w wysokości sumy ubezpieczenia lub w wysokości, która sptaci roszczenia osób uprawnionych, nie musimy dalej udzielać pomocy w tej sprawie.
21. Podanie przez Ciebie lub osobę Ciebie reprezentującą, ubezpieczonego nieprawdziwych danych dotyczących okoliczności lub skutków zdarzenia lub uchylenie się od udzielenia wyjaśnień może powodować utratę prawa do wypłaty świadczenia, jeśli miało to wpływ na ustalenie odpowiedzialności lub jeżeli służyło wyłudzeniu świadczenia ubezpieczeniowego.

§ 13 Reklamacje – jak je składać

1. Ty, ubezpieczony, uprawniony i spadkobierca posiadający interes prawny w ustaleniu odpowiedzialności lub spełnieniu świadczenia z umowy ubezpieczenia macie prawo do składania reklamacji zawierających zastrzeżenia dotyczące świadczonych przez nas usług. Możecie je składać:
 - 1) elektronicznie – przez stronę: www.tueuropa.pl;
 - 2) telefonicznie – pod numerem +48 71 36 92 887;
 - 3) osobiście – ustnie lub pisemnie na podstawie formularza zgłoszenia reklamacji, który udostępniamy na stronie internetowej www.tueuropa.pl, w naszej centrali lub każdej jednostce obsługującej klientów;
 - 4) listownie – na adres naszej centrali lub na nasz adres do doręczeń elektronicznych AE:PL-37102-97883-IARWG-21.
2. Nasze dane teleadresowe znajdują się na stronie www.tueuropa.pl. Na naszej stronie www.tueuropa.pl udostępniamy Zasady rozpatrywania reklamacji i skarg w Europa Ubezpieczenia oraz Formularz zgłoszenia reklamacji.
3. Jeśli nie uwzględnimy roszczenia Twojego, ubezpieczającego, uprawnionego lub spadkobiercy posiadającego interes prawny w ustaleniu odpowiedzialności lub spełnieniu świadczenia z umowy ubezpieczenia, w trybie rozpatrywania reklamacji lub nie wykonamy czynności, które wynikają z pozytywnie rozpatrzonej reklamacji we wskazanym terminie, macie prawo zwrócić się do Rzecznika Finansowego, aby:
 - 1) rozpatrzył sprawę lub
 - 2) przeprowadził tzw. pozasądowe postępowanie w sprawie rozwiązywania sporu między klientem a podmiotem rynku finansowego. Szczegóły i dane o podmiocie uprawnionym do przeprowadzania ww. postępowania znajdują się na stronie: <http://www.rf.gov.pl>.
4. Osoba wskazana w ust. 3, będąca konsumentem, może także korzystać z pomocy Miejskich lub Powiatowych Rzeczników Konsumentów.
5. Reklamacje rozpatrujemy najszybciej, jak to możliwe, jednak najpóźniej w terminie do 30 dni od ich otrzymania. Za datę odpowiedzi uznajemy datę jej wysłania.
6. Jeśli – w szczególnie złożonych przypadkach – nie będziemy mogli odpowiedzieć na reklamację w terminie do 30 dni, poinformujemy zgłaszającego reklamację:
 - 1) jakie są przyczyny opóźnienia;
 - 2) jakie okoliczności musimy jeszcze poznać, aby rozpatrzyć sprawę;
 - 3) jaki jest nowy spodziewany termin naszej odpowiedzi. Nie może on być dłuższy niż 60 dni od dnia otrzymania reklamacji.
7. Odpowiadamy na reklamację w formie papierowej lub za pomocą innego trwałego nośnika informacji. Elektronicznie odpowiadamy na reklamację tylko na wniosek osoby, która ją złożyła.

§ 14 Odstąpienie od umowy ubezpieczenia, wypowiedzenie umowy ubezpieczenia i wystąpienie z ubezpieczenia – kiedy można zrezygnować z ubezpieczenia

1. Jeżeli umowa ubezpieczenia jest zawarta na okres dłuższy niż 6 miesięcy, masz prawo odstąpić od umowy ubezpieczenia w terminie 30 dni od dnia zawarcia umowy ubezpieczenia. W przypadku, gdy umowę zawarliśmy za pomocą środków porozumiewania się na odległość (poprzez środki komunikacji elektronicznej lub poprzez rozmowę telefoniczną) termin na odstąpienie od umowy ubezpieczenia wynosi 30 dni od dnia, w którym poinformowaliśmy Cię o zawarciu umowy ubezpieczenia lub od dnia potwierdzenia informacji, o którym mowa w art. 39 ust. 3 Ustawy o prawach konsumenta z dnia 30 maja 2014 r., jeżeli jest to termin późniejszy.
2. Możesz w każdym czasie wypowiedzieć umowę ubezpieczenia.
3. Treść oświadczenia o odstąpieniu/wypowiedzeniu umowy ubezpieczenia powinna zawierać dane pozwalające na identyfikację osoby składającej oświadczenie. Pomocniczy formularz oświadczenia jest dostępny u agenta.
4. Oświadczenie o odstąpieniu/wypowiedzeniu umowy ubezpieczenia można złożyć:
 - 1) za pośrednictwem agenta: osobiście lub pisemnie lub
 - 2) bezpośrednio do nas: osobiście, pisemnie lub e-mailem na adres: bok@tueuropa.pl.
5. Za dzień złożenia oświadczenia o odstąpieniu/wypowiedzeniu umowy ubezpieczenia przyjmujemy najwcześniejszy z poniższych dni:
 - 1) dzień otrzymania oświadczenia przez agenta;
 - 2) dzień otrzymania przez nas oświadczenia;
 - 3) dzień wystania do nas oświadczenia e-mailem;
 - 4) w przypadku, gdy umowę zawarliśmy za pomocą środków porozumiewania się na odległość (poprzez środki komunikacji elektronicznej lub poprzez rozmowę telefoniczną) do zachowania terminu dla odstąpienia od umowy ubezpieczenia wystarczy wystanie oświadczenia przed jego upływem.
6. W związku z odstąpieniem od umowy ubezpieczenia lub wypowiedzeniem umowy ubezpieczenia przysługuje Ci zwrot składki. Zwrot składki otrzymasz od nas. Mamy prawo żądać zapłaty składki za usługę rzeczywiście wykonaną. Składkę za usługę rzeczywiście wykonaną ustalamy w wysokości odpowiadającej proporcjonalnie okresowi w jakim udzielaliśmy ochrony ubezpieczeniowej.

§ 15 Zawiadomienia i oświadczenia – jak je przekazywać

1. Wszystkie zawiadomienia i oświadczenia dotyczące ubezpieczenia – nasze, Twoje i ubezpieczonego – mogą być skutecznie przekazywane na nasz adres e-mail bok@tueuropa.pl zgodnie z ogólnymi zasadami dotyczącymi oświadczeń woli. W celu usprawnienia obsługi staraj się wysyłać korespondencję z adresu e-mail podanego do ubezpieczenia.
2. Masz obowiązek informować nas o każdej zmianie danych, które zawiera umowa ubezpieczenia. Aby to zrobić, należy złożyć nam oświadczenie o zmianie danych.
3. Wzory oświadczeń i zawiadomień przygotowaliśmy pomocniczo i są one dostępne na naszej stronie www.tueuropa.pl.

§ 16 Regres ubezpieczeniowy w ubezpieczeniach majątkowych

1. Jeżeli nie umówiono się inaczej, z dniem wypłaty przez nas świadczenia ubezpieczeniowego, roszczenie ubezpieczonego przeciwko osobie trzeciej odpowiedzialnej za szkodę przechodzi z mocy prawa na nas do wysokości wypłaconego świadczenia ubezpieczeniowego. Jeżeli pokryliśmy tylko część szkody, ubezpieczonemu przysługuje pierwszeństwo zaspokojenia przed naszym roszczeniem do pozostałej części. Nie przechodzą na nas roszczenia ubezpieczonego wobec osoby, za którą ubezpieczony ponosi odpowiedzialność lub z którą pozostaje we wspólnym gospodarstwie domowym, chyba że osoba ta wyrządziła szkodę umyślnie.
2. Jeżeli wypłacone przez nas świadczenie ubezpieczeniowe/ zrealizowane przez nas świadczenie assistance pokryło tylko część szkody, do pozostałej części przysługuje ubezpieczonemu pierwszeństwo zaspokojenia roszczeń wobec osoby odpowiedzialnej za szkodę przed naszymi roszczeniami regresowymi.
3. Jeśli powstanie szkoda, ubezpieczony:

- 1) ma obowiązek zabezpieczyć możliwość dochodzenia roszczeń regresowych wobec osób odpowiedzialnych za szkodę;
- 2) ma obowiązek dostarczyć nam wszelkie informacje i dokumenty, jakie posiada oraz dokonać wszelkich czynności lub umożliwić nam ich dokonanie, jeżeli są one niezbędne do skutecznego dochodzenia przez nas praw określonych w ust. 1;
- 3) nie może bez naszej zgody zrzec się roszczeń, o których mowa w ust. 1.

§ 17 Postanowienia końcowe i klauzula sankcyjna

1. W sprawach, których nie regulują te warunki, stosuje się prawo polskie.
2. Podlegamy nadzorowi Komisji Nadzoru Finansowego.
3. Zastrzegamy sobie prawo do weryfikacji obecności ubezpieczającego (czyli Ciebie) lub uprawnionego z umowy ubezpieczenia (w trakcie trwania ochrony ubezpieczeniowej) na polskiej lub międzynarodowej liście osób, grup lub podmiotów objętych: embargami handlowymi, wszelkimi zakazami, ograniczeniami lub regulacjami sankcyjnymi dot. sankcji ekonomicznych lub finansowych, a także listami osób podejrzanych o terroryzm, terrorystów lub członków organizacji terrorystycznych (tzw. listy sankcyjne). W przypadku zidentyfikowania, że dana osoba znajduje się na takiej liście, nie udzielimy Ci ochrony lub nie wypłacimy uprawnionemu z umowy świadczenia w przypadkach, w których ochrona lub wypłata świadczenia naraziłaby nas na konsekwencje związane z nieprzestrzeganiem rezolucji ONZ, embarga handlowego, list sankcyjnych wprowadzonych na podstawie prawa polskiego lub list sankcyjnych prowadzonych w państwach, w których świadczymy ochronę ubezpieczeniową, Unii Europejskiej, Wielkiej Brytanii lub Stanów Zjednoczonych Ameryki oraz regulacji wydanych przez organizacje międzynarodowe, jeśli mają zastosowanie do przedmiotu umowy ubezpieczenia, a także zastosujemy szczególne środki ograniczające przewidziane prawem. Wszystkie przedstawione powyżej oświadczenia wiążą nas w takim zakresie, w jakim nie prowadzą do naruszenia ani sprzeczności z obowiązującymi nas przepisami prawa. Ewentualne spory, które dotyczą umowy ubezpieczenia, mogą być rozstrzygane na drodze polubownej.
4. Pozew w sprawach, które wynikają z umowy ubezpieczenia, można złożyć do sądu:
 - 1) według właściwości ogólnej – zgodnie z Kodeksem postępowania cywilnego;
 - 2) właściwego dla miejsca zamieszkania lub siedziby: Twojej, ubezpieczonego, uposażonego lub uprawnionego albo
 - 3) właściwego dla miejsca zamieszkania spadkobiercy: ubezpieczonego, uposażonego lub uprawnionego.
5. W tej umowie i innych kontaktach między stronami umowy ubezpieczenia stosujemy język polski.

Załączniki do OWU

Załącznik nr 1 do OWU – Normy oceny procentowej trwałego uszczerbku na zdrowiu TU Europa S.A.

Załącznik nr 2 do OWU – Katalog poważnych zachorowań

Załącznik nr 3 do OWU – Katalog sportów wysokiego ryzyka

Sekcja 1. Uszkodzenia głowy

1. Uszkodzenie powłok czaszki (bez uszkodzeń kostnych):
 - 1) Uszkodzenie powłok czaszki – w zależności od rozmiaru, ruchomości, tkliwości blizn itp.: 1–10% uszczerbku na zdrowiu.
 - 2) Pozbawienie owłosienia (w zależności od obszaru):
 - a. poniżej 25% powierzchni skóry owłosionej: 1–10% uszczerbku na zdrowiu,
 - b. od 25% do 75% powierzchni skóry owłosionej: 11–20% uszczerbku na zdrowiu,
 - c. powyżej 75% powierzchni skóry owłosionej: 21–30% uszczerbku na zdrowiu.

i Informacja: W przypadku uzupełnienia ubytku skóry owłosionej przeszczepem skóry oraz odtworzenia własnego owłosienia należy oceniać wg punktu 1. podpunkt 1) W przypadku skutecznej replantacji skalpu oceniać wg punktu 1. podpunkt 1).

2. Uszkodzenie kości sklepienia i podstawy czaszki (wgłobienia, szczeliny, fragmentacja) – w zależności od rozległości uszkodzeń:
 - 1) bez wycieku płynu mózgowo-rdzeniowego: 1–10% uszczerbku na zdrowiu,
 - 2) z nawracającym płynotokiem nosowym i/lub usznym: 10–30% uszczerbku na zdrowiu.
3. Ubytki w kościach sklepienia czaszki o łącznej powierzchni – w zależności od rozmiarów:
 - 1) poniżej 10 cm²: 1–10% uszczerbku na zdrowiu,
 - 2) od 10 do 50 cm²: 11–15% uszczerbku na zdrowiu,
 - 3) powyżej 50 cm²: 16–25% uszczerbku na zdrowiu.

i Informacja: Jeżeli powstały ubytek kości został uzupełniony operacją plastyczną z dobrym efektem, odsetek trwałego uszczerbku na zdrowiu oceniony za pierwotny ubytek – należy zmniejszyć o połowę. Jeżeli przy uszkodzeniach i ubytkach kości czaszki, punkt 2. i punkt 3. występują jednocześnie uszkodzenia powłok czaszki punkt 1 (punkt 3. podpunkt 1), należy osobno oceniać stopień uszczerbku za uszkodzenia lub ubytki kości wg punktu 2. i 3. i osobno za uszkodzenia powłok czaszki wg punktu 1.

4. Powikłania towarzyszące uszkodzeniom wymienionym w punktach 1, 2, 3 w postaci: przewlekłego zapalenia kości, ropowicy podszepkowej leczonej operacyjnie, przepukliny mózgowej – ocenia się dodatkowo – w zależności od rodzaju i stopnia powikłań: 1-25% uszczerbku na zdrowiu.
5. Porażenia i niedowłady pochodzenia mózgowego:
 - 1) porażenie połowicze, porażenie kończyn dolnych uniemożliwiające samodzielne stanie i chodzenie 0–1° wg skali Lovette’a: 100% uszczerbku na zdrowiu,
 - 2) głęboki niedowład połowiczny lub obu kończyn dolnych znacznie utrudniający sprawność kończyn 2° lub 2/3° wg skali Lovette’a: 60-80% uszczerbku na zdrowiu,
 - 3) średniego stopnia niedowład połowiczny lub niedowład obu kończyn dolnych 3° lub 3/4° wg skali Lovette’a: 40-60% uszczerbku na zdrowiu,
 - 4) nieznacznego stopnia (niewielki, dyskretny) niedowład połowiczny lub obu kończyn dolnych 4° lub 4/5° wg skali Lovette’a: 10-40% uszczerbku na zdrowiu,
 - 5) porażenie kończyny górnej 0–1° wg skali Lovette’a z niedowładem kończyny dolnej 3–4° wg skali Lovette’a:
 - a. prawej: 70-90% uszczerbku na zdrowiu,
 - b. lewej: 60-80% uszczerbku na zdrowiu.
 - 6) niedowład kończyny górnej 3–4° wg skali Lovette’a z porażeniem kończyny dolnej 0–1° wg skali Lovette’a:
 1. prawej: 70-90% uszczerbku na zdrowiu,
 2. lewej: 60-80% uszczerbku na zdrowiu.

- 7) monoparezy pochodzenia ośrodkowego dotyczące kończyny górnej 0–1° wg skali Lovette’a:
 - a. prawej: 40-50% uszczerbku na zdrowiu,
 - b. lewej: 30-40% uszczerbku na zdrowiu.
- 8) monoparezy pochodzenia ośrodkowego dotyczące kończyny górnej 2°–2/3° wg skali Lovette’a:
 - a. prawej: 30-40% uszczerbku na zdrowiu,
 - b. lewej: 25-30% uszczerbku na zdrowiu.
- 9) monoparezy pochodzenia ośrodkowego dotyczące kończyny górnej 3–4° wg skali Lovette’a:
 - a. prawej: 10-30% uszczerbku na zdrowiu,
 - b. lewej: 5-20% uszczerbku na zdrowiu.
- 10) monoparezy pochodzenia ośrodkowego dotyczące kończyny dolnej 0° wg skali Lovette’a: 50% uszczerbku na zdrowiu,
- 11) monoparezy pochodzenia ośrodkowego dotyczące kończyny dolnej 1–2° wg skali Lovette’a: 30-50% uszczerbku na zdrowiu,
- 12) monoparezy pochodzenia ośrodkowego dotyczące kończyny dolnej 3–4° wg skali Lovette’a: 10-30% uszczerbku na zdrowiu.



Informacja: W przypadku współistnienia zaburzeń mowy o typie afazji oceniać dodatkowo wg punktu 11. uwzględniając, że całkowity uszczerbek na zdrowiu z tytułu uszkodzenia mózgu nie może przekroczyć 100%. W przypadku współistnienia deficytu ruchowego z innymi objawami organicznego uszkodzenia mózgu należy oceniać wg punktu 9. W przypadku różnicy w nasileniu niedowładów pomiędzy kończynami dolnymi, należy oceniać wg punktu 5. podpunkt 7) oddzielnie dla każdej kończyny.

Skala LOVETTE'A:

- 0° – brak czynnego skurczu mięśnia – brak siły mięśniowej,
- 1° – ślad czynnego skurczu mięśnia – 10% prawidłowej siły mięśniowej,
- 2° – wyraźny skurcz mięśnia i zdolność wykonania ruchu przy pomocy i odciążeniu odcinka ruchomego – 25% prawidłowej siły mięśniowej,
- 3° – zdolność do wykonywania ruchu czynnego samodzielnego z pokonaniem ciężkości danego odcinka – 50% prawidłowej siły mięśniowej,
- 4° – zdolność do wykonania czynnego ruchu z pewnym oporem – 75% prawidłowej siły mięśniowej.

6. Izolowane zespoły pozapiramidowe:
 - 1) utrwalony zespół pozapiramidowy znacznie utrudniający sprawność ustroju i wymagający opieki osób trzecich: 100% uszczerbku na zdrowiu,
 - 2) zespół pozapiramidowy utrudniający sprawność ustroju z zaburzeniami mowy, itp.: 40-80% uszczerbku na zdrowiu,
 - 3) zaznaczony zespół pozapiramidowy: 5-30% uszczerbku na zdrowiu.
7. Zaburzenia równowagi i inne poza niedowładem zaburzenia sprawności ruchowej (ataksja, dysmetria, inne objawy zespołu mózdkowego) pochodzenia mózgowego:
 - 1) uniemożliwiające chodzenie: 100% uszczerbku na zdrowiu,
 - 2) utrudniające w dużym stopniu chodzenie i sprawność ruchową: 50-80% uszczerbku na zdrowiu,
 - 3) utrudniające w miernym stopniu chodzenie i sprawność ruchową: 10-40% uszczerbku na zdrowiu,
 - 4) utrudniające w niewielkim stopniu chodzenie i sprawność ruchową: 1-10% uszczerbku na zdrowiu.
8. Padaczka jako izolowane następstwo uszkodzenia mózgu:
 - 1) padaczka z bardzo częstymi napadami – 3 napady w tygodniu i więcej: 50-60% uszczerbku na zdrowiu,
 - 2) padaczka z napadami – powyżej 2 na miesiąc: 30-50% uszczerbku na zdrowiu,
 - 3) padaczka z napadami – 2 i mniej na miesiąc: 10-30% uszczerbku na zdrowiu,
 - 4) padaczka z napadami o różnej morfologii – bez utrat przytomności: 1-10% uszczerbku na zdrowiu.



Informacja: Podstawą rozpoznania padaczki są: powtarzające się napady padaczkowe, typowe zmiany EEG, dokumentacja z przebiegu leczenia, ustalone rozpoznanie przez lekarza leczącego. W przypadku współistnienia padaczki z innymi objawami organicznego uszkodzenia mózgu należy oceniać wg punktu 9.

9. Zaburzenia neurologiczne i psychiczne spowodowane organicznym uszkodzeniem mózgu (encefalopatie) w zależności od stopnia zaburzeń neurologicznych i psychicznych:
- 1) ciężkie zaburzenia psychiczne i neurologiczne uniemożliwiające samodzielną egzystencję: 80-100% uszczerbku na zdrowiu,
 - 2) encefalopatia ze zmianami charakterologicznymi i/lub dużym deficytem neurologicznym: 50-80% uszczerbku na zdrowiu,
 - 3) encefalopatia ze zmianami charakterologicznymi i/lub deficytem neurologicznym o średnim nasileniu: 30-50% uszczerbku na zdrowiu,
 - 4) encefalopatia z niewielkimi zmianami charakterologicznymi i/lub niewielkim deficytem neurologicznym: 10-30% uszczerbku na zdrowiu.



Informacja: Rozpoznanie encefalopatii powinno być potwierdzone występowaniem deficytu w stanie neurologicznym i psychicznym, udokumentowane badaniem psychiatrycznym, psychologicznym i neurologicznym oraz zmiany.

10. Nerwice i inne utrwalone skargi subiektywne powstałe w następstwie urazów czaszkowo- mózgowych lub po ciężkim uszkodzeniu ciała:
- 1) skargi subiektywne związane z urazem głowy lub z ciężkim uszkodzeniem innych części ciała w zależności od stopnia zaburzeń (nawracające bóle i zawroty głowy, męczliwość, nadpobudliwość, osłabienie pamięci, trudności w skupieniu uwagi, bezsenność itp.): 1-5% uszczerbku na zdrowiu,
 - 2) zespół stresu pourazowego, utrwalone nerwice związane z urazem czaszkowo- mózgowym lub po ciężkim uszkodzeniu ciała – w zależności od stopnia zaburzeń, wymagające stałego leczenia psychiatrycznego: 5-20% uszczerbku na zdrowiu.
11. Zaburzenia mowy:
- 1) afazja całkowita (sensoryczna lub sensoryczno-motoryczna) z agramią i aleksją: 100% uszczerbku na zdrowiu,
 - 2) afazja całkowita motoryczna: 60% uszczerbku na zdrowiu,
 - 3) afazja średniego i znacznego stopnia utrudniająca porozumiewanie się: 20-40% uszczerbku na zdrowiu,
 - 4) afazja nieznacznego stopnia: 10-20% uszczerbku na zdrowiu.
12. Zespoły podwzgórzowe i inne zaburzenia wewnątrzwydzielnicze pochodzenia ośrodkowego (moczówka prosta, cukrzyca, nadczynność tarczycy itp.):
- 1) znacznie upośledzające czynność ustroju: 40-60% uszczerbku na zdrowiu,
 - 2) nieznacznie upośledzające czynność ustroju: 20-30% uszczerbku na zdrowiu.
13. Uszkodzenie częściowe lub całkowite nerwów ruchowych gałki ocznej:
1. z objawami dwojenia obrazu, opadania powieki i zaburzeniami akomodacji: 20-35% uszczerbku na zdrowiu,
 2. z objawami dwojenia obrazu i opadania powieki: 10-20% uszczerbku na zdrowiu,
 3. z objawami dwojenia obrazu bez opadania powieki: 5-15% uszczerbku na zdrowiu,
 4. zaburzenia akomodacji lub inne zaburzenia czynności mięśni wewnętrznych oka: 1-15% uszczerbku na zdrowiu.
14. Uszkodzenie częściowe lub całkowite nerwu trójdzielnego – w zależności od stopnia uszkodzenia:
- 1) czuciowe (w tym neuralgia pourazowa): 1-10% uszczerbku na zdrowiu,
 - 2) ruchowe: 1-10% uszczerbku na zdrowiu,
 - 3) czuciowo-ruchowe: 5-20% uszczerbku na zdrowiu.
15. Uszkodzenie nerwu twarzowego:
- 1) obwodowe całkowite z niedomykaniem powieki: 20% uszczerbku na zdrowiu,
 - 2) obwodowe częściowe w zależności od nasilenia dolegliwości: 5-15% uszczerbku na zdrowiu,
 - 3) izolowane uszkodzenie centralne: 5-10% uszczerbku na zdrowiu.



Informacja: Współistnienie uszkodzenia nerwu twarzowego z pęknięciem kości skalistej oceniać wg punktu 48. Uszkodzenie centralne nerwu twarzowego współistniejące z innymi objawami świadczącymi o uszkodzeniu mózgu oceniać wg punktu 5. lub 9.

16. Uszkodzenie częściowe lub całkowite nerwów językowo-gardłowego i błędnego – w zależności od stopnia zaburzeń mowy, połykania, oddechu, krążenia i przewodu pokarmowego:
- 1) niewielkiego stopnia: 5-10% uszczerbku na zdrowiu,
 - 2) średniego stopnia: 10-25% uszczerbku na zdrowiu,
 - 3) dużego stopnia: 25-50% uszczerbku na zdrowiu.
17. Uszkodzenie częściowe lub całkowite nerwu dodatkowego – w zależności od stopnia uszkodzenia: 3-15% uszczerbku na zdrowiu.
18. Uszkodzenie częściowe lub całkowite nerwu podjęzykowego – w zależności od stopnia uszkodzenia: 5-20% uszczerbku na zdrowiu.



Informacja: Jeżeli uszkodzeniom nerwów czaszkowych towarzyszą inne uszkodzenia mózgu, należy oceniać wg punktu 9.

19. Uszkodzenia powłok twarzy (blizny i ubytki):
- 1) oszpecenia bez zaburzeń funkcji – w zależności od rozmiarów blizn i ubytków w powłokach twarzy: 1-10% uszczerbku na zdrowiu,
 - 2) oszpecenia z miernymi zaburzeniami funkcji – w zależności od rozmiarów blizn i ubytków w powłokach twarzy oraz stopnia zaburzeń funkcji: 5-30% uszczerbku na zdrowiu,
 - 3) oszpecenia połączone z dużymi zaburzeniami funkcji – w zależności od rozmiarów blizn i ubytków w powłokach twarzy oraz stopnia zaburzeń funkcji: 30-60% uszczerbku na zdrowiu.
20. Uszkodzenia nosa (w tym złamania kości nosa, uszkodzenia chrząstki, ubytki części miękkich):
- 1) uszkodzenia nosa bez zaburzeń oddychania i powonienia – blizny i/lub niewielkie zniekształcenie nosa: 1-5% uszczerbku na zdrowiu,
 - 2) uszkodzenie nosa z zaburzeniami oddychania – znacznego stopnia deformacja nosa lub utrata części nosa: 5-15% uszczerbku na zdrowiu,
 - 3) uszkodzenia nosa z zaburzeniami oddychania i powonienia – w zależności od stopnia zaburzeń w oddychaniu i powonieniu: 15-20% uszczerbku na zdrowiu,
 - 4) utrata lub zaburzenia powonienia w następstwie uszkodzenia przedniego dołu czaszki: 1-5% uszczerbku na zdrowiu,
 - 5) utrata znacznej części nosa lub utrata całkowita (łącznie z kością nosa): 20-30% uszczerbku na zdrowiu.



Informacja: O ile znacznej deformacji nosa towarzyszą blizny nosa, oceniać łącznie wg punktu 20. O ile uszkodzenie nosa, warg, powiek wchodzi w zespół uszkodzeń objętych punktem 19., należy stosować ocenę wg tego punktu (tj. wg punktu 19.).

21. Uszkodzenia w obrębie zębów stałych:
- 1) utrata częściowa korony zęba bez uszkodzeń miazgi – siekacze lub kły: 1% uszczerbku na zdrowiu,
 - 2) utrata częściowa korony zęba bez uszkodzeń miazgi – pozostałe zęby: 0,5% uszczerbku na zdrowiu,
 - 3) utrata częściowa korony zęba z uszkodzeniem miazgi – siekacze lub kły: 1,5% uszczerbku na zdrowiu,
 - 4) utrata częściowa korony zęba z uszkodzeniem miazgi – pozostałe zęby: 1% uszczerbku na zdrowiu,
 - 5) całkowita utrata korony zęba z zachowaniem korzenia – siekacze lub kły: 2% uszczerbku na zdrowiu,
 - 6) całkowita utrata korony zęba z zachowaniem korzenia – pozostałe zęby: 1,5% uszczerbku na zdrowiu,
 - 7) całkowita utrata zęba – siekacze lub kły: 3% uszczerbku na zdrowiu,
 - 8) całkowita utrata zęba – pozostałe zęby: 2% uszczerbku na zdrowiu,
 - 9) pourazowe rozchwianie zęba: 0,5% uszczerbku na zdrowiu.

22. Uszkodzenia (złamania, zwichnięcia) kości oczodołu, szczęki, kości jarzmowej, żuchwy, stawu skroniowo-żuchwowego – w zależności od przemieszczeń, zniekształceń, niesymetrii zgryzu, upośledzenia, zżucia, rozwierania jamy ustnej, zaburzeń czucia:
- 1) nieznacznego stopnia: 1-5% uszczerbku na zdrowiu,
 - 2) średniego stopnia: 5-10% uszczerbku na zdrowiu,
 - 3) znacznego stopnia. 10-25% procent uszczerbku na zdrowiu.



Informacja: W przypadku urazu oczodołu z двоjeniem obrazu bez zaburzeń ostrości wzroku należy oceniać dodatkowo wg punktu 26. podpunkt 2), w przypadku zaburzeń ostrości wzroku według tabeli 1. W przypadku pojawienia się dużych deficytów neurologicznych dotyczących unerwienia twarzy orzekać dodatkowo z punktu właściwego dla danego nerwu. Jeżeli uszkodzeniom kości twarzoczaszki towarzyszy oszpecenie, oceniać jedynie wg punktu 19. W przypadku złamania żuchwy z innymi kośćmi twarzoczaszki, następstwa uszkodzeń żuchwy oceniać oddzielnie od złamania pozostałych kości twarzoczaszki – dodatkowo z punktu 22. lub 23.

23. Utrata szczęki lub żuchwy łącznie z oszpeceniem i utratą zębów – w zależności od wielkości ubytków, oszpecenia i powikłań:
- 1) częściowa: 15-35% uszczerbku na zdrowiu,
 - 2) całkowita: 40-50% uszczerbku na zdrowiu.
24. Ubytek podniebienia:
- 1) z zaburzeniami mowy i połykania – w zależności od stopnia zaburzeń: 10-25% uszczerbku na zdrowiu,
 - 2) z dużymi zaburzeniami mowy i połykania – w zależności od stopnia zaburzeń: 25-40% uszczerbku na zdrowiu.
25. Urazy języka, przedsionka jamy ustnej, warg, ubytki – w zależności od blizn, zniekształceń, wielkości ubytków, zaburzeń mowy, trudności w połykaniu:
- 1) uszkodzenie języka, uszkodzenia przedsionka jamy ustnej, warg w zależności od wielkości uszkodzeń – zmiany i ubytki niewielkiego stopnia: 1-5% uszczerbku na zdrowiu,
 - 2) ubytki języka, uszkodzenia przedsionka jamy ustnej i warg – zmiany i ubytki średniego stopnia upośledzające odżywianie: 5-15% uszczerbku na zdrowiu,
 - 3) duże zmiany i ubytki języka – upośledzające mowę i odżywianie w zależności od stopnia: 15-40% uszczerbku na zdrowiu,
 - 4) całkowita utrata języka: 50% uszczerbku na zdrowiu.

Sekcja 2. Uszkodzenia narządu wzroku

26. Obniżenie ostrości wzroku bądź utrata jednego lub obu oczu:

- 1) przy obniżeniu ostrości wzroku lub utracie wzroku jednego lub obu oczu trwały uszczerbek ocenia się wg tabeli 1,
- 2) dwojenie obrazu bez zaburzeń ostrości wzroku: 1-10% uszczerbku na zdrowiu,
- 3) utrata wzroku jednego oka z jednoczesnym wyłuszczeniem gałki ocznej: 38% uszczerbku na zdrowiu.

i Informacja: Ostrość wzroku zawsze określa się po korekcji szklami zarówno przy zmętnieniu rogówki lub soczewki, jak i przy współistnieniu uszkodzenia siatkówki lub nerwu wzrokowego. Wartość uszczerbku w punkcie 26. podpunkt 3) obejmuje również oszpecenie związane z wyłuszczeniem gałki ocznej.

Tabela 1. Utrata ostrości wzroku

	Ostrość wzroku oka prawego 1,0 (10/10)	Ostrość wzroku oka prawego 0,9 (9/10)	Ostrość wzroku oka prawego 0,8 (8/10)	Ostrość wzroku oka prawego 0,7 (7/10)	Ostrość wzroku oka prawego 0,6 (6/10)	Ostrość wzroku oka prawego 0,5 (5/10)	Ostrość wzroku oka prawego 0,4 (4/10)	Ostrość wzroku oka prawego 0,3 (3/10)	Ostrość wzroku oka prawego 0,2 (2/10)	Ostrość wzroku oka prawego 0,1 (1/10)	Ostrość wzroku oka prawego 0
Ostrość wzroku oka lewego 1,0 (10/10)	0%	2,5%	5%	7,5%	10%	12,5%	15%	20%	25%	30%	35%
Ostrość wzroku oka lewego 0,9 (9/10)	2,5%	5%	7,5%	10%	12,5%	15%	20%	25%	30%	35%	40%
Ostrość wzroku oka lewego 0,8 (8/10)	5%	7,5%	10%	12,5%	15%	20%	25%	30%	35%	40%	45%
Ostrość wzroku oka lewego 0,7 (7/10)	7,5%	10%	12,5%	15%	20%	25%	30%	35%	40%	45%	50%
Ostrość wzroku oka lewego 0,6 (6/10)	10%	12,5%	15%	20%	25%	30%	35%	40%	45%	50%	55%
Ostrość wzroku oka lewego 0,5 (5/10)	12,5%	15%	20%	25%	30%	35%	40%	45%	50%	55%	60%
Ostrość wzroku oka lewego 0,4 (4/10)	15%	20%	25%	30%	35%	40%	45%	50%	55%	60%	65%
Ostrość wzroku oka lewego 0,3 (3/10)	20%	25%	30%	35%	40%	45%	50%	55%	60%	65%	70%
Ostrość wzroku oka lewego 0,2 (2/10)	25%	30%	35%	40%	45%	50%	55%	60%	65%	70%	80%
Ostrość wzroku oka lewego 0,1 (1/10)	30%	35%	40%	45%	50%	55%	60%	65%	70%	80%	90%
Ostrość wzroku oka lewego 0	35%	40%	45%	50%	55%	60%	65%	70%	80%	90%	100%

27. Porażenie nastawności (akomodacji) przy braku zaburzeń ostrości wzroku po korekcji:

- 1) jednego oka: 15% uszczerbku na zdrowiu,
- 2) obu oczu: 30% uszczerbku na zdrowiu.

i Informacja: W przypadku pseudosoczewkowatości bez zaburzeń ostrości wzroku oceniać wg punktu 27., w przypadku niedających się skorygować zaburzeń ostrości wzroku wg punktu 34.

28. Uszkodzenie gałki ocznej wskutek urazów tępych:

- 1) z zaburzeniami ostrości wzroku: procent uszczerbku na zdrowiu ocenia się wg tabeli 1,
- 2) z widocznym defektem kosmetycznym lub deformacją w obrębie gałki ocznej, blizny rogówki – bez zaburzeń ostrości wzroku: 1-5 procent uszczerbku na zdrowiu.

29. Uszkodzenie gałki ocznej – wskutek urazów drżących oraz nieusunięte ciało obce oczodołu:

- 1) z zaburzeniami ostrości wzroku: procent uszczerbku na zdrowiu ocenia się wg tabeli 1,
- 2) z widocznym defektem kosmetycznym lub deformacją w obrębie gałki ocznej, blizny rogówki – bez zaburzeń ostrości wzroku: 1-5% uszczerbku na zdrowiu,
- 3) nieusunięte ciało obce wewnątrzgałkowe z obniżeniem ostrości wzroku: procent uszczerbku na zdrowiu ocenia się wg tabeli 1 + 10%,
- 4) nieusunięte ciało obce wewnątrzgałkowe bez obniżenia ostrości wzroku: 10% uszczerbku na zdrowiu,
- 5) nieusunięte ciało obce oczodołu: 1-5% uszczerbku na zdrowiu.

30. Uszkodzenie gałki ocznej wskutek urazów chemicznych, termicznych, spowodowanych promieniowaniem elektromagnetycznym oraz energii elektrycznej:

- 1) w zależności od zaburzeń ostrości wzroku: procent uszczerbku na zdrowiu ocenia się wg tabeli 1,
- 2) bez zaburzeń ostrości wzroku: 1-5% uszczerbku na zdrowiu.

31. Koncentryczne zwężenie pola widzenia oceniać wg poniższej tabeli 2 w zależności od – mniej lub bardziej korzystnej lokalizacji zwężenia pola widzenia.

Tabela 2. Koncentryczne zwężenie pola widzenia

Zwężenie do	Przy nienaruszonym drugim oku	W obu oczach	Przy ślepcie drugiego oka
60°	0	0	20–35%
50°	1–5%	10–15%	35–45%
40°	5–10%	15–25%	45–55%
30°	10–15%	25–50%	55–70%
20°	15–20%	50–80%	70–85%
10°	20–25%	80–90%	85–95%
poniżej 10°	25–35%	90–95%	95–100%

32. Połowicze i inne niedowidzenia:

- 1) dwuskroniowe: 60% uszczerbku na zdrowiu,
- 2) dwunosowe: 30% uszczerbku na zdrowiu,
- 3) jednoimienne: 30% uszczerbku na zdrowiu,
- 4) inne ubytki pola widzenia (jednooczne): 1-5% uszczerbku na zdrowiu.

33. Bezsoczewkowość bez współistnienia zaburzeń ostrości wzroku po korekcji:

- 1) w jednym oku: 25% uszczerbku na zdrowiu,
- 2) w obu oczach: 40% uszczerbku na zdrowiu.

i Informacja: W przypadku, gdy współistnieją niedające się skorygować zaburzenia ostrości wzroku, ocenia się dodatkowo wg tabeli 1 z ograniczeniem do 35% dla jednego oka i 100% za oba oczy.

34. Pseudosoczewkowość przy współistnieniu niepoddających się korekcji zaburzeń ostrości wzroku:
- 1) w jednym oku: wg tabeli 1 w granicach 15–35% uszczerbku na zdrowiu,
 - 2) w obu oczach: wg tabeli 1 w granicach 30-100% uszczerbku na zdrowiu.
35. Zaburzenia w drożności przewodów łzowych (łzawienie) – w zależności od stopnia i natężenia:
- 1) w jednym oku: 5-10% uszczerbku na zdrowiu,
 - 2) w obu oczach: 10-15% uszczerbku na zdrowiu.
36. Odwarstwienie siatkówki jednego oka – oceniać wg tabeli 1 i 2 nie mniej niż 15% uszczerbku na zdrowiu.
37. Jaskra:
- 1) bez zaburzeń pola widzenia i ostrości wzroku: 2% uszczerbku na zdrowiu,
 - 2) z zaburzeniem pola widzenia i ostrości wzroku oceniać wg tabeli 1 Utraty ostrości wzroku oraz tabeli 2 Koncentrycznego zwężenia pola widzenia, z tym zastrzeżeniem, że ogólny procent uszczerbku nie może wynosić więcej niż 35% za jedno oko i 100% za oba oczy.
38. Wyrzeszcz tętniący – w zależności od stopnia: 50-100% uszczerbku na zdrowiu.
39. Zaćma urazowa – wg tabeli 1 Utrata ostrości wzroku.
40. Przewlekłe zapalenie spojówek, uszkodzenia powiek (oparzenia, urazy itp.):
- 1) niewielkie zmiany: 1-5% uszczerbku na zdrowiu,
 - 2) duże zmiany, blizny i zrosty powiek powodujące niedomykalność: 5-10% uszczerbku na zdrowiu.

i Informacja: Suma orzeczonego uszczerbku na zdrowiu z tytułu uszkodzeń poszczególnych struktur oka nie może przekroczyć wartości uszczerbku przewidzianej za całkowitą utratę wzroku w jednym oku (35%) lub w obu oczach (100%). Jeżeli uraz powiek wchodzi w skład uszkodzeń innych części twarzy, oceniać według punktu 19. lub 22.

Sekcja 3. Uszkodzenia narządu słuchu

41. Upośledzenie ostrości słuchu:
- 1) przy upośledzeniu ostrości słuchu trwały uszczerbek ocenia się wg niżej podanej tabeli 3. Obliczanie procentowego uszczerbku na zdrowiu z tytułu utraty słuchu wg Rosera (w mod.):

Tabela 3. Upośledzenie ostrości słuchu

	Ucho prawe 0-25 dB	Ucho prawe 26-40 dB	Ucho prawe 41-70 dB	Ucho prawe pow. 70 dB
Ucho lewe 0-25 dB	0	5%	10%	20%
Ucho lewe 26-40 dB	5%	15%	20%	30%
Ucho lewe 41-70 dB	10%	20%	30%	40%
Ucho lewe pow. 70 dB	20%	30%	40%	50%

i Informacja: Oblicza się oddzielnie średnią dla ucha prawego i lewego, biorąc pod uwagę częstotliwości dla 500, 1000 i 2000 Hz. Jeżeli różnica pomiędzy wartościami dla 500 Hz i 2000 Hz jest większa niż 40 dB, ubytek słuchu wylicza się jako średnią z czterech progów: 500, 1000, 2000 i 4000 Hz. Jeżeli różnica pomiędzy wartościami dla 500 Hz i 2000 Hz jest większa niż 40 dB, ale próg słyszalności dla 4000 Hz jest lepszy niż dla 2000 Hz, ubytek słuchu wylicza się jako średnią z trzech progów 500, 1000, 4000 Hz.

- 1) pourazowe szumy uszne – w zależności od stopnia nasilenia: 1-5% uszczerbku na zdrowiu.

i Informacja: Jeżeli szum uszny towarzyszy deficytowi słuchu, należy oceniać wyłącznie według tabeli 3, natomiast jeżeli towarzyszy zaburzeniom równowagi, to oceniać wg punktu 47.

42. Urazy małżowiny usznej:
- 1) zniekształcenie małżowiny (blizny, oparzenia i odmrożenia) lub utrata części małżowiny – w zależności od stopnia uszkodzeń: 1-10% uszczerbku na zdrowiu,
 - 2) całkowita utrata jednej małżowiny: 15% uszczerbku na zdrowiu,
 - 3) całkowita utrata obu małżowin. 30 procent uszczerbku na zdrowiu.
43. Zważenie lub zarośnięcie zewnętrznego przewodu słuchowego – jednostronne lub obustronne z osłabieniem lub przytępieniem słuchu: oceniać wg tabeli 3.
44. Przewlekłe ropne zapalenie ucha środkowego:
- 1) Jednostronne: 5% uszczerbku na zdrowiu,
 - 2) Obustronne: 10% uszczerbku na zdrowiu.
45. Przewlekłe ropne zapalenie ucha środkowego powikłane perlakiem, próchnicą kości lub polipem ucha – w zależności od stopnia powikłań:
- 1) jednostronne: 5-15% uszczerbku na zdrowiu,
 - 2) obustronne: 10-20% uszczerbku na zdrowiu.
46. Uszkodzenie ucha środkowego, błony bębenkowej, kosteczek słuchowych:
- 1) bez upośledzenia słuchu, w zależności od blizn, zniekształceń: 1-5% uszczerbku na zdrowiu,
 - 2) z upośledzeniem słuchu: oceniać wg tabeli 3.
47. Uszkodzenie ucha wewnętrznego:
- 1) z uszkodzeniem części słuchowej: oceniać wg tabeli 3,
 - 2) z uszkodzeniem części statycznej (zawroty głowy, nudności, niewielkie zaburzenia równowagi): 1-20% uszczerbku na zdrowiu,
 - 3) z uszkodzeniem części statycznej (zawroty głowy, zaburzenia równowagi utrudniające poruszanie się, nudności, wymioty): 20-50% uszczerbku na zdrowiu,
 - 4) z uszkodzeniem części słuchowej i statycznej – w zależności od stopnia uszkodzenia: 30-60% uszczerbku na zdrowiu.
48. Uszkodzenie nerwu twarzowego łącznie z pęknięciem kości skalistej:
- 1) jednostronne – w zależności od stopnia uszkodzenia: 10-25% uszczerbku na zdrowiu,
 - 2) dwustronne: 25-60% uszczerbku na zdrowiu.

Sekcja 4. Uszkodzenia szyi, krtani, tchawicy i przełyku

49. Uszkodzenie gardła z upośledzeniem funkcji: 5-10% uszczerbku na zdrowiu.
50. Uszkodzenie lub zwężenie krtani, uszkodzenie nerwów krtaniowych, pozwalające na obchodzenie się bez rurki tchawiczej – w zależności od stopnia uszkodzenia:
- 1) niewielka okresowa duszność, chrypka: 5-10% uszczerbku na zdrowiu,
 - 2) świst krtaniowy, duszność przy umiarkowanych wysiłkach, zachłystywanie się: 10-30% uszczerbku na zdrowiu.
51. Uszkodzenie krtani, powodujące konieczność stałego noszenia rurki tchawiczej:
- 1) z zaburzeniami głosu – w zależności od stopnia: 35-50% uszczerbku na zdrowiu,
 - 2) z bezgłosem: 60% uszczerbku na zdrowiu.
52. Uszkodzenie tchawicy – w zależności od stopnia jej zwężenia:
- 1) bez niewydolności oddechowej: 1-10% uszczerbku na zdrowiu,
 - 2) duszność w trakcie wysiłku fizycznego: 10-20% uszczerbku na zdrowiu,
 - 3) duszność w trakcie chodzenia po poziomym odcinku drogi wymagająca okresowego zatrzymania się w celu nabrania powietrza: 20-40% uszczerbku na zdrowiu,
 - 4) duże zwężenie potwierdzone badaniem bronchoskopowym z dusznością spoczynkową: 40-60% uszczerbku na zdrowiu.
53. Uszkodzenie przełyku:
- 1) ze zwężeniem bez zaburzeń w odżywianiu: 1-5% uszczerbku na zdrowiu,

- 2) z częściowymi trudnościami w odżywianiu – w zależności od stopnia upośledzenia stanu odżywiania: 5-30% uszczerbku na zdrowiu,
 - 3) odżywianie tylko płynami: 50% uszczerbku na zdrowiu,
 - 4) całkowitą niedrożność przełyku ze stałą przetoką żołądkową: 80% uszczerbku na zdrowiu.
54. Uszkodzenie tkanek miękkich skóry, mięśni, naczyń – w zależności od blizn, ruchomości szyi, ustawienia głowy:
- 1) zmiany niewielkiego stopnia: 1-5% uszczerbku na zdrowiu,
 - 2) zmiany średniego stopnia: 5-15% uszczerbku na zdrowiu,
 - 3) rozległe blizny, w znacznym stopniu ograniczona ruchomość szyi z niesymetrycznym ustawieniem głowy: 15-30% uszczerbku na zdrowiu.

i Informacja: Uszkodzenie tkanek miękkich z jednoczesnym uszkodzeniem kręgosłupa szyjnego oceniać wg punktu 89.

Sekcja 5. Uszkodzenia klatki piersiowej i ich następstwa

55. Urazy części miękkich klatki piersiowej, grzbietu – w zależności od zniekształcenia, rozległości blizn, ubytków mięśni i stopnia upośledzenia oddychania:
- 1) zniekształcenia, ubytki i blizny nieograniczające ruchomości klatki piersiowej: 1-5% uszczerbku na zdrowiu,
 - 2) mierne ograniczenie ruchomości klatki piersiowej – blizny, ubytki mięśniowe z niewielkim zmniejszeniem wydolności oddechowej: 5-10% uszczerbku na zdrowiu,
 - 3) średniego stopnia ograniczenie ruchomości klatki piersiowej – blizny, ubytki mięśniowe ze średnim zmniejszeniem wydolności oddechowej: 10-25% uszczerbku na zdrowiu,
 - 4) znacznego stopnia ograniczenie ruchomości klatki piersiowej, rozległe ściąające blizny, duże ubytki mięśniowe ze znacznym zmniejszeniem wydolności oddechowej: 25-40% uszczerbku na zdrowiu.

i Informacja: Stopnie upośledzenia wydolności oddechowej zawarte są w uwadze po punkcie 62.

56. Utrata brodawki:
- 1) częściowa w zależności od rozległości blizn: 1-10% uszczerbku na zdrowiu,
 - 2) całkowita utrata brodawki – w zależności od płci i wieku: 10-15% uszczerbku na zdrowiu.

i Informacja: Stopień uszczerbku na zdrowiu po całkowitej utracie brodawki oceniać również wg przewidywanej utraty funkcji.

57. Uszkodzenie lub utrata sutka w zależności od wielkości ubytków i blizn:
- 1) częściowe uszkodzenie lub częściowa utrata w zależności od wielkości ubytku: 5-15% uszczerbku na zdrowiu,
 - 2) całkowita utrata sutka – w zależności od płci i wieku: 20-25% uszczerbku na zdrowiu,
 - 3) utrata sutka z częścią mięśnia piersiowego w zależności od płci i wieku: 30-35% uszczerbku na zdrowiu.

i Informacja: Stopień uszczerbku na zdrowiu po całkowitej utracie sutka oceniać również wg przewidywanej utraty funkcji.

58. Złamania żeber:
- 1) żebra – bez zniekształceń: 1% uszczerbku na zdrowiu,
 - 2) żeber – bez zniekształceń, bez zmniejszenia wydolności oddechowej: 2-5% uszczerbku na zdrowiu,
 - 3) żebra lub żeber z obecnością zniekształceń i bez zmniejszenia wydolności oddechowej: 2-10% uszczerbku na zdrowiu,
 - 4) złamania żeber z miernym ograniczeniem ruchomości klatki piersiowej – z niewielkiego stopnia zmniejszeniem wydolności oddechowej: 5-10% uszczerbku na zdrowiu,
 - 5) złamania żeber ze średniego stopnia ograniczeniem ruchomości klatki piersiowej – ze średniego stopnia zmniejszeniem wydolności oddechowej: 10-25% uszczerbku na zdrowiu,
 - 6) złamania żeber ze znacznego stopnia ograniczeniem ruchomości klatki piersiowej, ze znacznym zmniejszeniem wydolności oddechowej: 25-40% uszczerbku na zdrowiu.

i Informacja: Stopnie upośledzenia wydolności oddechowej zawarte są w uwadze po punkcie 62.

59. Złamanie mostka:

- 1) bez zniekształceń: 1-3% uszczerbku na zdrowiu,
- 2) z obecnością zniekształceń: 3-10% uszczerbku na zdrowiu.

60. Złamania żeber lub mostka powikłane przewlekłym zapaleniem kości, obecnością ciał obcych (z wyjątkiem ciał obcych związanych z zastosowaniem technik operacyjnych), przetokami – ocenia się wg punktu 58-59, zwiększając stopień uszczerbku – w zależności od stopnia powikłań i upośledzenia funkcji o 1-15% uszczerbku na zdrowiu.

61. Uszkodzenie płuc i opłucnej (zrosty opłucnowe, uszkodzenie tkanki płucnej, ubytki tkanki płucnej, ciała obce itp.):

- 1) uszkodzenie płuc i opłucnej bez cech niewydolności oddechowej: 1-5% uszczerbku na zdrowiu,
- 2) z objawami niewydolności oddechowej niewielkiego stopnia: 5-10% uszczerbku na zdrowiu,
- 3) z objawami niewydolności oddechowej średniego stopnia: 10-25% uszczerbku na zdrowiu,
- 4) z niewydolnością oddechową znacznego stopnia: 25-40% uszczerbku na zdrowiu.

62. Uszkodzenie tkanki płucnej powikłane przetokami oskrzelowymi, ropniem płuc – w zależności od stopnia niewydolności oddechowej: 40-80% uszczerbku na zdrowiu.

i Informacja: Przy ocenie wg punktów 55, 58, 61 i 62 poza badaniem rentgenowskim, uszkodzenia tkanki płucnej i stopnie niewydolności oddechowej muszą być potwierdzone badaniem spirometrycznym i/lub badaniem gazometrycznym. W przypadku gdy następstwa obrażeń klatki piersiowej są oceniane z kilku punktów, a niewydolność oddechowa towarzyszy tym następstwom, trwałe uszczerbek na zdrowiu wynikający ze stopnia niewydolności oddechowej ustala się wyłącznie w oparciu o jeden z tych punktów.

Stopnie upośledzenia wydolności oddechowej:

1. Niewielkiego stopnia zmniejszenie wydolności oddechowej:

- 1) VC 70–80%, FEV1 70–80%, FEV1%VC – 70–80%, – w odniesieniu do wartości należnych.

2. Średniego stopnia zmniejszenie wydolności oddechowej:

- 1) VC 50–70%, FEV1 50–70%, FEV1%VC 50–70% – w odniesieniu do wartości należnych.

3. Znaczne zmniejszenie wydolności oddechowej:

- 1) VC poniżej 50%, FEV1 poniżej 50%, FEV1%VC poniżej 50% – w odniesieniu do wartości należnych.

63. Uszkodzenie serca lub osierdzia:

- 1) z wydolnym układem krążenia, EF powyżej 55%, powyżej 10 MET, bez zaburzeń kurczliwości: 5-10% uszczerbku na zdrowiu,
- 2) I klasa NYHA, EF 50–55%, powyżej 10 MET, niewielkie zaburzenia kurczliwości: 10-20% uszczerbku na zdrowiu,
- 3) II klasa NYHA, EF 45%–55% 7–10 MET, umiarkowane zaburzenia kurczliwości: 20-40% uszczerbku na zdrowiu,
- 4) III klasa NYHA, EF 35%–45%, 5–7 MET, nasilone zaburzenia kurczliwości: 40-60% uszczerbku na zdrowiu,
- 5) IV klasa NYHA, EF <35%, poniżej 5 MET, znaczne zaburzenia kurczliwości: 60-90% uszczerbku na zdrowiu.

i Informacja: Stopień wydolności układu krążenia musi być oceniony na podstawie badania klinicznego, badań obrazowych serca i/lub badania EKG wysiłkowego. Przy zaliczaniu następstw do poszczególnych podpunktów muszą być spełnione co najmniej dwa kryteria.

Klasyfikacja NYHA – klasyfikacja Nowojorskiego Towarzystwa Kardiologicznego wyróżnia następujące stany czynnościowe serca:

Klasa pierwsza: Choroba serca bez ograniczenia fizycznej aktywności. Podstawowa aktywność fizyczna nie powoduje zmęczenia, duszności, kołatania serca i bólów wieńcowych.

Klasa druga: Choroba serca powodująca niewielkie ograniczenia aktywności fizycznej. Dobre samopoczucie w spoczynku. Podstawowa aktywność powoduje zmęczenie, duszność, kołatanie serca, bóle wieńcowe.

Klasa trzecia: Choroba serca powodująca ograniczenie aktywności fizycznej. Dobre samopoczucie w spoczynku. Mniejsza niż podstawowa aktywność fizyczna powoduje zmęczenie, duszność, kołatanie serca, bóle wieńcowe.

Klasa czwarta: Choroba serca, która przy jakiegokolwiek aktywności fizycznej wywołuje dyskomfort. Objawy niewydolności serca lub niewydolności wieńcowej mogą występować nawet w spoczynku. Jeśli zostanie podjęta jakakolwiek aktywność fizyczna, wzrasta dyskomfort.

3) **Definicja EF** – frakcja wyrzutowa lewej komory:

Frakcja wyrzutowa lewej komory – ilość krwi wypływająca z lewej komory do układu krążenia podczas skurczu serca. Frakcja wyrzutowa jest zwykle wyrażana w procentach jako stosunek objętości krwi wypływającej w czasie skurczu z lewej komory do całkowitej objętości lewej komory. Frakcja wyrzutowa określa zdolność serca do skurczu i jest wykładnikiem wydolności serca. W przypadku choroby serca prowadzącej do jego niewydolności, frakcja wyrzutowa wynosi zwykle poniżej 50%.

4) **Definicja równoważnika metabolicznego – MET, stosowanego przy ocenie próby wysiłkowej:**

MET-y (MET – równoważnik metaboliczny jest jednostką spoczynkowego poboru tlenu, ok. 3,5 ml tlenu na kilogram masy ciała na minutę) uzyskuje się, dzieląc objętość tlenu (w ml/min) przez iloczyn: masy ciała (w kg) x 3,5. Liczbę 3,5 przyjmuje się jako wartość odpowiadającą zużyciu tlenu w spoczynku i wyraża w mililitrach tlenu na kilogram masy ciała na minutę.

64. Uszkodzenia przepony – rozerwanie przepony, przepukliny przeponowe – w zależności od stopnia zaburzeń funkcji przewodu pokarmowego, oddychania i krążenia:

- 1) bez zaburzeń funkcji – np. po leczeniu operacyjnym: 1-5% uszczerbku na zdrowiu,
- 2) zaburzenia niewielkiego stopnia: 5-10% uszczerbku na zdrowiu,
- 3) zaburzenia średniego stopnia: 10-20% uszczerbku na zdrowiu,
- 4) zaburzenia dużego stopnia: 20-40% uszczerbku na zdrowiu.

Sekcja 6. Uszkodzenia brzucha i ich następstwa

65. Uszkodzenia powłok jamy brzusznej (przepukliny urazowe, przetoki, blizny itp.), okolicy lędźwiowej i krzyżowej – w zależności od charakteru blizn, ubytków, umiejscowienia i rozmiarów uszkodzenia:

- 1) blizny, niewielkie ubytki tkanek: 1-5% uszczerbku na zdrowiu,
- 2) rozległe przerośnięte, ściągające blizny, ubytki mięśniowe, przetrwałe przepukliny: 5-15% uszczerbku na zdrowiu,
- 3) przetoki: 15-30% uszczerbku na zdrowiu.



Informacja: Za przepukliny urazowe uważa się przepukliny spowodowane pourazowym uszkodzeniem powłok brzusznych (np. po rozerwaniu mięśni powłok brzusznych). Nie podlegają orzekaniu przy ustalaniu następstw nieszczęśliwego wypadku przepukliny, do ujawnienia których doszło w wyniku wysiłku fizycznego lub dźwignięcia ciężaru.

66. Uszkodzenia żołądka, jelit, sieci, krezki jelita:

- 1) bez zaburzeń funkcji przewodu pokarmowego: 1-5% uszczerbku na zdrowiu,
- 2) z niewielkiego stopnia zaburzeniami funkcji i dostatecznym stanem odżywiania: 5-15% uszczerbku na zdrowiu,
- 3) z zaburzeniami trawienia i niedostatecznym stanem odżywiania – w zależności od stopnia zaburzeń i stanu odżywiania: 5-40% uszczerbku na zdrowiu,
- 4) z zaburzeniami trawienia i niedostatecznym stanem odżywiania – odżywianie jedynie pozajelitowe: 50% uszczerbku na zdrowiu.

67. Przetoki jelitowe, kałowe i odbytu sztuczny – w zależności od możliwości zaopatrzenia sprzętem stomijnym i miejscowych powikłań przetoki:

- 1) jelita cienkiego: 30-80% uszczerbku na zdrowiu,
- 2) jelita grubego: 20-70% uszczerbku na zdrowiu.

68. Uszkodzenie dużych naczyń krwionośnych jamy brzusznej i miednicy niepowodujące upośledzenia funkcji innych narządów w zależności od rozległości uszkodzenia naczyń: 1-10% uszczerbku na zdrowiu.

69. Uszkodzenie odbytu, zwieracza odbytu:

- 1) blizny, zwężenia, niewielkie dolegliwości: 1-5% uszczerbku na zdrowiu,
- 2) powodujące stałe, całkowite nietrzymanie kału i gazów: 60% uszczerbku na zdrowiu.

70. Uszkodzenia odbytnicy:

- 1) pełnościenne uszkodzenie – bez zaburzeń funkcji: 1-5% uszczerbku na zdrowiu,
- 2) wypadanie błony śluzowej: 5-10% uszczerbku na zdrowiu,
- 3) wypadanie odbytnicy w zależności od stopnia wypadania: 10-30% uszczerbku na zdrowiu.

71. Uszkodzenia śledziony:

- 1) leczone zachowawczo (krwiak, pęknięcie narządu – potwierdzone badaniem obrazowym): 2% uszczerbku na zdrowiu,
- 2) leczone operacyjnie z zachowaniem narządu: 5% uszczerbku na zdrowiu,
- 3) utrata u osób powyżej 18 roku życia: 15% uszczerbku na zdrowiu,
- 4) utrata u osób poniżej 18 roku: 20% uszczerbku na zdrowiu.

72. Uszkodzenie wątroby i przewodów żółciowych, pęcherzyka żółciowego lub trzustki – w zależności od powikłań i zaburzeń funkcji:

- 1) bez zaburzeń funkcjonalnych, utrata pęcherzyka żółciowego: 1-5% uszczerbku na zdrowiu,
- 2) zaburzenia czynności wątroby w stopniu A wg Childa-Pugha, zaburzenia czynności zewnątrzwydzielniczej trzustki niewielkiego stopnia lub utrata części narządu: 5-15% uszczerbku na zdrowiu,
- 3) zaburzenia czynności wątroby w stopniu B wg Childa-Pugha, zaburzenia czynności zewnątrz- i wewnątrzwydzielniczej trzustki średniego stopnia lub utrata znacznej części narządu: 15-40% uszczerbku na zdrowiu,
- 4) zaburzenia czynności wątroby w stopniu C wg Childa-Pugha, ciężkie zaburzenia czynności zewnątrz- i wewnątrzwydzielniczej trzustki: 20-60% uszczerbku na zdrowiu.

i Informacja: Przetokę trzustkową oceniać wg ilości wydzielanej treści, stopnia wydolności zewnątrzwydzielniczej oraz zmian wtórnych powłok jamy brzusznej wg punktu 72 podpunkty 2) – 4). Przetokę żółciową oceniać wg ilości wydzielanej treści oraz zmian wtórnych powłok brzusznych wg punktu 72 podpunkty 2) – 4). Zwężenia dróg żółciowych orzekać wg częstości nawrotów zapaleń dróg żółciowych oraz zmian wtórnych w wątrobie wg punktu 72 podpunkty 2) – 4).

Tabela 4. Klasyfikacja Childa-Pugha-w odniesieniu do wartości należnych

Parametr	Liczba punktów		
	1	2	3
Albumina (g/dl) w sur.	>3,5	2,8-3,5	<2,8
Bilirubina (umol/l) w sur.	<25	25-40	>40
Czas protrombinowy (sek. ponad normę)	<4	4-6	>6
Wodobrzusze	brak	niewielkie	nasilone
Nasilenie encefalopatii	brak	I-II°	III-IV°

GRUPA A – 5-6 pkt, GRUPA B – 7-9 pkt, GRUPA C – 10-15 pkt.

Sekcja 7. Uszkodzenia narządów moczowo-płciowych

73. Uszkodzenie nerek:

- 1) uszkodzenie nerki bez zaburzeń funkcji (krwiak, pęknięcie narządu – potwierdzone badaniem obrazowym): 1-5% uszczerbku na zdrowiu,
- 2) uszkodzenie jednej nerki lub obu nerek powodujące upośledzenie ich funkcji – w zależności od stopnia upośledzenia funkcji: 10-25% uszczerbku na zdrowiu.

74. Utrata jednej nerki przy drugiej zdrowej i prawidłowo działającej: 35% uszczerbku na zdrowiu.

75. Utrata jednej nerki przy upośledzeniu funkcjonowania drugiej nerki – w zależności od stopnia upośledzenia funkcji pozostałej nerki: 40-75% uszczerbku na zdrowiu.

76. Uszkodzenie moczowodu, powodujące zwężenie jego światła:
- 1) niepowodujące zaburzeń funkcji: 1-5% uszczerbku na zdrowiu,
 - 2) z zaburzeniem funkcji układu moczowego: 5-20% uszczerbku na zdrowiu.
77. Uszkodzenie pęcherza – w zależności od stopnia zmniejszenia jego pojemności, zaburzeń w oddawaniu moczu, przewlekłych stanów zapalnych:
- 1) bez zaburzeń funkcji: 1-5% uszczerbku na zdrowiu,
 - 2) niewielkiego i średniego stopnia zaburzenia funkcji: 5-15% uszczerbku na zdrowiu,
 - 3) znacznego stopnia zaburzenia funkcji: 15-30% uszczerbku na zdrowiu.
78. Przetoki górnych dróg moczowych, pęcherza moczowego i cewki moczowej:
- 1) upośledzające jakość życia (w zależności od możliwości i sposobu zaopatrzenia przetoki i innych zaburzeń wtórnych) w stopniu średnim: 10-25% uszczerbku na zdrowiu,
 - 2) upośledzające jakość życia (w zależności od możliwości i sposobu zaopatrzenia przetoki i innych zaburzeń wtórnych) w stopniu znacznym: 25-50% uszczerbku na zdrowiu.
79. Zwężenia cewki moczowej:
- 1) powodujące trudności w oddawaniu moczu, bez nawracających zakażeń: 5-15% uszczerbku na zdrowiu,
 - 2) z nawracającymi zakażeniami: 15-30% uszczerbku na zdrowiu,
 - 3) z nietrzymaniem moczu lub zaleganiem moczu: 30-75% uszczerbku na zdrowiu.
- i Informacja:** Stopień zaburzeń w oddawaniu moczu powinien być potwierdzony badaniami urodynamicznymi.
80. Utrata prącia: 40% uszczerbku na zdrowiu.
81. Uszkodzenie lub częściowa utrata prącia – w zależności od stopnia uszkodzenia i zaburzenia funkcji: 5-30% uszczerbku na zdrowiu.
82. Uszkodzenie lub utrata jednego jądra, jajnika oraz pozostałych struktur układu rozrodczego (ujętych w pozostałych punktach– w zależności od stopnia uszkodzenia i upośledzenia funkcji: 5-20% uszczerbku na zdrowiu.
83. Utrata obu jader lub obu jajników: 40% uszczerbku na zdrowiu.
84. Pourazowy wodniak jądra:
- 1) wyleczony operacyjnie: 2% uszczerbku na zdrowiu,
 - 2) w zależności od nasilenia zmian: 2-10% uszczerbku na zdrowiu.
85. Utrata lub uszkodzenie macicy:
- 1) uszkodzenie lub częściowa utrata: 5-20% uszczerbku na zdrowiu,
 - 2) utrata w wieku do 50 lat: 40% uszczerbku na zdrowiu,
 - 3) utrata w wieku powyżej 50 lat: 20% uszczerbku na zdrowiu.
86. Uszkodzenie krocza, worka mosznowego, sromu, pochwy, pośladków:
- 1) blizny, ubytki, deformacje: 1-10% uszczerbku na zdrowiu,
 - 2) wypadanie pochwy: 5-10% uszczerbku na zdrowiu,
 - 3) wypadanie pochwy i macicy: 30% uszczerbku na zdrowiu.

Sekcja 8. Ostre zatrucia, nagłe działania czynników chemicznych, fizycznych i biologicznych.

87. Nagłe zatrucia gazami oraz substancjami i produktami chemicznymi:
- 1) powodujące trwałe upośledzenie funkcji narządów lub układów w stopniu średnim: 10-20% uszczerbku na zdrowiu,
 - 2) powodujące trwałe upośledzenie funkcji narządów lub układów w stopniu znacznym – oceniać według pozycji odpowiednich dla danego narządu lub układu,
 - 3) uszkodzenie układu krwiotwórczego: 15-25% uszczerbku na zdrowiu.

88. Inne następstwa zatrucia oraz ogólne następstwa działania czynników chemicznych, fizycznych i biologicznych (porażenia prądem, porażenia piorunem, następstwa ukąszeń) – w zależności od stopnia uszkodzenia:
- 1) powodujące trwałe upośledzenie funkcji narządów lub układów w stopniu średnim: 5-15% uszczerbku na zdrowiu,
 - 2) powodujące trwałe upośledzenie funkcji narządów lub układów w stopniu znacznym – oceniać według pozycji odpowiednich dla danego narządu lub układu.

i Informacja: Uszkodzenie wzroku i słuchu oceniać wg odpowiednich tabel 1, 2, 3. Miejscowe następstwa działania czynników chemicznych, fizycznych i biologicznych oceniać według punktów odpowiednich dla danej okolicy ciała.

Sekcja 9. Uszkodzenia kręgosłupa, rdzenia kręgowego ich następstwa.

89. Uszkodzenie kręgosłupa w odcinku szyjnym:

- 1) skręcenie, stłuczenie, niewielkie uszkodzenie aparatu więzadłowego – z przemieszczeniem kręgów poniżej 3 mm lub niestabilność kątowa poniżej 12° – w zależności od stopnia zaburzenia ruchomości: 1-5% uszczerbku na zdrowiu,
- 2) ze złamaniem blaszki granicznej lub kompresją trzonu kręgu do 25% wysokości kręgu, inne złamanie kręgu powodujące zniekształcenie średniego stopnia, podwichnięcie (potwierdzone czynnościowymi badaniami RTG), stan po usunięciu jądra miażdżystego, usztywnienie operacyjne – w zależności od stopnia zaburzenia ruchomości: 5-15% uszczerbku na zdrowiu,
- 3) złamanie z kompresją trzonu powyżej 25%, inne złamanie kręgu powodujące zniekształcenie dużego stopnia, zwichnięcie, usztywnienie operacyjne – w zależności od stopnia zaburzenia ruchomości: 15-40% uszczerbku na zdrowiu,
- 4) całkowite zeszywnienie z niekorzystnym ustawieniem głowy: 50% uszczerbku na zdrowiu.

i Informacja: Złamanie więcej niż jednego kręgu lub usunięcie więcej niż jednego jądra miażdżystego – oceniać według punktu 89 podpunkt 2) lub podpunkt 3) w zależności od stopnia zniekształcenia i zaburzenia ruchomości. Jeżeli jedyną przyczyną ograniczenia ruchomości kręgosłupa szyjnego jest zespół bólowy korzeniowy, orzekać wyłącznie według punktu 95.

90. Uszkodzenie kręgosłupa w odcinku piersiowym (Th1-Th11):

- 1) złamanie blaszki granicznej lub kompresja trzonu kręgu do 25% wysokości kręgu, inne złamanie kręgu powodujące zniekształcenie średniego stopnia, stan po usunięciu jądra miażdżystego – w zależności od stopnia zaburzenia ruchomości: 1-10% uszczerbku na zdrowiu,
- 2) złamanie z kompresją trzonu powyżej 25%, inne złamanie kręgu powodujące zniekształcenie dużego stopnia, zwichnięcie, usztywnienie operacyjne – w zależności od stopnia zaburzenia ruchomości: 10-20% uszczerbku na zdrowiu,
- 3) całkowite zeszywnienie – w zależności od ustawienia kręgosłupa: 20-30% uszczerbku na zdrowiu.

i Informacja: Złamanie więcej niż jednego kręgu lub usunięcie więcej niż jednego jądra miażdżystego – oceniać według punktu 90 podpunkt 2) lub podpunkt 3) w zależności od stopnia zniekształcenia i zaburzenia ruchomości.

91. Uszkodzenie kręgosłupa w odcinku piersiowym i lędźwiowym (Th12-L5):

- 1) skręcenie, stłuczenie, z niewielkim uszkodzeniem aparatu więzadłowego – w zależności od stopnia zaburzenia ruchomości: 1-5% uszczerbku na zdrowiu,
- 2) złamanie blaszki granicznej lub kompresja trzonu kręgu do 25% wysokości kręgu, inne złamanie kręgu powodujące zniekształcenie średniego stopnia, stan po usunięciu jądra miażdżystego – w zależności od stopnia zaburzenia ruchomości: 5-15% uszczerbku na zdrowiu,
- 3) złamanie z kompresją trzonu powyżej 25%, inne złamanie kręgu powodujące zniekształcenie dużego stopnia, zwichnięcie, usztywnienie operacyjne – w zależności od stopnia zaburzenia ruchomości: 15-30% uszczerbku na zdrowiu,
- 4) zeszywnienie – w zależności od ustawienia kręgosłupa: 30-40% uszczerbku na zdrowiu.

i Informacja: Jeżeli złamaniu Th12 towarzyszy złamanie sąsiedniego kręgu w odcinku piersiowym, oceniać według punktu 91. Złamanie więcej niż jednego kręgu lub usunięcie więcej niż jednego jądra miażdżystego oceniać według punktu 91 podpunkt 2) lub podpunkt 3) w zależności od stopnia zniekształcenia i zaburzenia ruchomości. Jeżeli jedyną przyczyną ograniczenia ruchomości kręgosłupa lędźwiowego jest zespół bólowy korzeniowy, oceniać wyłącznie według punktu 95. Kręgozmyk rzekomy (zwyródnieniowy) i prawdziwy (na tle kręgoszczeliny) nie jest traktowany jako następstwo nieszczęśliwego wypadku.

92. Izolowane złamanie wyrostków poprzecznych lub ościstych kręgu, kości guzicznej:

- 1) złamanie jednego wyrostka poprzecznego lub ościstego kręgu, złamanie kości guzicznej: 1-2% uszczerbku na zdrowiu,
- 2) mnogie złamanie wyrostków poprzecznych lub ościstych kręgów (w zależności od liczby, stopnia przemieszczenia i ograniczenia ruchomości kręgosłupa): 2-10% uszczerbku na zdrowiu.

i Informacja: W przypadku istnienia zespołu bólowego guzicznego w związku ze stłuczeniem lub złamaniem kości guzicznej oceniać wyłącznie wg punktu 95 podpunkt 8).

93. Uszkodzenia kręgosłupa powikłane zapaleniem kręgów, obecnością ciała obcego (z wyjątkiem ciał obcych związanych z zastosowaniem technik operacyjnych) itp. – ocenia się wg punktów 89-92, zwiększając stopień uszczerbku o: 5-10% uszczerbku na zdrowiu.

94. Uszkodzenie rdzenia kręgowego:

- 1) porażenie kończyn górnych i/lub dolnych 0-1° w skali Lovette'a, głęboki niedowład cztero kończynowy 2° w skali Lovette'a, zespół Brown-Sequarda, będący następstwem połowicznego uszkodzenia rdzenia w odcinku szyjnym z porażeniem kończyn 0-1° w skali Lovette'a: 100% uszczerbku na zdrowiu,
- 2) głęboki niedowład kończyn górnych lub dolnych – 2° w skali Lovette'a, niedowład cztero kończynowy 3° w skali Lovette'a, zespół Brown-Sequarda, będący następstwem połowicznego uszkodzenia rdzenia w odcinku szyjnym z niedowładem kończyn 2° w skali Lovette'a: 60-80% uszczerbku na zdrowiu,
- 3) średniego stopnia niedowład kończyn górnych lub dolnych – 3° w skali Lovette'a, zespół Brown-Sequarda, będący następstwem połowicznego uszkodzenia rdzenia w odcinku szyjnym z niedowładem kończyn 3° w skali Lovette'a, lub połowiczne uszkodzenie rdzenia w odcinku piersiowym – z niedowładem kończyny dolnej 0-2° w skali Lovette'a: 30-60% uszczerbku na zdrowiu,
- 4) niewielki niedowład kończyn górnych i/lub dolnych – 4° w skali Lovette'a z zaburzeniami ze strony zwieraczy i zaburzeniami ze strony narządów płciowych, zespół Brown-Sequarda, będący następstwem połowicznego uszkodzenia rdzenia w odcinku szyjnym z niedowładem kończyn 4° w skali Lovette'a lub połowiczne uszkodzenie rdzenia w odcinku piersiowym – z niedowładem kończyny dolnej 3-4° w skali Lovette'a, izolowane zaburzenia ze strony zwieraczy i narządów płciowych, zespół stożka końcowego: 5-40% uszczerbku na zdrowiu,
- 5) niewielki niedowład kończyn górnych i/lub dolnych – 4° w skali Lovette'a bez zaburzeń ze strony zwieraczy i narządów płciowych, zaburzeń troficznych: 5-30% uszczerbku na zdrowiu.

i Informacja: Ocena porażień zwieraczy i zaburzeń ze strony narządów płciowych wchodzi w zakres oceny punktu 94. podpunkty od 1) do 3).

95. Urazowe zespoły korzeniowe (ból, ruchowe, czuciowe lub mieszane) – w zależności od stopnia:

- 1) szyjne bólowe: 2-5% uszczerbku na zdrowiu,
- 2) szyjne bez niedowładów – ból, zaburzenia czucia, osłabienie lub brak odruchów: 5-15% uszczerbku na zdrowiu,
- 3) szyjne z obecnością niedowładów – w zależności od stopnia niedowładu i zaników mięśniowych: 10-30% uszczerbku na zdrowiu,
- 4) piersiowe: 2-10% uszczerbku na zdrowiu,
- 5) lędźwiowo-krzyżowe bólowe: 2-5% uszczerbku na zdrowiu,
- 6) lędźwiowo-krzyżowe bez niedowładów – ból, zaburzenia czucia, osłabienie lub brak odruchów: 5-15% uszczerbku na zdrowiu,
- 7) lędźwiowo-krzyżowe z obecnością niedowładów – w zależności od stopnia niedowładu i zaników mięśniowych: 10-30% uszczerbku na zdrowiu,
- 8) guziczne: 2-5% uszczerbku na zdrowiu.

i Informacja: Zaburzenia stwierdzone w punkcie 95. podpunktach od 1) do 8) powinny mieć potwierdzenie w obiektywnej dokumentacji medycznej z leczenia i diagnostyki następstw zdarzenia.

Sekcja 10. Uszkodzenia miednicy

96. Rozejście spojenia łonowego i/lub zwichnięcie stawu krzyżowo-biodrowego – w zależności od stopnia przemieszczenia i zaburzeń chodu:

- 1) rozejście spojenia łonowego, bez dolegliwości ze strony stawów krzyżowo-biodrowych, bez zaburzeń chodu: 1-5% uszczerbku na zdrowiu,
- 2) rozejście spojenia łonowego z dolegliwościami ze strony stawów krzyżowo-biodrowych, z zaburzeniami chodu: 5-15% uszczerbku na zdrowiu,
- 3) rozejście, zwichnięcie spojenia łonowego ze zwichnięciem stawu krzyżowo-biodrowego leczone operacyjnie w zależności od stopnia zaburzeń chodu. 15-35% uszczerbku na zdrowiu.

i Informacja: Jeżeli rozejściu spojenia łonowego towarzyszy złamanie kości miednicy, oceniać według punktu 97. lub 99.

97. Złamanie miednicy z przerwaniem obręczy kończyny dolnej jedno- lub wielomiejscowe – w zależności od zniekształcenia i upośledzenia chodu:

- 1) w odcinku przednim jednostronne (kość łonowa, kość łonowa i kulszowa): 1-20% uszczerbku na zdrowiu,
- 2) w odcinku przednim obustronnie: 5-25% uszczerbku na zdrowiu,
- 3) w odcinku przednim i tylnym (typ Malgaignea): 15-40% uszczerbku na zdrowiu,
- 4) w odcinku przednim i tylnym obustronnie: 40-45% uszczerbku na zdrowiu.

i Informacja: Złamania stabilne kości miednicy, złamania awulsyjne oceniać według punktu 99.

98. Złamanie panewki stawu biodrowego z centralnym lub bez centralnego zwichnięcia stawu – w zależności od upośledzenia funkcji stawu:

- 1) złamanie niewielkiego fragmentu panewki bez zwichnięcia centralnego lub z centralnym zwichnięciem I°: 1-10% uszczerbku na zdrowiu,
- 2) pozostałe zwichnięcia centralne i złamania panewki – ze średnim stopniem ograniczenia funkcji: 10-25% uszczerbku na zdrowiu,
- 3) pozostałe zwichnięcia centralne i złamania panewki – ze znacznym stopniem ograniczenia funkcji stawu: 25-40% uszczerbku na zdrowiu,
- 4) bardzo duże zmiany, zeszczytnienie w stawie – w zależności od ustawienia: 40-60% uszczerbku na zdrowiu.

i Informacja: Uraz stawu biodrowego wygojony sztucznym stawem oceniać wg punktu 143.

99. Izolowane złamania kości miednicy i kości krzyżowej bez przerwania obręczy kończyny dolnej:

- 1) jednomiejscowe złamanie kości miednicy (np. złamanie jednej gałęzi kości łonowej lub kulszowej), kości krzyżowej – bez zniekształcenia i bez zaburzenia funkcji: 1-5% uszczerbku na zdrowiu,
- 2) mnogie złamania kości miednicy i/lub kości krzyżowej – bez zniekształcenia i bez zaburzenia funkcji: 2-7% uszczerbku na zdrowiu,
- 3) jednomiejscowe złamanie kości miednicy i/lub kości krzyżowej – ze zniekształceniem i z zaburzeniami funkcji: 3-10% uszczerbku na zdrowiu,
- 4) mnogie złamania kości miednicy i/lub kości krzyżowej ze zniekształceniem i z zaburzeniami funkcji: 5-20% uszczerbku na zdrowiu.

i Informacja: Towarzyszące złamaniom uszkodzenia narządów miednicy i objawy neurologiczne ocenia się dodatkowo wg pozycji dotyczących odpowiednich uszkodzeń narządów miednicy lub uszkodzeń neurologicznych.

Sekcja 11. Uszkodzenia kończyny górnej

Obręcz kończyny górnej

100. Złamanie łopatki:

- 1) wygojone złamanie łopatki z nieznacznym przemieszczeniem bez większych zaburzeń funkcji kończyny: prawa 1-10% uszczerbku na zdrowiu, lewa 1-5% uszczerbku na zdrowiu,
- 2) wygojone złamanie łopatki z dużym przemieszczeniem i wyraźnym upośledzeniem funkcji kończyny – w zależności od stopnia zaburzeń: prawa 10-30% uszczerbku na zdrowiu, lewa 5-25% uszczerbku na zdrowiu,
- 3) wygojone złamanie szyjki i panewki z dużym przemieszczeniem, przykurczem w stawie łopatkowo-ramiennym, z dużymi zanikami mięśni i innymi zmianami: prawa 30-55% uszczerbku na zdrowiu, lewa 25-45% uszczerbku na zdrowiu.

i Informacja: Normy punktu 100. uwzględniają również ewentualne powikłania neurologiczne.

101. Stan po złamaniu obojczyka – w zależności od stopnia zniekształcenia i/lub ograniczenia ruchów:

- 1) niewielkie zniekształcenie, bez ograniczenia ruchów: prawa 1-3% uszczerbku na zdrowiu; lewa 1-2% uszczerbku na zdrowiu,
- 2) średniego stopnia zniekształcenie i ograniczenie ruchu miernego stopnia: prawa 3-10% uszczerbku na zdrowiu, lewa 2-5% uszczerbku na zdrowiu,
- 3) duże zniekształcenie i ograniczenie ruchu: prawa 10-25% uszczerbku na zdrowiu, lewa 5-20% uszczerbku na zdrowiu.

102. Staw rzekomy obojczyka – w zależności od zniekształceń, przemieszczeń, upośledzenia funkcji kończyny: prawa 10-25% uszczerbku na zdrowiu, lewa 5-20% uszczerbku na zdrowiu.

i Informacja: W przypadku złamania obojczyka powikłanego stawem rzekomym orzekać wyłączenie z punktu 102.

103. Podwichnięcie, zwichnięcie stawu obojczykowo-barkowego lub obojczykowo-mostkowego – w zależności od ograniczenia ruchów, stopnia zniekształcenia i upośledzenia funkcji:

- 1) nieznaczne zmiany: prawa 1-5% uszczerbku na zdrowiu, lewa 1-3% uszczerbku na zdrowiu,
- 2) zmiany średniego stopnia: prawa 5-15% uszczerbku na zdrowiu, lewa 3-12% uszczerbku na zdrowiu,
- 3) znaczne zmiany: prawa 15-25% uszczerbku na zdrowiu, lewa 12-20% uszczerbku na zdrowiu.

i Informacja: W przypadku, gdy deficyt funkcji kończyny górnej wynika z nakładania się skutków złamania obojczyka oraz uszkodzeń neurologicznych, deficyt funkcji kończyny oceniać jedynie według punktu 82, natomiast stopień zniekształcenia obojczyka według punktu 101–103. W przypadku nienakładania się deficytów oceniać dodatkowo według pozycji 182.

104. Uszkodzenia obojczyka powikłane przewlekłym zapaleniem kości, obecności ciał obcych (z wyjątkiem ciał obcych związanych z zastosowaniem technik operacyjnych) – ocenia się wg punktów 101.–103. – zwiększając stopień trwałego uszczerbku o: 1-5% uszczerbku na zdrowiu.

105. Uszkodzenia stawu łopatkowo-ramiennego (zwichnięcia, złamania głowy, nasady bliższej kości ramiennej, skrócenia) oraz uszkodzenia pozostałych struktur barku – w zależności od blizn, ubytków tkanek, ograniczenia ruchów, zaników mięśni, przemieszczeń i zniekształceń:

- 1) miernego stopnia: prawa 1-10% uszczerbku na zdrowiu, lewa 1-5% uszczerbku na zdrowiu,
- 2) średniego stopnia: prawa 10-20% uszczerbku na zdrowiu, lewa 5-15% uszczerbku na zdrowiu,
- 3) dużego stopnia: prawa 20-30% uszczerbku na zdrowiu, lewa 15-25% uszczerbku na zdrowiu,

106. Zestarzałe nieodprowadzone zwichnięcie stawu łopatkowo-ramiennego w zależności od zakresu ruchów i ustawienia kończyny: prawa 20-35% uszczerbku na zdrowiu, lewa 15-30% uszczerbku na zdrowiu.

107. Nawykowe zwichnięcie:

- 1) po leczeniu operacyjnym w zależności od ograniczenia ruchomości: prawa 5-25% uszczerbku na zdrowiu, lewa 5-20% uszczerbku na zdrowiu,
- 2) nieleczone operacyjnie: prawa 25% uszczerbku na zdrowiu, lewa 20% uszczerbku na zdrowiu.

i Informacja: Nawykowego zwichnięcia nie należy traktować jako kolejnego nieszczęśliwego wypadku, lecz jako skutek ostatniego urazowego zwichnięcia stawu łopatkowo-ramiennego. Przy orzekaniu według punktu 107 należy zebrać szczegółowy wywiad w kierunku przebytych wcześniej urazowych zwichnięć w stawie oraz zapoznać się z dodatkową dokumentacją medyczną w celu ustalenia daty ostatniego zwichnięcia urazowego oraz daty pierwszego zwichnięcia nawykowego.

108. Staw cepowy w następstwie pourazowych ubytków kości – w zależności od zaburzeń funkcji: prawa 25-40% uszczerbku na zdrowiu, lewa 20-35% uszczerbku na zdrowiu.

i Informacja: Staw wiotki z powodu porażen ocenian się wg norm neurologicznych.

109. Zesztywnienie stawu barkowego:

- 1) w ustawieniu czynnościowo korzystnym – w zależności od ustawienia i funkcji: prawa 20-35% uszczerbku na zdrowiu, lewa 15-30% uszczerbku na zdrowiu,
- 2) w ustawieniu czynnościowo niekorzystnym: prawa 40% uszczerbku na zdrowiu, lewa 35% uszczerbku na zdrowiu.

110. Błiznowaty przykurcz stawu barkowego – w zależności od zaburzeń czynności stawu: orzekać według punktu 105 lub 109.

111. Uszkodzenie barku powikłane przewlekłym zapaleniem kości, obecnością ciał obcych (z wyjątkiem ciał obcych związanych z zastosowaniem technik operacyjnych), przetokami i zmianami neurologicznymi – ocenia się wg punktów 105–110, zwiększając stopień uszczerbku – w zależności od stopnia powikłań i upośledzenia funkcji: prawa 1-35% uszczerbku na zdrowiu, lewa 1-25% uszczerbku na zdrowiu.

112. Utrata kończyny w barku: prawa 75% uszczerbku na zdrowiu, lewa 70% uszczerbku na zdrowiu.

113. Utrata kończyny wraz z łopatką: prawa 80% uszczerbku na zdrowiu, lewa 75% uszczerbku na zdrowiu.

Ramię

114. Złamanie trzonu kości ramiennej – w zależności od przemieszczeń, ograniczeń ruchu w stawie łopatkowo-ramiennym i łokciowym oraz zaburzeń neurologicznych:

- 1) zmiany niewielkiego stopnia: prawe 3-15% uszczerbku na zdrowiu, lewe 2-10% uszczerbku na zdrowiu,
- 2) zmiany średniego stopnia: prawe 15-30% uszczerbku na zdrowiu, lewe 10-25% uszczerbku na zdrowiu,
- 3) zmiany dużego stopnia, przewlekłe zapalenie kości, przetoki, brak zrostu, staw rzekomy: prawe 30-55% uszczerbku na zdrowiu, lewe 25-50% uszczerbku na zdrowiu.

115. Uszkodzenia skóry, ubytki mięśni, uszkodzenia ścięgien, naczyń, nerwów ramienia – w zależności od zmian wtórnych i upośledzenia funkcji:

- 1) zmiany niewielkie: prawe 1-5% uszczerbku na zdrowiu, lewe 1-5% uszczerbku na zdrowiu,
- 2) zmiany średnie: prawe 5-10% uszczerbku na zdrowiu, lewe 5-10% uszczerbku na zdrowiu,
- 3) zmiany duże: prawe 10-50% uszczerbku na zdrowiu, lewe 10-45% uszczerbku na zdrowiu.

i Informacja: Według tej pozycji orzekać jedynie uszkodzenia bez złamań kości. W przypadku współistnienia złamań kości orzekać według punktu 114.

116. Utrata kończyny w obrębie ramienia:

- 1) z zachowaniem tylko 1/3 bliższej kości ramiennej: prawe 70% uszczerbku na zdrowiu, lewe 65% uszczerbku na zdrowiu,
- 2) przy dłuższych kikutach: prawe 65% uszczerbku na zdrowiu, lewe 60% uszczerbku na zdrowiu.

117. Przepukliny mięśniowe ramienia – w zależności od rozmiarów: prawe 1-8% uszczerbku na zdrowiu, lewe 1-6% uszczerbku na zdrowiu.

Łokieć

118. Złamania w obrębie łokcia (nasada dalsza kości ramiennej, nasada bliższa kości promieniowej i łokciowej) w zależności od zniekształceń i ograniczenia ruchów w stawie łokciowym oraz deficytów neurologicznych:

- 1) niewielkie zmiany: prawy 1-5% uszczerbku na zdrowiu, lewy 1-4% uszczerbku na zdrowiu,
- 2) średnie zmiany: prawy 5-15% uszczerbku na zdrowiu, lewy 4-10% uszczerbku na zdrowiu,

- 3) duże zmiany, przewlekłe zapalenie kości, przetoki, brak zrostu, staw rzekomy: prawy 15-50% uszczerbku na zdrowiu, lewy 10-45% uszczerbku na zdrowiu.
119. Zesztywnienie stawu łokciowego:
- 1) w zgięciu zbliżonym do kąta prostego i z zachowanymi ruchami obrotowymi przedramienia (70–105°): prawy 30% uszczerbku na zdrowiu, lewy 25% uszczerbku na zdrowiu,
 - 2) z brakiem ruchów obrotowych: prawy 35% uszczerbku na zdrowiu, lewy 30% uszczerbku na zdrowiu,
 - 3) w ustawieniu wyprostnym lub zbliżonym (0°–20°): prawy 50% uszczerbku na zdrowiu, lewy 45% uszczerbku na zdrowiu,
 - 4) w innych ustawieniach – w zależności od przydatności czynnościowej kończyny: prawy 30-45% uszczerbku na zdrowiu, lewy 25-40% uszczerbku na zdrowiu.
120. Uszkodzenia łokcia – zwinięcia, skrócenia, uszkodzenia tkanek miękkich, skóry oraz zaburzenia neurologiczne – w zależności od blizn, ograniczenia ruchów, zaników mięśni, przemieszczeń, zniekształceń, deficytów neurologicznych:
- 1) zmiany niewielkiego stopnia: prawy 1-5% uszczerbku na zdrowiu, lewy 1-4% uszczerbku na zdrowiu,
 - 2) zmiany średniego stopnia: prawy 5-15% uszczerbku na zdrowiu, lewy 4-10% uszczerbku na zdrowiu,
 - 3) zmiany dużego stopnia, przetoki: prawy 15-45% uszczerbku na zdrowiu, lewy 10-40% uszczerbku na zdrowiu.

i Informacja: Według tej pozycji orzekać jedynie uszkodzenia bez złamań kości. W przypadku współistnienia złamań kości orzekać według punktu 118.

121. Cepowy staw łokciowy – w zależności od stopnia wiotkości i stanu mięśni: prawy 15-30% uszczerbku na zdrowiu, lewy 10-25% uszczerbku na zdrowiu.
122. Utrata kończyny górnej na poziomie stawu łokciowego: prawy 65% uszczerbku na zdrowiu, lewy 60% uszczerbku na zdrowiu.

i Informacja: Funkcjonalny pełny wyprost stawu łokciowego 0°, pełne zgięcie 140°, supinacja i pronacja 0°–80°.

Przedramię

123. Złamania w obrębie dalszych nasad jednej lub obu kości przedramienia, powodujące ograniczenia ruchu – mości nadgarstka, ruchów obrotowych przedramienia, ruchomości palców i zniekształcenia – w zależności od stopnia zaburzeń czynnościowych:
- 1) bez lub z niewielkim zniekształceniem bez istotnych zaburzeń ruchomości (np. złamania podokostnowe u dzieci, złamania bez przemieszczenia, izolowane złamania wyrostka rylcowatego): prawe 1-3% uszczerbku na zdrowiu, lewe 1-2% uszczerbku na zdrowiu,
 - 2) średnie zniekształcenia z ograniczeniem ruchomości bez zaburzeń wtórnych: prawe 3-10% uszczerbku na zdrowiu, lewe 2-8% uszczerbku na zdrowiu,
 - 3) średnie lub duże zniekształcenia ze średnim ograniczeniem ruchomości, ze zmianami wtórnymi (np. zespół Sudecka i inne): prawe 10-20% uszczerbku na zdrowiu, lewe 8-15% uszczerbku na zdrowiu,
 - 4) bardzo duże zniekształcenia z dużym ograniczeniem ruchów, ze zmianami wtórnymi (np. zespół Sudecka i inne): prawe 20-30% uszczerbku na zdrowiu, lewe 15-25% uszczerbku na zdrowiu.
124. Złamania trzonów jednej lub obu kości przedramienia – w zależności od przemieszczeń, zniekształceń i zaburzeń czynnościowych:
- 1) niewielkie zmiany: prawe 1-5% uszczerbku na zdrowiu, lewe 1-4% uszczerbku na zdrowiu.
 - 2) średnie zmiany: prawe 5-20% uszczerbku na zdrowiu, lewe 4-15% uszczerbku na zdrowiu.
 - 3) duże zmiany, zmiany wtórne i inne: prawe 20-35% uszczerbku na zdrowiu, lewe 15-30% uszczerbku na zdrowiu.
125. Uszkodzenie części miękkich przedramienia, skóry, mięśni, ścięgien, naczyń – w zależności od rozmiarów, uszkodzenia i upośledzenia funkcji, zmian wtórnych (troficzne, krążeniowe, blizny i inne):
- 1) niewielkie zmiany: prawe 1-5% uszczerbku na zdrowiu, lewe 1-4% uszczerbku na zdrowiu.
 - 2) średnie zmiany: prawe 5-10% uszczerbku na zdrowiu, lewe 4-8% uszczerbku na zdrowiu.
 - 3) znaczne zmiany: prawe 10-20% uszczerbku na zdrowiu, lewe 8-15% uszczerbku na zdrowiu.



Informacja: Według tej pozycji orzekać jedynie uszkodzenia bez złamań kości. W przypadku współistnienia złamań kości orzekać według punktów 123, 124, 126, 127.

126. Staw rzekomy kości łokciowej lub promieniowej – w zależności od zniekształceń, ubytków kości, upośledzenia funkcji i innych zmian wtórnych:

- 1) średniego stopnia: prawe 10-20% uszczerbku na zdrowiu, lewe 10-15% uszczerbku na zdrowiu.
- 2) dużego stopnia: prawe 20-35% uszczerbku na zdrowiu, lewe 15-30% uszczerbku na zdrowiu.



Informacja: W przypadku złamania jednej kości przedramienia powikłanej stawem rzekomym orzekać wyłącznie z punktu 126.

127. Brak zrostu, staw rzekomy obu kości przedramienia – w zależności od zniekształceń, ubytków kości, upośledzenia funkcji i innych zmian wtórnych:

- 1) średniego stopnia: prawe 10-25% uszczerbku na zdrowiu, lewe 10-20% uszczerbku na zdrowiu,
- 2) dużego stopnia: prawe 25-40% uszczerbku na zdrowiu, lewe 20-35% uszczerbku na zdrowiu.



Informacja: W przypadku złamania obu kości przedramienia powikłanych stawem rzekomym orzekać wyłącznie z punktu 127.

128. Uszkodzenie przedramienia powikłane przewlekłym zapaleniem kości, przetokami, obecnością ciał obcych (z wyjątkiem ciał obcych związanych z zastosowaniem technik operacyjnych), ubytkiem tkanki kostnej i zmianami neurologicznymi – ocenia się wg punktów 123–127, zwiększając stopień trwałego uszczerbku w zależności od stopnia powikłań: prawe 1-15% uszczerbku na zdrowiu, lewe 1-15% uszczerbku na zdrowiu.

129. Utrata kończyny w obrębie przedramienia – w zależności od charakteru kikuta i jego przydatności do oprotezowania: prawe 55-65% uszczerbku na zdrowiu, lewe 50-60% uszczerbku na zdrowiu.

130. Utrata przedramienia w okolicy nadgarstka: prawe 55% uszczerbku na zdrowiu, lewe: 50% uszczerbku na zdrowiu.

Nadgarstek

131. Skręcenie, zwichnięcie w obrębie nadgarstka, złamanie kości nadgarstka (np. kości łódeczkowatej), uszkodzenia skóry, mięśni, naczyń – w zależności od blizn, ubytków, zniekształceń, niestabilności, rozległości uszkodzenia, upośledzenia funkcji, zmian troficznych i innych zmian wtórnych:

- 1) niewielkiego stopnia: prawy 1-10% uszczerbku na zdrowiu, lewy 1-8% uszczerbku na zdrowiu.
- 2) średniego stopnia: prawy 10-20% uszczerbku na zdrowiu, lewy 8-15% uszczerbku na zdrowiu.
- 3) dużego stopnia z ustawieniem ręki czynnościowo niekorzystnym: prawy 20-30% uszczerbku na zdrowiu, lewy 15-25% uszczerbku na zdrowiu.

132. Całkowite zeszywnienie w obrębie nadgarstka (stawu promieniowo-nadgarstkowego):

- 1) w ustawieniu czynnościowo korzystnym – w zależności od stopnia upośledzenia funkcji ręki i palców: prawy 15-30% uszczerbku na zdrowiu, lewy 10-25% uszczerbku na zdrowiu,
- 2) w ustawieniu czynnościowo niekorzystnym – w zależności od stopnia upośledzenia funkcji ręki i palców: prawy 25-45% uszczerbku na zdrowiu, lewy 20-40% uszczerbku na zdrowiu.

133. Uszkodzenie nadgarstka powikłane głębokimi trwałymi zmianami troficznymi, przewlekłym ropnym zapaleniem kości nadgarstka, przetokami i zmianami neurologicznymi ocenia się wg punktów 131-132, zwiększając stopień trwałego uszczerbku w zależności od stopnia powikłań: prawy 1-10% uszczerbku na zdrowiu, lewy 1-10% uszczerbku na zdrowiu.

134. Utrata ręki na poziomie nadgarstka: prawy 55% uszczerbku na zdrowiu, lewy 50% uszczerbku na zdrowiu.

Śródręcze

135. Złamania kości śródręcza, uszkodzenia ścięgien i pozostałych części miękkich (skóry, mięśni, naczyń, nerwów), w zależności od blizn, ubytków, zniekształceń, upośledzenia funkcji ręki i palców oraz innych zmian wtórnych:

- 1) niewielkie zmiany: prawy 1-5% uszczerbku na zdrowiu, lewy 1-4% uszczerbku na zdrowiu,
- 2) średnie zmiany: prawy 5-10% uszczerbku na zdrowiu, lewy 4-8% uszczerbku na zdrowiu,
- 3) rozległe zmiany: prawy 10-20% uszczerbku na zdrowiu, lewy 8-18% uszczerbku na zdrowiu.

Kciuk

136. Utrata w zakresie kciuka – w zależności od rozmiaru ubytku, blizn, zniekształceń, jakości kikuta, ograniczenia ruchów palca, upośledzenia funkcji ręki i innych zmian wtórnych:
- 1) częściowa lub całkowita utrata opuszki, trwała utrata płytki paznokciowej: prawy 1-5% uszczerbku na zdrowiu, lewy 1-4% uszczerbku na zdrowiu,
 - 2) częściowa lub całkowita utrata paliczka paznokciowego: prawy 5-15% uszczerbku na zdrowiu, lewy 4-13% uszczerbku na zdrowiu,
 - 3) utrata paliczka paznokciowego z częścią paliczka podstawowego mniej niż 2/3 długości paliczka: prawy 15-20% uszczerbku na zdrowiu, lewy 13-18% uszczerbku na zdrowiu,
 - 4) utrata paliczka paznokciowego i paliczka podstawowego ponad 2/3 jego długości lub utrata obu paliczków bez kości śródręcza: prawy 20-28% uszczerbku na zdrowiu, lewy 18-25% uszczerbku na zdrowiu,
 - 5) utrata obu paliczków z kością śródręcza: prawy 28-35% uszczerbku na zdrowiu, lewy 25-33% uszczerbku na zdrowiu.
137. Inne uszkodzenia kciuka: złamania, zwichnięcia, uszkodzenia mięśni, ścięgien, naczyń, nerwów – w zależności od blizn, zniekształceń, zaburzeń czucia, ograniczenia ruchów palca, upośledzenia funkcji ręki i innych zmian wtórnych:
- 1) niewielkie zmiany: prawy 1-5% uszczerbku na zdrowiu, lewy 1-4% uszczerbku na zdrowiu,
 - 2) średnie zmiany: prawy 5-15% uszczerbku na zdrowiu, lewy 4-13% uszczerbku na zdrowiu,
 - 3) znaczne zmiany: prawy 15-20% uszczerbku na zdrowiu, lewy 13-18% uszczerbku na zdrowiu,
 - 4) bardzo duże zmiany graniczące z utratą kciuka (dotyczy utraty funkcji): prawy 20-23% uszczerbku na zdrowiu, lewy 18-20% uszczerbku na zdrowiu,
 - 5) całkowita bezużyteczność kciuka: prawy 25% uszczerbku na zdrowiu, lewy 23% uszczerbku na zdrowiu,
 - 6) rozległe zmiany, graniczące z utratą pierwszej kości śródręcza (dotyczy utraty funkcji): prawy 25-35% uszczerbku na zdrowiu, lewy 23-33% uszczerbku na zdrowiu.



Informacja: Przy ocenie stopnia zaburzeń czynności kciuka brać pod uwagę przede wszystkim zdolność przeciwstawienia i chwytu.

Palec wskazujący

138. Utrata w obrębie wskaziciela – w zależności od blizn, zniekształceń, jakości kikuta, ograniczenia ruchów wskaziciela upośledzenia funkcji ręki:
- 1) utrata częściowa lub całkowita opuszki, trwała utrata płytki paznokciowej: prawy 1-5% uszczerbku na zdrowiu, lewy 1-4% uszczerbku na zdrowiu,
 - 2) częściowa lub całkowita utrata paliczka paznokciowego: prawy 5-10% uszczerbku na zdrowiu, lewy 4-8% uszczerbku na zdrowiu,
 - 3) utrata paliczka paznokciowego z częścią paliczka środkowego: prawy 10-15% uszczerbku na zdrowiu, lewy 8-13% uszczerbku na zdrowiu,
 - 4) utrata dwóch paliczków: prawy 15-20% uszczerbku na zdrowiu, lewy 13-18% uszczerbku na zdrowiu,
 - 5) utrata w obrębie paliczka podstawowego lub utrata trzech paliczków: prawy 20-25% uszczerbku na zdrowiu, lewy 18-23% uszczerbku na zdrowiu,
 - 6) utrata wskaziciela w obrębie lub z kością śródręcza: prawy 25-30% uszczerbku na zdrowiu, lewy 23-27% uszczerbku na zdrowiu.
139. Wszelkie inne uszkodzenia w obrębie wskaziciela: złamania, zwichnięcia, uszkodzenia mięśni, ścięgien, naczyń, nerwów – w zależności od blizn, zniekształceń, zaburzeń czucia, ograniczenia ruchów palca, upośledzenia funkcji ręki, przykurczów stawów, zeszywnień, zmian troficznych i innych zmian wtórnych – w zależności od stopnia:
- 1) niewielkie zmiany: prawy 1-5% uszczerbku na zdrowiu, lewy 1-4% uszczerbku na zdrowiu,
 - 2) zmiany średniego stopnia: prawy 5-10% uszczerbku na zdrowiu, lewy 4-8% uszczerbku na zdrowiu,
 - 3) zmiany dużego stopnia: prawy 10-15% uszczerbku na zdrowiu, lewy 8-13% uszczerbku na zdrowiu,

- 4) zmiany znacznego stopnia, graniczące z utratą wskaziciela (bezużyteczność palca): prawy 15-20% uszczerbku na zdrowiu, lewy 13-18% uszczerbku na zdrowiu,
- 5) całkowita bezużyteczność wskaziciela: prawy 23% uszczerbku na zdrowiu, lewy 20% uszczerbku na zdrowiu.

Palec trzeci, czwarty i piąty

140. Palec trzeci, czwarty i piąty – w zależności od stopnia uszkodzenia:

- 1) częściowa lub całkowita utrata opuszki lub trwała utrata płytki paznokciowej: prawa 1-2,5% uszczerbku na zdrowiu, lewa 1-2% uszczerbku na zdrowiu,
- 2) częściowa lub całkowita utrata paliczka paznokciowego: prawa 2,5-5% uszczerbku na zdrowiu, lewa 2-4,5% uszczerbku na zdrowiu,
- 3) utrata w obrębie paliczka środkowego lub utrata dwóch paliczków: prawa 5-8% uszczerbku na zdrowiu, lewa 4,5-7% uszczerbku na zdrowiu,
- 4) utrata w obrębie paliczka podstawowego lub utrata trzech paliczków: prawa 8-10% uszczerbku na zdrowiu, lewa 7-8,5% uszczerbku na zdrowiu.

141. Utrata palców trzeciego, czwartego lub piątego w obrębie lub z kością śródręcza: prawa 10-15% uszczerbku na zdrowiu, lewa 8-13% uszczerbku na zdrowiu.

i Informacja: Uszkodzenie palca trzeciego przy braku lub bezużyteczności wskaziciela ocenia się podwójnie palec trzeci. Palec trzeci może zastąpić wskaziciela, przy jego uszkodzeniu powstaje znaczne upośledzenie funkcji ręki.

142. Wszelkie inne uszkodzenia w obrębie palców trzeciego, czwartego lub piątego – złamania, zwichnięcia, uszkodzenia mięśni, ścięgien, naczyń, nerwów – w zależności od blizn, zniekształceń, zaburzeń czucia, ograniczenia ruchów palca, przykurczów stawów, zeszywnień, zmian troficznych i innych zmian wtórnych – za każdy palec w zależności od stopnia:

- 1) niewielkie zmiany: prawa 1-2,5% uszczerbku na zdrowiu, lewa 1-2% uszczerbku na zdrowiu,
- 2) zmiany średniego stopnia: prawa 2,5-5% uszczerbku na zdrowiu, lewa 2-4,5% uszczerbku na zdrowiu,
- 3) zmiany dużego stopnia: prawa 5-8% uszczerbku na zdrowiu, lewa 4,5-7% uszczerbku na zdrowiu,
- 4) całkowita bezużyteczność: prawa 9% uszczerbku na zdrowiu, lewa 8% uszczerbku na zdrowiu.

i Informacja: Przy uszkodzeniach obejmujących większą liczbę palców, suma procentów za poszczególne uszkodzenia palców nie może przekroczyć wartości przewidzianej za całkowitą utratę ręki (dla prawej – 55%, dla lewej – 50%).

Sekcja 12. Uszkodzenia kończyny dolnej

Staw biodrowy

143. Uszkodzenia stawu biodrowego – zwichnięcia, złamania bliższej nasady kości udowej, złamania szyjki, złamania krętarzowe, urazowe złuszczenia głowy kości udowej – w zależności od zakresu ruchów, przemieszczeń, skrócenia, zniekształceń, zmian wtórnych:

- 1) ze zmianami miernego stopnia: 5-10% uszczerbku na zdrowiu,
- 2) ze zmianami średniego stopnia: 10-20% uszczerbku na zdrowiu,
- 3) dużego stopnia: 20-40% uszczerbku na zdrowiu,
- 4) z bardzo ciężkimi zmianami miejscowymi i dolegliwościami wtórnymi (kręgosłup, staw krzyżowo-biodrowy, kolano, niepowodzenia leczenia operacyjnego – np. biodro wiszące itp.): 40-65% uszczerbku na zdrowiu,
- 5) leczenie uszkodzenia zakończone zabiegiem protezowania stawu w zależności od ograniczenia funkcji: 15-40% uszczerbku na zdrowiu.

144. Uszkodzenie tkanek miękkich okolicy stawu biodrowego (skóry, mięśni, naczyń, aparatu więzadłowo-torebkowego, nerwów) – w zależności od blizn, ubytków, deficytów neurologicznych, stopnia ograniczenia ruchów:

- 1) niewielkiego stopnia: 1-5% uszczerbku na zdrowiu,
- 2) średniego stopnia: 5-15% uszczerbku na zdrowiu,
- 3) znacznego stopnia: 15-30% uszczerbku na zdrowiu,

4) bardzo duże zmiany: 30-60% uszczerbku na zdrowiu.

i Informacja: Według tej pozycji oceniać uszkodzenia bez złamań kości i zwichnięć. W przypadku współistnienia złamań kości lub zwichnięć kości oceniać według punktu 143.
W przypadku współistnienia uszkodzenia nerwów obwodowych w okolicy stawu biodrowego oceniać według punktu 144, w zależności od stopnia zaburzeń wykorzystując zakresy procentowe z punktu 182, odpowiadające poszczególnym nerwom (np. w przypadku współistnienia uszkodzenia nerwu kulszowego – zakres 20–60% w punkcie 182 – ocena winna być dokonana z punktu 144 podpunkt 3) lub podpunktu 4).

145. Zesztywnienie stawu biodrowego – w zależności od ustawienia i wtórnych zaburzeń:

- 1) w ustawieniu czynnościowo korzystnym: 15-35% uszczerbku na zdrowiu,
- 2) w ustawieniu czynnościowo niekorzystnym: 35-60% uszczerbku na zdrowiu.

146. Uszkodzenia w obrębie i okolicy stawu biodrowego powikłane przewlekłym zapaleniem kości, przetokami, obecnością ciał obcych (z wyjątkiem ciał obcych związanych z zastosowaniem technik operacyjnych), ubytkiem tkanki kostnej i zmianami neurologicznymi – ocenia się wg punktów 143 i 145, zwiększając stopień trwałego uszczerbku w zależności od stopnia powikłań o 5-15% uszczerbku na zdrowiu.

147. Utrata kończyny dolnej przez wyłuszczenie jej w stawie biodrowym lub odjęcie w okolicy podkrętarzowej – w zależności od zniekształceń, stanu kikuta i możliwości jego oprotezowania: 75-85% uszczerbku na zdrowiu.

Udo

148. Złamanie kości udowej – w zależności od zniekształceń, skrócenia, zaników mięśni, ograniczenia ruchów w stawie biodrowym i kolanowym, zaburzeń chodu, zaburzeń funkcji kończyny i innych zmian wtórnych:

- 1) niewielkie zmiany – zrost niepowikłany, bez zaburzeń osi kończyny: 1-15% uszczerbku na zdrowiu,
- 2) średnie zmiany – zrost złamania, zaburzenia osi kończyny, skrócenie kończyny od 3 do 6 cm, zaburzenia rotacji kończyny w średnim stopniu upośledzające chód: 15-30% uszczerbku na zdrowiu,
- 3) duże zmiany – zrost opóźniony, znaczne zaburzenia osi kończyny, skrócenie kończyny powyżej 6 cm, zaburzenia rotacji kończyny w znacznym stopniu upośledzające chód: 30-40% uszczerbku na zdrowiu.

149. Staw rzekomy kości udowej, ubytki kości udowej uniemożliwiające obciążenie kończyny – w zależności od stopnia upośledzenia funkcji, skrócenia i zaburzeń wtórnych: 40-60% uszczerbku na zdrowiu.

150. Uszkodzenie skóry, mięśni, ścięgien (blizny, ubytki, przepukliny mięśniowe itp.) w zależności od zaburzeń funkcji itp.:

- 1) niewielkiego stopnia: 1-5% uszczerbku na zdrowiu,
- 2) średniego stopnia: 5-10% uszczerbku na zdrowiu,
- 3) znacznego stopnia: 10-20% uszczerbku na zdrowiu.

i Informacja: Według tej pozycji oceniać jedynie uszkodzenia bez złamań kości. W przypadku współistnienia złamań kości oceniać według punktu 148.

151. Uszkodzenie dużych naczyń, tętniaki pourazowe – w zależności od stopnia zaburzeń: 5-30% uszczerbku na zdrowiu.

152. Uszkodzenie uda powikłane przewlekłym ropnym zapaleniem kości, przetokami, ciałami obcymi (z wyjątkiem ciał obcych związanych z zastosowaniem technik operacyjnych), skostnieniem pozaszkieletowym i zmianami neurologicznymi (z wyłączeniem nerwu kulszowego) – ocenia się wg punktów 148-151, zwiększając stopień uszczerbku – w zależności od rozmiarów powikłań o 1-20% uszczerbku na zdrowiu.

153. Uszkodzenie uda powikłane współistniejącym uszkodzeniem nerwu kulszowego ocenia się wg punktów 148-151, zwiększając stopień trwałego uszczerbku – w zależności od rozmiarów uszkodzenia nerwu o 10-65% uszczerbku na zdrowiu.

i Informacja: Łączny stopień uszczerbku ocenianego wg punktów 148-151 i punktu 153 nie może przekroczyć 70%.

154. Utrata kończyny – w zależności od długości kikuta i przydatności jego cech do oprotezowania: 50-70% uszczerbku na zdrowiu.

Kolano

155. Złamanie nasad tworzących staw kolanowy i rzepki z lub bez uszkodzenia aparatu więzadłowego – w zależności od zniekształceń, szpotawości, koślawości, przykurczów, ograniczenia ruchów, stabilności stawu, zaburzeń statyczno-dynamicznych kończyny i innych zmian:
- 1) niewielkie zmiany – możliwość zgięcia do kąta w przedziale 90° – 120° i/lub deficyt wyprost do kąta 5° , mała lub średnia niestabilność prosta lub niewielka rotacyjna: 1-10% uszczerbku na zdrowiu,
 - 2) średnie zmiany – możliwość zgięcia do kąta w przedziale od 40° do 90° i/lub deficyt wyprost do kąta w zakresie 15° – 5° , duża niestabilność prosta lub średniego stopnia rotacyjna bądź niewielkiego lub średniego stopnia złożona, zaburzenia osi kończyny: 10-25% uszczerbku na zdrowiu,
 - 3) duże zmiany – możliwość zgięcia do kąta w przedziale od 0° – 40° i/lub deficyt wyprost do kąta powyżej 15° , utrwalone duże niestabilności złożone i rotacyjne, znaczne zaburzenia osi kończyny: 25-40% uszczerbku na zdrowiu.
 - 4) zeszywnienie stawu kolanowego w pozycji funkcjonalnej korzystnej 0 – 15° : 30% uszczerbku na zdrowiu,
 - 5) zeszywnienie stawu kolanowego w pozycjach funkcjonalnych niekorzystnych: 30-40% uszczerbku na zdrowiu.
156. Skręcenia i zwichnięcia stawu kolanowego (w tym zwichnięcie rzepki) z uszkodzeniem aparatu więzadłowo-stawowego (torebki, więzadeł, łąkotec) – w zależności od ograniczenia ruchów, stabilności stawu, wydolności statyczno-dynamicznej kończyny:
- 1) izolowane uszkodzenia łąkotec, stan po leczeniu operacyjnym łąkotec z dobrym efektem, uszkodzenia aparatu więzadłowego bez cech niestabilności – w zależności od stopnia upośledzenia zakresu ruchu: 1-5% uszczerbku na zdrowiu,
 - 2) uszkodzenia aparatu więzadłowego z lub bez uszkodzenia łąkotec – powodujące małą lub średnią niestabilność prostą, niewielkiego stopnia rotacyjną, stan po leczeniu operacyjnym struktur stawu z dobrym efektem – w zależności od stopnia upośledzenia zakresu ruchu: 1-10% uszczerbku na zdrowiu,
 - 3) uszkodzeniami aparatu więzadłowego z lub bez uszkodzenia łąkotec, powodujące dużą niestabilność prostą lub średniego stopnia rotacyjną, bądź niewielkiego lub średniego stopnia złożoną – w zależności od upośledzenia zakresu ruchu: 10-25% uszczerbku na zdrowiu.
 - 4) utrwalone duże niestabilności złożone i rotacyjne, uszkodzenia obu więzadeł krzyżowych, znaczne zaburzenia osi kończyny – w zależności od stopnia upośledzenia zakresu ruchu: 25-40% uszczerbku na zdrowiu.
157. Inne uszkodzenia okolicy stawu kolanowego – blizny skóry, ciała obce (z wyjątkiem ciał obcych związanych z zastosowaniem technik operacyjnych), przewlekłe stany zapalne, przetoki i inne zmiany wtórne – w zależności od nasilenia zmian:
- 1) niewielkie zmiany: 1-5% uszczerbku na zdrowiu,
 - 2) średnie zmiany: 5-10% uszczerbku na zdrowiu,
 - 3) duże zmiany: 10-20% uszczerbku na zdrowiu.
158. Utrata kończyny na poziomie stawu kolanowego: 65% uszczerbku na zdrowiu.



Informacja: Prawidłowo funkcjonalny zakres ruchów w stawie kolanowym przyjmuje się od 0° dla wyprost do 120° dla zgięcia. Jeżeli zeszywnienie stawu kolanowego jest spowodowane uszkodzeniami innymi niż złamanie kości, oceniać według punktu 155 podpunkt 4) lub 5).

Podudzie

159. Złamanie trzonów kości podudzia jednej lub obu – w zależności od zniekształceń, przemieszczeń, powikłań wtórnych, zmian troficznych i czynnościowych kończyny itp.:
- 1) niewielkie zmiany – zrost niepowikłany, niewielkie zaburzenia osi kończyny, niewielkie skrócenie: 5-15% uszczerbku na zdrowiu,
 - 2) średnie zmiany – zrost złamania lub cechy zrostu opóźnionego, zaburzenia osi kończyny w średnim stopniu upośledzające chód: 15-30% uszczerbku na zdrowiu,
 - 3) bardzo rozległe zmiany kości z towarzyszącymi ograniczeniami funkcji sąsiednich stawów – powikłane przewlekłym zapaleniem kości z przetokami, ubytkami kości, stawem rzekomym, martwicą aseptyczną, zmianami neurologicznymi i innymi zmianami wtórnymi: 30-50% uszczerbku na zdrowiu.

160. Izolowane złamanie strzałki (nie obejmuje kostki bocznej) – w zależności od przemieszczeń, zniekształceń, upośledzenia funkcji kończyny: 1-5% uszczerbku na zdrowiu.

i Informacja: W przypadku współistnienia trwałego uszkodzenia nerwu strzałowego, uszczerbek oceniać dodatkowo wg punktu 182 podpunkt 20).

161. Uszkodzenie tkanek miękkich podudzia, skóry, mięśni, naczyń, nerwów podudzia, ścięgna Achillesa i innych ścięgien – w zależności od rozległości uszkodzenia, zniekształcenia stopy i ograniczeń czynnościowych, zmian neurologicznych, naczyniowych, troficznych i innych:

- 1) niewielkie zmiany: 1-5% uszczerbku na zdrowiu,
- 2) średnie zmiany. 5-15% uszczerbku na zdrowiu,
- 3) znaczne zaburzenia funkcji stopy, duże zmiany neurologiczne: 15-35% uszczerbku na zdrowiu.

i Informacja: Według tej pozycji orzekać jedynie uszkodzenia bez złamań kości. W przypadku współistnienia złamań kości orzekać według punktów 159, 160.

162. Utrata kończyny w obrębie podudzia – w zależności od charakteru kikuta, długości, przydatności do oprotegowania i zmian wtórnych w obrębie kończyny:

- 1) przy długości kikuta do 8 cm, mierząc od szpary stawowej (u dzieci do lat 10 przy długości kikuta do 6 cm): 60% uszczerbku na zdrowiu,
- 2) przy dłuższych kikutach: 40-55% uszczerbku na zdrowiu.

Staw goleniowo-skokowy i skokowo-piętowy, stopa

163. Uszkodzenie stawu goleniowo-skokowego i/lub skokowo-piętowego – skręcenia, stłuczenia, uszkodzenia więzadeł, torebki, uszkodzenia tkanek miękkich, blizny – w zależności od zniekształceń, funkcji stopy, zmian wtórnych i innych powikłań:

- 1) następstwa skręceń powodujące niewielkie zaburzenia ruchomości, niewielkie zniekształcenia, blizny, ubytki: 1-2% uszczerbku na zdrowiu,
- 2) miernego stopnia zaburzenia ruchomości i zniekształcenie – po częściowym uszkodzeniu więzadeł bez niestabilności w stawach: 2-5% uszczerbku na zdrowiu,
- 3) średniego stopnia zaburzenia ruchomości i zniekształcenie – po częściowym uszkodzeniu więzadeł, z niestabilnością w stawach: 5-10% uszczerbku na zdrowiu,
- 4) duże zmiany z utrzymującymi się objawami funkcjonalnej niestabilności stawów, po całkowitym rozerwaniu więzadeł: 10-20% uszczerbku na zdrowiu.

164. Złamania i zwichnięcia kości wchodzących w skład stawu goleniowo-skokowego i/lub skokowo-piętowego, nasad dalszych kości podudzia w zależności od zniekształceń, ograniczeń ruchomości stopy, zaburzeń statyczno-dynamicznych stopy, zeszywnienia stawów goleniowo-skokowego i/lub skokowo-piętowego w zależności od:

- 1) niewielkiego stopnia ograniczenia funkcji w obrębie stawów skokowych: 2-5% uszczerbku na zdrowiu,
- 2) średniego stopnia zaburzenia funkcji w obrębie stawów skokowych: 5-10% uszczerbku na zdrowiu,
- 3) dużego stopnia zaburzenia funkcji w obrębie stawów skokowych lub zeszywnienie w ustawieniu pod kątem zbliżonym do prostego: 10-20% uszczerbku na zdrowiu,
- 4) zeszywnienie w ustawieniu czynnościowo niekorzystnym: 20-30% uszczerbku na zdrowiu,
- 5) znacznego stopnia zaburzenia funkcji w obrębie stawów skokowych, powikłane przewlekłym zapaleniem kości, stawów, przetokami, martwicą, zmianami troficznymi i innymi zmianami wtórnymi, zeszywnienie w ustawieniu niekorzystnym: 20-40% uszczerbku na zdrowiu.

i Informacja: Jeżeli złamaniom lub zwichnięciom towarzyszą uszkodzenia więzadłowe, trwałe uszczerbek na zdrowiu należy oceniać z punktu 164.

165. Złamania kości skokowej i/lub piętowej (niewchodzące w zakres punktu 164) – w zależności od utrzymujących się dolegliwości, przemieszczeń, zniekształceń, ustawienia stopy, zaburzeń statyczno-dynamicznych, zmian troficznych i innych powikłań:

- 1) niewielkie zmiany: 1-10% uszczerbku na zdrowiu,

- 2) średnie zmiany: 10-20% uszczerbku na zdrowiu,
 - 3) duże zmiany: 20-30% uszczerbku na zdrowiu.
166. Utrata kości skokowej i/lub piętowej – w zależności od wielkości, blizn, zniekształceń, zaburzeń statyczno-dynamicznych stopy i innych powikłań:
- 1) częściowa utrata: 20-30% uszczerbku na zdrowiu,
 - 2) całkowita utrata: 30-40% uszczerbku na zdrowiu.
167. Złamania i zwichnięcia kości stępu w zależności od przemieszczeń, zniekształceń i innych zmian wtórnych:
- 1) niewielkiego stopnia – w zależności od wielkości zaburzeń czynnościowych: 1-5% uszczerbku na zdrowiu,
 - 2) średniego stopnia – w zależności od wielkości zaburzeń czynnościowych: 5-10% uszczerbku na zdrowiu,
 - 3) znacznego stopnia lub z innymi powikłaniami – w zależności od wielkości zaburzeń: 10-20% uszczerbku na zdrowiu.
168. Złamania kości śródstopia – w zależności od przemieszczeń, zniekształcenia stopy, zaburzeń statyczno-dynamicznych i innych zmian:
- 1) złamanie jednej kości śródstopia – pierwszej lub piątej: 1-10% uszczerbku na zdrowiu,
 - 2) złamanie jednej kości śródstopia – drugiej, trzeciej lub czwartej: 1-5% uszczerbku na zdrowiu,
 - 3) złamanie dwóch kości śródstopia: 2-15% uszczerbku na zdrowiu,
 - 4) złamanie trzech lub więcej kości śródstopia: 5-20% uszczerbku na zdrowiu.
169. Złamania kości śródstopia powikłane zapaleniem kości, przetokami, wtórnymi zmianami troficznymi i zmianami neurologicznymi – ocenia się wg punktu 168, zwiększając stopień: 1-10% uszczerbku na zdrowiu.
170. Inne uszkodzenia okolicy stępu i śródstopia – skrócenia, stłuczenia, uszkodzenia skóry, mięśni, ścięgien, naczyń, nerwów – w zależności od rozmiaru blizn, zniekształceń, zmian troficznych, zaburzeń dynamicznych stopy i innych zmian wtórnych:
- 1) zmiany niewielkie: 1-5% uszczerbku na zdrowiu,
 - 2) średnie zmiany: 5-10% uszczerbku na zdrowiu,
 - 3) duże zmiany: 10-15% uszczerbku na zdrowiu.
171. Utrata stopy w całości: 50% uszczerbku na zdrowiu.
172. Utrata stopy na poziomie stawu Choparta: 45% uszczerbku na zdrowiu.
173. Utrata stopy w stawie Lisfranka: 35% uszczerbku na zdrowiu.
174. Utrata stopy w obrębie kości śródstopia – w zależności od rozległości utraty przodostopia i cech kikuta: 20-30% uszczerbku na zdrowiu.

Palce stopy

175. Utrata w zakresie palucha – w zależności od blizn, zniekształceń, wielkości ubytków, charakteru kikuta, zaburzeń statyki i chodu oraz innych zmian wtórnych:
- 1) częściowa lub całkowita utrata opuszki lub trwała utrata płytki paznokciowej: 1-3% uszczerbku na zdrowiu,
 - 2) częściowa lub całkowita utrata paliczka paznokciowego palucha: 3-8% uszczerbku na zdrowiu,
 - 3) utrata palucha na poziomie paliczka bliższego: 8-14% uszczerbku na zdrowiu,
 - 4) całkowita utrata palucha: 15% uszczerbku na zdrowiu.
176. Uszkodzenia palucha – zwichnięcia, złamania, uszkodzenia tkanek miękkich – w zależności od rozległości blizn, ubytków, zniekształcenia, upośledzenia funkcji stopy:
- 1) niewielkie zmiany: 1-3% uszczerbku na zdrowiu,
 - 2) średnie zmiany: 3-6% uszczerbku na zdrowiu,
 - 3) duże zmiany z niekorzystnym ustawieniem: 6-10% uszczerbku na zdrowiu.
177. Utrata palucha wraz z kośćmi śródstopia – w zależności od rozmiaru utraty kości śródstopia: 15-25% uszczerbku na zdrowiu.
178. Utrata w zakresie palców drugiego, trzeciego, czwartego i piątego:
- 1) częściowa utrata palca na wysokości paliczka środkowego – za każdy palec: 1% uszczerbku na zdrowiu.
 - 2) całkowita utrata – za każdy palec: 2% uszczerbku na zdrowiu.

179. Utrata palca piątego z kości śródstopia: 3-15% uszczerbku na zdrowiu.
180. Utrata palców drugiego, trzeciego i czwartego z kośćmi śródstopia – w zależności od wielkości utraty kości śródstopia, ustawienia stopy i innych zmian wtórnych – za każdy palec: 3-5% uszczerbku na zdrowiu.
181. Uszkodzenia drugiego, trzeciego, czwartego i piątego palca – zwichnięcia, złamania, uszkodzenia tkanek miękkich – w zależności od rozległości blizn, ubytków, zniekształcenia, ustawienia, stopnia upośledzenia funkcji i liczby uszkodzonych palców orzekać łącznie: 1-5% uszczerbku na zdrowiu.



Informacja: Wartość uszczerbku ustalona za uszkodzenie jednego palca nie może przekroczyć wartości przewidzianej za całkowitą utratę tego palca.

Sekcja 13. Porażenia lub niedowłady poszczególnych nerwów obwodowych

182. Uszkodzenie częściowe lub całkowite – w zależności od stopnia zaburzeń:

- 1) nerwu przeponowego poniżej jego połączenia z nerwem podobojczykowym: prawa i lewa 5-15% uszczerbku na zdrowiu,
- 2) nerwu piersiowego długiego: prawa 7-15% uszczerbku na zdrowiu, lewa 5-10% uszczerbku na zdrowiu,
- 3) nerwu pachowego – części czuciowej, ruchowej lub całego nerwu: prawa 3-25% uszczerbku na zdrowiu, lewa 2-20% uszczerbku na zdrowiu,
- 4) nerwu mięśniowo-skórnego – części czuciowej, ruchowej lub całego nerwu: prawa 3-25% uszczerbku na zdrowiu, lewa 2-20% uszczerbku na zdrowiu,
- 5) nerwu promieniowego powyżej odejścia gałązki do mięśnia trójęłowego ramienia – części czuciowej, ruchowej lub całego nerwu: prawa 3-45% uszczerbku na zdrowiu, lewa 2-35% uszczerbku na zdrowiu,
- 6) nerwu promieniowego poniżej odejścia gałązki do mięśnia trójęłowego ramienia – części czuciowej, ruchowej lub całego nerwu: prawa 5-35% uszczerbku na zdrowiu, lewa 3-25% uszczerbku na zdrowiu,
- 7) nerwu promieniowego nad wejściem do kanału mięśnia odwracacza przedramienia – części czuciowej, ruchowej lub całego nerwu: prawa 3-25% uszczerbku na zdrowiu, lewa 2-20% uszczerbku na zdrowiu,
- 8) nerwu promieniowego po wyjściu z kanału mięśnia odwracacza przedramienia – części czuciowej, ruchowej lub całego nerwu: prawa 2-15% uszczerbku na zdrowiu, lewa 1-10% uszczerbku na zdrowiu,
- 9) nerwu pośrodkowego w zakresie ramienia – części czuciowej, ruchowej lub całego nerwu: prawa 4-40% uszczerbku na zdrowiu, lewa 3-30% uszczerbku na zdrowiu,
- 10) nerwu pośrodkowego w zakresie nadgarstka – części czuciowej, ruchowej lub całego nerwu: prawa 3-20% uszczerbku na zdrowiu, lewa 2-15% uszczerbku na zdrowiu,
- 11) nerwu łokciowego – części czuciowej, ruchowej lub całego nerwu: prawa 2-25% uszczerbku na zdrowiu, lewa 1-20% uszczerbku na zdrowiu,
- 12) splotu barkowego części nadobojczykowej (górnej): prawa 10-25% uszczerbku na zdrowiu, lewa 5-20% uszczerbku na zdrowiu,
- 13) splotu barkowego części podobojczykowej (dolnej): prawa 15-45% uszczerbku na zdrowiu, lewa 10-40% uszczerbku na zdrowiu,
- 14) pozostałych nerwów odcinka szyjno-piersiowego: prawa i lewa 1-15% uszczerbku na zdrowiu,
- 15) nerwu zastonowego – części czuciowej, ruchowej lub całego nerwu: prawa i lewa 2-20% uszczerbku na zdrowiu,
- 16) nerwu udowego – części czuciowej, ruchowej lub całego nerwu: prawa i lewa 2-30% uszczerbku na zdrowiu,
- 17) nerwów pośladkowych (górnego i dolnego): prawa i lewa 3-20% uszczerbku na zdrowiu,
- 18) nerwu sromowego wspólnego: prawa i lewa 3-25% uszczerbku na zdrowiu,
- 19) nerwu kulszowego przed podziałem na nerw piszczelowy i strzałkowy: prawa i lewa 20-60% uszczerbku na zdrowiu,
- 20) nerwu piszczelowego – części czuciowej, ruchowej lub całego nerwu: prawa i lewa 5-40% uszczerbku na zdrowiu,
- 21) nerwu strzałkowego – części czuciowej, ruchowej lub całego nerwu: prawa i lewa 5-30% uszczerbku na zdrowiu,
- 22) splotu lędźwiowo-krzyżowego: prawa i lewa 30-70% uszczerbku na zdrowiu,
- 23) pozostałych nerwów odcinka lędźwiowo-krzyżowego: prawa i lewa 1-10% uszczerbku na zdrowiu.

i Informacja: Według punktu 182 ocenia się tylko uszkodzenia nerwów obwodowych. W przypadku współistnienia uszkodzeń kostnych, mięśniowych i nerwowych, należy stosować ocenę wg punktów dotyczących uszkodzeń kończyn górnych i dolnych.

183. Kauzalgie potwierdzone obserwacją szpitalną – w zależności od stopnia: 30-50% uszczerbku na zdrowiu.

i Informacja: W ocenie tej zawiera się deficyt związany z uszkodzeniem typowy dla danego nerwu.

Informacje ogólne

Przy wielomiejscowych uszkodzeniach kończyny górnej lub dolnej (lub jej części) w ustaleniu ostatecznej wysokości trwałego uszczerbku na zdrowiu należy brać pod uwagę całkowitą funkcję kończyny (lub jej części), a nie tylko wynik matematyczny sumowania procentów trwałego uszczerbku za poszczególne uszkodzenia.

Łączny uszczerbek na zdrowiu związany z uszkodzeniem skóry, mięśni, nerwów, kości nie może przekroczyć wartości za całkowitą utratę kończyny lub części kończyny, której te uszkodzenia dotyczą.

Trwały uszczerbek na zdrowiu spowodowany niepowikłanymi bliznami pooperacyjnymi, związanymi z leczeniem narządów i układów, zawiera się w punktach przewidzianych do oceny uszkodzenia tych narządów lub układów i nie podlega dodatkowemu orzekaniu.

W przypadku, gdy blizny są jedynym trwałym następstwem leczenia lub pojawiły się powikłania w postaci np. bliznowca lub przepukliny, oceniać według odpowiednich punktów przewidzianych dla uszkodzenia tkanek miękkich.

Uszkodzenie kikuta amputowanych kończyn, wymagające zmiany protezy, reamputacji lub niemożności zastosowania protezy oceniać wg amputacji na wyższym poziomie.

W przypadku uszkodzeń kończyn górnych u osób leworęcznych, stosować ocenę uszczerbku dla kończyny górnej lewej w wysokości uszczerbku, jaka jest przewidziana dla kończyny górnej prawej.

Informacja dla osób ze szczególnymi potrzebami.

Jeśli mają Państwo kłopot z dostępem do treści, prosimy o kontakt telefoniczny pod numer +48 71 36 92 887 lub e-mail na adres bok@tueuropa.pl. Umożliwimy Państwu zapoznanie się z treścią.

Załącznik nr 2 do OWU – Katalog poważnych zachorowań

Nazwa poważnego zachorowania	Pracownik placówki oświatowej	Dziecko
Choroba Parkinsona	Choroba Parkinsona – neurodegeneracyjna choroba ośrodkowego układu nerwowego, spowodowana zanikiem komórek nerwowych mających znaczenie dla funkcji ruchowych. Odpowiadamy wyłącznie za taką chorobę Parkinsona, która została rozpoznana przez lekarza neurologa i która spowodowała wystąpienie co najmniej dwóch z trzech, poniższych objawów neurologicznych: ▪ drżenie spoczynkowe ▪ spowolnienie ruchowe ▪ zwiększone napięcie mięśni.	nie dotyczy
Choroba Creutzfeldta-Jakoba	Choroba Creutzfeldta-Jakoba – neurodegeneracyjna choroba ośrodkowego układu nerwowego wywołana przez priony. Odpowiadamy wyłącznie za taką chorobę Creutzfeldta-Jakoba, która została rozpoznana przez lekarza neurologa i która spowodowała otępienie i zaburzenia funkcji ruchu.	
Zakażenie wirusem HIV	Zakażenie wirusem HIV w wyniku transfuzji – zakażenie ludzkim wirusem niedoboru odporności, powstałe w związku z transfuzją krwi lub preparatów krwiopochodnych. Odpowiadamy wyłącznie za zakażenie wirusem HIV w wyniku transfuzji, które jest potwierdzone złożonymi dowodami. Nasza ochrona nie obejmuje zakażenia wirusem HIV w wyniku transfuzji, jeżeli przed początkiem ochrony ubezpieczeniowej zdiagnozowano hemofilię.	
Niewydolność nerek	Przewlekła niewydolność nerek – trwałe upośledzenie czynności obu nerek lub jedynej nerki. Odpowiadamy za taką przewlekłą niewydolność nerek, która jest nieodwracalna i w przebiegu której zastosowano stałą dializoterapię lub wykonano przeszczep nerki.	
Oponiak	Oponiak – nowotwór ośrodkowego układu nerwowego wywodzący się z opon mózgowo-rdzeniowych. Odpowiadamy wyłącznie za takiego oponiaka, którego rozpoznanie potwierdza badanie histopatologiczne lub badanie obrazowe mózgu	

Nazwa poważnego zachorowania	Pracownik placówki oświatowej	Dziecko
Udar mózgu	Udar mózgu z trwałym ubytkiem neurologicznym – nagłe ogniskowe lub uogólnione zaburzenie czynności mózgu spowodowane wyłącznie zamknięciem światła naczynia mózgowego lub przerwaniem ciągłości jego ściany, które spowodowało trwały ubytek neurologiczny. Odpowiadamy wyłącznie za taki udar mózgu z trwałym ubytkiem neurologicznym, w którym: ▪ badania obrazowe mózgu jednoznacznie potwierdziły świeże zmiany naczyniopochodne lub udar mózgu był leczony trombolitycznie oraz ▪ badanie neurologiczne, przeprowadzone 3 miesiące po wystąpieniu udaru mózgu, potwierdziło utrzymywanie się w związku z tym udarem ubytku neurologicznego. Nasza ochrona nie obejmuje przemijającego napadu niedokrwienia mózgu (tzw. TIA) oraz takiego udaru mózgu, który ma przyczynę inną niż naczyniowa lub powstał wskutek urazu.	Udar mózgu bez trwałego ubytku neurologicznego – nagłe ogniskowe lub uogólnione zaburzenie czynności mózgu spowodowane wyłącznie zamknięciem światła naczynia mózgowego lub przerwaniem ciągłości jego ściany, które nie spowodowało trwałego ubytku neurologicznego. Odpowiadamy wyłącznie za taki udar mózgu, w którym badania obrazowe mózgu jednoznacznie potwierdziły świeże zmiany naczyniopochodne lub który był leczony trombolitycznie. Nasza ochrona nie obejmuje przemijającego napadu niedokrwienia mózgu (tzw. TIA) oraz takiego udaru mózgu, który ma przyczynę inną niż naczyniowa lub powstał wskutek urazu.
Utrata wzroku	Całkowita utrata wzroku w obu oczach – nieodwracalna utrata zdolności widzenia w obydwu oczach, powodująca obustronne obniżenie ostrości widzenia poniżej 0,1 (5/50) mierzonej po korekcji optycznej lub zmniejszenie pola widzenia poniżej 20 stopni. Odpowiadamy wyłącznie za taką całkowitą utratę wzroku w obydwu oczach, która jest spowodowana chorobą.	Całkowita utrata wzroku w co najmniej jednym oku – nieodwracalna utratą zdolności widzenia. Odpowiadamy wyłącznie za utratę wzroku z powodu choroby, w której ostrość widzenia w oku objętym chorobą po korekcji optycznej jest mniejsza niż 0,1 (5/50) lub pole widzenia jest mniejsze niż 20 stopni.
Utrata słuchu	Całkowita utrata słuchu w obu uszach – nieodwracalna utrata zdolności słyszenia w obydwu uszach, powodująca obustronny ubytek słuchu o wartości co najmniej 90dB (obliczony jako uśredniona wartość dla dźwięków pasma mowy).	Całkowita utrata słuchu w jednym uchu – nieodwracalna utrata zdolności słyszenia w jednym uchu, powodująca jednostronny ubytek słuchu o wartości co najmniej 90dB (obliczony jako uśredniona wartość dla dźwięków pasma mowy). Odpowiadamy wyłącznie za taką utratę słuchu w jednym uchu, która jest spowodowana chorobą.

Nazwa poważnego zachorowania	Pracownik placówki oświatowej	Dziecko
Utrata mowy	Całkowita utrata mowy – trwała i nieodwracalna utrata zdolności do wytwarzania dźwięków mowy i artykułowania zrozumiałego języka. Odpowiadamy wyłącznie za taką całkowitą utratę mowy, która jest spowodowana chorobą krtani i nie może być przywrócona nawet częściowo, przy zastosowaniu jakiejkolwiek metody.	nie dotyczy
Cukrzyca typ 1	nie dotyczy	Cukrzyca typu 1 – choroba metaboliczna o podłożu autoimmunologicznym wymagająca stałego leczenia insuliną. Odpowiadamy wyłącznie za taką cukrzycę typu I, w której konieczność stałego stosowania insuliny potwierdza lekarz diabetolog.
Bąblowica	Bąblowica – choroba zakaźna spowodowana przez tasiemica bąblowcowego. Odpowiadamy wyłącznie za bąblowicę z zajęciem wątroby lub mózgu. Rozpoznanie oraz czynnik etiologiczny choroby jednoznacznie potwierdza dokumentacja medyczna.	
Wścieklizna	Wścieklizna – choroba zakaźna wywołana wirusem wścieklizny lub wirusami pokrewnymi. Odpowiadamy wyłącznie za taką wściekliznę, w przebiegu której wystąpiły objawy zapalenia mózgu lub rdzenia kręgowego, i która wymagała hospitalizacji, a rozpoznanie oraz czynnik etiologiczny jednoznacznie potwierdza dokumentacja medyczna.	
Neuroborelioza	Neuroborelioza – choroba zakaźna, spowodowana przez krętki z rodzaju <i>Borrelia</i> , przebiegająca z zajęciem układu nerwowego. Odpowiadamy wyłącznie za taką neuroboreliozę, która spowodowała co najmniej jeden z poniższych zespołów klinicznych: ▪ zapalenie mózgu i rdzenia kręgowego; ▪ zapalenie opon mózgowo-rdzeniowy ▪ zapalenie nerwu czaszkowego; ▪ zapalenie wielokorzeniowe. Rozpoznanie oraz czynnik etiologiczny choroby jednoznacznie potwierdza dokumentacja medyczna.	

Nazwa poważnego zachorowania	Pracownik placówki oświatowej	Dziecko
Toczeń	nie dotyczy	Toczeń rumieniowaty układowy – choroba autoimmunologiczna, przebiegająca z zajęciem skóry i narządów wewnętrznych. Odpowiadamy wyłącznie za taki toczeń rumieniowaty układowy, który został ostatecznie rozpoznany przez lekarza reumatologa i w którego przebiegu doszło do zajęcia jednego z trzech poniższych narządów lub układów: - nerki; - serce; - układ nerwowy.
Choroba Leśniowskiego Crohna	nie dotyczy	Choroba Leśniowskiego-Crohna – przewlekłe, nieswoiste zapalenie ściany jelita. Odpowiadamy wyłącznie za taką chorobę Leśniowskiego-Crohna, którą potwierdza badanie histopatologiczne, i w przebiegu której doszło do powstania przetoki, ropnia lub przewężenia jelita.
Stwardnienie rozsiane	Stwardnienie rozsiane – choroba ośrodkowego układu nerwowego z obecnością ubytkowych objawów neurologicznych, powstałych na podłożu rozsianych zmian demielinizacyjnych. Odpowiadamy wyłącznie za takie stwardnienie rozsiane, które zostało ostatecznie rozpoznane przez lekarza neurologa na podstawie objawów neurologicznych i badania rezonansu magnetycznego, potwierdzających czasowe i lokalizacyjne rozsianie zmian demielinizacyjnych w ośrodkowym układzie nerwowym.	nie dotyczy
Pocovidowy zespół PIMS-TS	nie dotyczy	Pocovidowy zespół PIMS-TS (ang. pediatric inflammatory multisystem syndrome temporally associated with SARS-CoV-2) – wieloukładowy zespół zapalny występujący u dzieci w następstwie zakażenia wirusem SARS-CoV-2. Odpowiadamy wyłącznie za taki zespół PIMS-TS, który wymagał hospitalizacji i którego rozpoznanie oraz czynnik etiologiczny jednoznacznie potwierdza dokumentacja medyczna.

Załącznik nr 3 do OWU – Katalog sportów wysokiego ryzyka

- abseiling (zjazd na linie)
- aggressive skating
- aktywności ekstremalne uprawiane w warunkach zagrożenia życia
- B.A.S.E. jumping
- bobsleje
- bodyboarding (boogieboarding)
- bojery
- boks, kickboxing, MMA, tajski boks
- buggykiting (kitesailing, buggying)
- bungee jumping
- cave jumping
- canoping
- canyoning (pokonywanie koryta rzeki przy wykorzystaniu następujących technik: wspinaczki, pływania, nurkowania)
- ewolucje akrobatyczne poza gimnastyką i akrobatyką trenowaną rekreacyjnie
- football amerykański
- freerunning
- hydrospeed
- icesurfing (żeglarstwo lodowe)
- jazda ekstremalna lub akrobacje na rolkach, rowerze, deskorolce, motocyklach lub quadach na specjalnie przygotowanych trasach
- kajakarstwo wysokogórskie
- kolarstwo: freeride FR, zjazd (downhill) DH), enduro MTB, all mountain AM, dual slalom DS, four cross 4X, dirt, dirt jumping, park, street, trial rowerowy, slopestyle, flatland, vert, akrobacje rowerowe, stunt rowerowy, tube jumping; kolarstwo górskie inne niż rekreacyjna jazda na rowerze górskim,
- landkiting (kite landboarding, kiteboarding lądowy, flyboarding)
- motorowe rajdy terenowe
- mountainboarding
- narciarstwo poza wyznaczonymi trasami, freeride, ski-tour, (skitouring), heliskiing, narciarstwo ekstremalne (skialpinizm, zjazdy ekstremalne), freestyle, skoki, loty i ewolucje narciarskie, skoki akrobatyczne na nartach, jazda na nartach po muldach
- nurkowanie głębiej niż 30 m, nurkowanie jaskiniowe, nurkowanie wrakowe, nurkowanie na wstrzymanym w płucach powietrzu (freediving), cliff diving
- parkour
- pilotowanie samolotów lub śmigłowców
- polowanie z użyciem broni palnej lub pneumatycznej
- rafting ekstremalny powyżej stopnia trudności ww3
- saneczkarstwo
- skoki do wody w akwenach innych niż basen
- skoki z wysokich budynków lub skał z odpowiednim zabezpieczeniem
- slacklining z zabezpieczeniem
- snowboarding poza wyznaczonymi trasami, heli-snowboarding (heliboarding), skysurfing, snowboard freeride, snowboarding ekstremalny (snowboarding prędkościowy, snowboarding wysokogórski), snowboard cross (snowcross, boardercross), skoki akrobatyczne na desce snowboardowej, skoki i ewolucje snowboardowe, snowboard freestyle, snowboarding po muldach
- snowscooting (zjeżdżanie na maszynie będącej połączeniem snowboardu, BMX-a i skutera)
- snowkiting (w tym kite-skiing, kite-snowboarding)

- sporty, w których są wykorzystywane pojazdy poruszające się po śniegu lub po lodzie (w tym airboarding-zjazd na śnieżnej poduszce powietrznej, snake gliss – zjazd na sankach gąsienicowych, snowtrikke – zjazd na śnieżnej hulajnodze),
- sporty obronne z użyciem broni palnej lub pneumatycznej
- sporty powietrzne:
 - szybownictwo,
 - baloniarstwo,
 - spadochroniarstwo,
 - lotnictwo, lotniarstwo,
 - paralotniarstwo, motolotniarstwo,
- sterowanie dronami i ich odmiany oraz ich odmiany oraz dyscypliny związane z przemieszczaniem się w powietrzu np.: speedflying, speedriding, wingsuiting
- sporty motorowe (współzawodnictwo na pojazdach lądowych napędzanych silnikami, w szczególności sport kartingowy, motocyklowy, samochodowy, żużlowy), motocross za wyjątkiem jazdy quadem i skutermem śnieżnym
- sporty motorowodne tj. sporty realizowane przy użyciu pojazdów silnikowych wodnych (spalinowych i elektrycznych)
- trekking powyżej 3.000 m n.p.m
- wspinaczka górską przy użyciu specjalistycznego sprzętu lub bez asekuracji (bouldering)
- wspinaczka wysokogórska, skalna, skałkowa (nie dotyczy wspinaczki na sztucznej ścianie z asekuracją), lodowa, speleologia, miejska (Urban climbing)
- żeglarstwo powyżej 20 mil morskich od brzegu (jako załogant)
- uczestniczenie w wyprawach do miejsc charakteryzujących się ekstremalnymi warunkami klimatycznymi lub przyrodniczymi; pustynia, góry powyżej 5.500 m n.p.m., busz, bieguny, dżungla, tereny lodowcowe lub śnieżne, wymagające użycia sprzętu asekuracyjnego



EUROPA
UBEZPIECZENIA

Towarzystwo Ubezpieczeń Europa S.A.

ul. gen. Władysława Sikorskiego 26, 53-659 Wrocław

Biuro Obsługi Klienta

☎ +48 71 36 92 887

✉ bok@tueuropa.pl



tueuropa.pl

Towarzystwo Ubezpieczeń Europa S.A.

Sąd Rejonowy dla Wrocławia-Fabrycznej we Wrocławiu, KRS 0000002736, NIP 895 10 07 276

Kapitał zakładowy zarejestrowany i opłacony 37 800 000 zł

Zezwolenie MF nr DU/2849/A/CG/94 z 07.11.1994 r. na prowadzenie działalności ubezpieczeniowej